

JOEEP

JOURNAL OF EMERGING ECONOMIES AND POLICY

VOLUME : 4 / ISSUE : 1

The opinions and views expressed in the papers published in the journal are only those of the author(s) and do not necessarily reflect the views of the journal and its publisher.

Yazılarda ifade edilen görüş ve düşünceler yazarlarının kişisel görüşleri olup derginin ve bağlı bulunduğu kurumun görüşlerini yansıtmaz.

JOEEP
JOURNAL OF EMERGING ECONOMIES AND POLICY
VOLUME : 4 / ISSUE : 1

EDITOR

Prof. Seyfettin ERDOĞAN
Istanbul Medeniyet University

MANAGING EDITOR

Assoc. Prof. Durmuş Çağrı YILDIRIM
Tekirdağ Namık Kemal University

EDITORIAL BOARD

Prof. Walter ENDERS / The University of Alabama
Prof. Erişah ARICAN / Marmara University
Prof. Muhsin KAR / Yıldırım Beyazıt University
Prof. Sel DIBOGLU / University of Missouri - St. Louis
Prof. Ali KUTAN / Southern Illinois University
Prof. Erdal Tanas KARAGÖL / Yıldırım Beyazıt University
Assoc. Prof. Ayfer GEDİKLİ / Istanbul Medeniyet University
Assoc. Prof. Emrah İsmail ÇEVİK / Tekirdağ Namık Kemal University
Assoc. Prof. Seda YILDIRIM / Tekirdağ Namık Kemal University
Assoc. Prof. Seda BOSTANCI / Tekirdağ Namık Kemal University
Assist. Prof. Nüket KIRCI ÇEVİK / Tekirdağ Namık Kemal University
Assist. Prof. Elif KIRAN / Tekirdağ Namık Kemal University

SECRETARY

Res. Assist. Mustafa Uğur MİRASEDOĞLU / Tekirdağ Namık Kemal University
Tuğba KANTARCI / Tekirdağ Namık Kemal University

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

JOEEP (Journal of Emerging Economics and Policy) is a peer-reviewed bi-annually published international journal in June and December.

e-ISSN : 2651-5318
Publishing Date : 30/06/2019
Frequency : June and December

Abstracted & Indexed:

Social Sciences Citation Index (SOBIAD)
Euroasian Scientific Journal Index (ESJI)
Scientific Indexing Services (SIS)
International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)
Cosmos Impact Factor (CIF)

dergipark.org.tr/joeeep

journaleep@gmail.com

SCIENTIFIC BOARD / BİLİM KURULU

Prof. Dr. Seyfettin Erdoğan	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Prof. Dr. Aysıt Tansel	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halis Yunus Ersöz	İstanbul Üniversitesi	Prof. Dr. Max Gillman	University of Missouri–St. Louis
Prof. Dr. Süleyman Özdemir	Bandırma Üniversitesi	Prof. Dr. Ali Çelikyay	Osman Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Selahattin Dibooglu	University of Missouri–St. Louis	Prof. Dr. Ahmet İncekara	İstanbul Üniversitesi
Osman Saraç	Borsa İstanbul Genel Müdürü	Prof. Dr. Abdülmecit Türüt	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Mikail Erol	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Prof. Dr. David Weir	Northumbria University Cambridge Scholars
Prof. Dr. Yakup Bulut	Hatay Üniversitesi	Doç. Dr. Hüseyin ALTAY	Mustafa Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Paksoy	Kilis Üniversitesi	Doç. Dr. Zafer Kanberoğlu	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet H. Bilgin	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Doç. Dr. Vedat Cengiz	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Hamza Ateş	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Doç. Dr. Tolga Ulusoy	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Anne Winkler	University of Missouri–St. Louis	Doç. Dr. Şevket Alper Koç	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. David Rose	University of Missouri–St. Louis	Doç. Dr. Şahap Kavcıoğlu	Bayburt Milletvekili
Prof. Dr. Doğan Uysal	Celal Bayar Üniversitesi	Doç. Dr. Sibel Aykın	Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu	Marmara Üniversitesi	Doç. Dr. Selman Yılmaz	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Nohutçu	İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Doç. Dr. Rengin Ak	Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Adem Korkmaz	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Doç. Dr. Özlem Durgun	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Zekai Özdemir	İstanbul Üniversitesi	Doç. Dr. Murat Pıçak	Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncay Yılmaz	Sakarya Üniversitesi	Doç. Dr. Mahmut Bilen	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Tuncay Güloğlu	Yalova Üniversitesi	Doç. Dr. İdris Demir	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Targan Ünal	Okan Üniversitesi	Doç. Dr. İbrahim Turhan	İzmir Milletvekili
Prof. Dr. Şaban Kayhan	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Doç. Dr. Hasan Gül	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Soner Çelikkol	Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr. Haluk Zülfikar	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Sami Karacan	Kocaeli Üniversitesi	Doç. Dr. Hakan Kahyaoğlu	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Salih Öztürk	Namık Kemal Üniversitesi	Doç. Dr. Gülçin Taşşin	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Prof. Dr. Rasim Yılmaz	Namık Kemal Üniversitesi	Doç. Dr. Emrah İsmail Çevik	Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Ramazan Sarı	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Doç. Dr. Emel İslamoğlu	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Osman Altuğ	Marmara Üniversitesi	Doç. Dr. Elif Hobikoğlu	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nuray Altuğ	Marmara Üniversitesi	Doç. Dr. Durmuş Çağrı Yıldırım	Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Nilgün Çil Yavuz	İstanbul Üniversitesi	Doç. Dr. Bahar Burtan Doğan	Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Aykaç	Kırklareli Üniversitesi	Doç. Dr. Ayfer Gedikli	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Murat Yülek	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Doç. Dr. Ali Arı	Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Muhsin Kar	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Doç. Dr. Kenan Aydın	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Muhittin Kaplan	İstanbul Üniversitesi	Doç. Dr. İshak Torun	Bolu İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Melike Bildirici	Yıldız Teknik Üniversitesi	Doç. Dr. İlhan Eroğlu	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Yüce	Uludağ Üniversitesi	Doç. Dr. İbrahim Subaşı	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Duman	Artvin Çoruh Üniversitesi	Doç. Dr. Hatice Karahan	Medipol Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Bulut	Sabahattin Zaim Üniversitesi	Doç. Dr. Hakan Kahyaoğlu	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Barca	Sosyal Bilimler Üniversitesi	Doç. Dr. Burcu Özcan	Fırat Üniversitesi
Prof. Dr. Kerem Alkin	Nişantaşı Üniversitesi	Doç. Dr. Ahmet Faruk Aysan	Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Kenan Dağcı	Yalova Üniversitesi	Doç. Dr. Yücel Ayriçay	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni.

Prof. Dr. Kahraman Çatı	Düzce Üniversitesi	Doç. Dr. Özlen Hiç	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İlyas Doğan	Gazi Üniversitesi	Doç. Dr. Aysen Hiç Gencer	İstanbul Aydın Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim G. Yumuşak	Sabahattin Zaim Üniversitesi	Doç. Dr. Yunus Yoldaş	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.
Prof. Dr. Hatice Neşe Erım	Medeniyet Üniversitesi	Doç. Dr. Cüneyt Kılıç	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.
Prof. Dr. Hasan Vergil	İstanbul Üniversitesi	Doç. Dr. Levent Çinko	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk Alkan	İstanbul Üniversitesi	Doç. Dr. Başak T. Yücememiş	Marmara Üniversitesi
Prof. Dr. Habip Yıldız	Sakarya Üniversitesi	Dr. Ayşegül Durukan	Nişantaşı Üniversitesi
Prof. Dr. Gülden Ülgen	İstanbul Üniversitesi	Abdurrahman Dilipak	Araştırmacı – Yazar
Prof. Dr. Feridun Yılmaz	Uludağ Üniversitesi	Kemal Öztürk	Araştırmacı-Yazar
Prof. Dr. Faik Budak	Kocaeli Üniversitesi	Ersoy Dede	Araştırmacı – Yazar
Prof. Dr. Erişah Arıcan	Marmara Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. Barış Alparıslan	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. M. Naci Efe	Üsküdar Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal Demirhan	Osmangazi Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. B. Ak Bingöl	Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmoud Sabra	Al Azhar University, Filistin	Yrd. Doç. Dr. K. Chattopadhyay	Prof. S.N.H. College, University of Kalyani
Prof. Dr. Ensar Nişancı	Namık Kemal Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr. Yıldız Aksoy	İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Prof. Dr. Emin Ertürk	Uludağ Üniversitesi	Dr. Murat Tümay	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Elif Çepni	Bahçeşehir Üniversitesi	Dr. İsmail Cem Ay	Gelişim Üniversitesi
Prof. Dr. Coşkun Can Aktan	Dokuz Eylül Üniversitesi	Dr. Veli Sırım	Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Cevat Gerni	Doğuş Üniversitesi	Dr. Niyazi Gümüş	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Jean-Pierre Allegret	Paris Ouest Nanterre, Fransa	Dr. Korhan Arun	Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Güloğlu	İstanbul Teknik Üniversitesi	Dr. Cengiz Ceylan	Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Aybar	Southern New Hampshirw University-USA	Dr. Aslıhan Nakibođlu	Niğde Üniversitesi
Prof. Dr. Bogna K. Jozwiak	University of Lodz-Poland	Dr. Ahu Ergen	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Buğra	Boğaziçi Üniversitesi	Dr. Ömer Esen	Muş Alpaslan Üniversitesi
Prof. Dr. Olexandr Pidchosa	Taras Shevchenko University, Ukrayna	Dr. Abdilahi Ali	Aberystwyth University / İngiltere
Prof. Dr. Sudi Apak	Esenyurt Üniversitesi	Dr. Malik Babar Hussain	University of Sargodha / Pakistan
Prof. Dr. Ali Kutun	Southern Illinois University	Dr. Zeeshan Atiq	University of Karachi / Pakistan
Prof. Dr. Aysun Fıçıcı	Southern New Hampshirw University-USA	Dr. Büşra Karataşer	Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Kemal Gürbüz	Balıkesir Üniversitesi	Dr. Sema Yılmaz Genç	Kocaeli Üniversitesi
Prof. Dr. Konstantin Tsvetkov	University of Agribusiness and Rural Development	Dr. Yener Coşkun	Spk Başuzman
Prof. Dr. Nazıf Mohib Shahrani	Indiana University	Dr. Daniel Kapp	European Central Bank

AIM AND SCOPE

The sole purpose of **JOEEP** is to be a prestigious journal which contributes to scientific knowledge. In order to keep this purpose, **JOEEP**, adopts and follows the publication policies of world's prestigious scientific journals. All original and qualified works which may contribute to the scientific knowledge, are evaluated through a rigorous editorial and peer review process. Hereby, **JOEEP** is a peer reviewed and scientific journal. It strictly depends on the scientific principles, rules and ethical framework that are required to this qualification.

JOEEP is published as two issues per year June and December and all publication policies and processes are conducted according to the international standards. **JOEEP** accepts and publishes the research articles in the fields of economics, political economy, fiscal economics, applied economics, business, labour economics and econometrics. **JOEEP**, without depending on any institution or organization, is a non-profit journal that has an International Editorial Board specialist on their fields. All "Publication Process" and "Writing Guidelines" are explained in the related title and it is expected from authors to Show a complete match to the rules. All articles published in our journals are open access, freely available online and no fee is charged for publishing articles.

JOEEP does accept any kind of work which is original and appropriate to the scientific ethic in its area of interest. **JOEEP** can use all technics in order to prevent any attempt to plagiarism. **JOEEP** rejects aforementioned work when any attempt to plagiarism is found and stops immediately and indefinitely connection with the author. Besides all the original articles, **JOEEP** accepts and publishes Publicity Articles, Letter to the Editor, Conference Reports and Book Critics.

REVIEW PROCESS AND OPEN ACCESS POLICY

This journal implements a double-blind peer review. After an initial screening process to verify scope and format of article, each scientific paper is reviewed by at least two professional reviewers. The journal provides feed back to authors about their articles' status within one month.

Scientific and legal liabilities of the articles published in **JOEEP** belong to the authors. The copyrights of the works that are published in the journal are transferred to **JOEEP**. No part of this publication may be duplicated and published elsewhere including electronically without permission of the Publisher.

AMAÇ VE KAPSAM

JOEEP'in asli amacı, bilimsel bilgiye katkıda bulunan prestijli bir dergi olmaktır. Bu amacı sürdürmek için, **JOEEP**, dünyanın prestijli bilimsel dergilerinin yayın politikalarını benimser ve izler. Bilimsel bilgiye katkıda bulunabilecek tüm orijinal ve nitelikli çalışmalar, titiz bir editöryal ve hakem incelemesi süreci ile değerlendirilir. **JOEEP** hakemli ve bilimsel bir dergidir. Yayın sürecini bilimsel ilke, kural ve etik çerçeveye bağlı bir şekilde sürdürür.

JOEEP, Haziran ve Aralık aylarında yılda iki sayı olarak yayınlanır ve tüm yayın politikaları ve süreçleri uluslararası standartlara göre yürütülür. **JOEEP** iktisat, siyasal iktisat, mali iktisat, uygulamalı iktisat, işletme, çalışma ekonomisi ve ekonometri alanlarında araştırma makalelerini kabul eder ve yayınlar. **JOEEP**, alanlarında uzman uluslararası yayın kurulu ile hiçbir kuruma ve kuruluşa bağlı olmayan ve kar amacı gütmeyen bir dergidir. Tüm "Yayın Süreci" ve "Yazım Kuralları" ilgili başlıkta açıklanır ve yazarlardan kurallara tam olarak riayet etmeleri beklenir. Yayınlanan tüm makalelere açık erişim sağlanmakta olup, çevrimiçi ücretsiz olarak erişilebilir ve makale yayınlamak için ücret alınmaz.

JOEEP, ilgi alanına giren bilimsel etik ilkelere uygun ve özgün her türlü çalışmayı kabul eder. **JOEEP**, intihal girişimini önlemek için tüm teknikleri kullanabilir. **JOEEP**, intihal girişimi bulunduğu belirtilen çalışmaları reddeder. Tüm orijinal makalelerin yanı sıra, **JOEEP** Tanıtım Makaleleri, Editöryal Mektup, Konferans Raporları ve Kitap Eleştirileri kabul eder ve yayınlar.

DEĞERLENDİRME VE AÇIK ERİŞİM POLİTİKASI

JOEEP makalelere en az iki kör hakem atayarak değerlendirme yapar. Makalenin kapsamını ve formatını doğrulamak için bir ön değerlendirme yapılır, sonrasında her bir bilimsel makale en az iki profesyonel hakem tarafından incelenir. **JOEEP**, yazarlara makalelerinin durumu hakkında bir ay içinde geri bildirim sağlar.

JOEEP'te yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu, yazarlarına aittir. Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları **JOEEP**'e ait olup yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınmaz

CONTENTS/iÇERİK

RESEARCH ARTICLES/ARAŞTIRMA MAKALELERİ

STRATEJİK PLANLAMA KAPSAMINDA TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERİN STRATEJİK AMAÇLARININ NALİZİ	1
<i>Hasan DAĞLAR</i>	
SELECTION OF THE BEST LNG NATURAL GAS SUPPLIER WITH MULTI-CRITERIA DECISION-MAKING TECHNIQUES: TURKEY EXAMPLE IN CURRENT CONDITIONS.....	13
<i>Halil KARAYEL, Halil İbrahim DEMİR, Caner ERDEN, Abdullah Hulusi KÖKÇAM</i>	
A REVIEW OF ONE VILLAGE ONE PRODUCT (OVOP): POTENTIALITIES AND FRAGILITIES IN BRAZİL AND TURKEY.....	31
<i>André C. S. BATALHÃO, Seda H. BOSTANCI</i>	
MALİ ALAN GÖSTERGELERİ VE YÜKSELEN PİYASA EKONOMİLERİNE YÖNELİK BİR ANALİZ	43
<i>Gülçin TAPŞIN</i>	

*Araştırma Makalesi • Research Article***Stratejik Planlama Kapsamında Türkiye'deki Üniversitelerin Stratejik Amaçlarının Analiziⁱ***Analysis Of Strategic Aims Of Universities In Turkey Scope Of The Strategic Planning*Hasan Dağlar^{a,*}^aDr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, 18, Çankırı, Türkiye
ORCID: 0000-0002-6903-8141**MAKALE BİLGİSİ***Makale Geçmişi:*

Başvuru tarihi: 13 Eylül 2018

Düzeltilme tarihi: 11 Nisan 2019

Kabul tarihi: 30 Haziran 2019

Anahtar Kelimeler:

Stratejik Yönetim

Stratejik Plan

Üniversite

Stratejik Amaç

ÖZ

Stratejik planlamada stratejik amaç belirleme; örgütlerin gelecekte belirli bir zaman süresi içinde neyi gerçekleştirmek istediklerinin veya nerede ve ne durumda olmak istediklerinin karara bağlanmasıdır. Bu araştırmada, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarında ifade ettikleri stratejik amaçlarını tematik açıdan incelemek, bu ifadelerden hangilerinin ne sıklıkta kullanıldığını, benzerliklerini ve farklılıklarını açıkça ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerinin bu konudaki yaklaşımları da karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Bunun için 112 devlet üniversitesi ve 67 vakıf üniversitesinin internet sayfalarında yer alan stratejik planlarındaki stratejik amaç ifadeleri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. Ancak 9 devlet ve 37 vakıf üniversitesinin stratejik planlarına ulaşamadığı için, 103 devlet ve 30 vakıf üniversitesinin stratejik planlarındaki stratejik amaç ifadeleri içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversitelerin genel olarak; "Eğitim Öğretim", "Bilimsel Araştırma", "Topluma Hizmet", "Kurumsallaşma", "Altyapı", "Paydaşlar", "Uluslararasılaşma" ve "Girişimcilik" temaları altında stratejik amaçlarını belirledikleri tespit edilmiştir. Vakıf üniversitelerinin bunlara ilave olarak; "Tanınma ve Tercih" ve "Finansman" temalarına stratejik amaçlarında ağırlık verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada, üniversitelerin bu temalar altında belirledikleri stratejik amaçları, alt kategorilere ayrılarak sınıflandırılmıştır.

ARTICLE INFO*Article history:*

Received 13 September 2018

Received in revised form 11 April 2019

Accepted 30 June 2019

Keywords:

Strategic Management

Strategic Plan

University

Strategic Objective

ABSTRACT

Setting strategic aims in strategic planning; is to determine what organizations want to achieve in a certain period of time in the future or where and what kind of position they want to be. This study aims to examine thematically Turkey's state and foundation universities' strategic aims expressed in their strategic plans and expressions of strategic aims, to present what items are expressed how frequent they are used and to exhibit their similarities and differences clearly. Also, the approaches of state universities and foundation universities have been evaluated by comparing them. For this, expressions of the strategic aim of the strategic plans on the internet pages of 112 state universities and 67 foundation universities constituted the working universe. Due to the strategic plans of 9 state and 37 foundation universities can not be reached, 103 state and 30 foundation universities' expressions of strategic aims were analyzed by content analysis method in this study. According to the findings, universities generally; It has been determined that they set strategic aims under the themes of "Education", "Scientific Research", "Serving the Public", "Institutionalization", "Infrastructure", "Stakeholders", "Internationalization" and "Entrepreneurship". In addition to that, it has been reached that foundations universities have focused on the themes of "Recognition and Choice" and "Finance" in their strategic aims. Also, in this study, the strategic aims of the universities under these themes were classified by subcategories.

^{*} Sorumlu yazar/Corresponding author.e-posta: hdağlar@karatekin.edu.tr

1.GİRİŞ

Teknolojik, ekonomik, siyasal, sosyal gelişmeler ve değişim, organizasyonları etkili yönetim konusunda arayışlara sevk etmiştir. Özel sektör işletmelerinin uyguladıkları stratejik yönetim ve stratejik planlama, kamu idarelerinin de gündemine girmiştir. Burada amaçlanan kamu idarelerinin daha kaliteli hizmet vermeleri ve kendilerine tahsis edilen kaynakları daha verimli kullanmalarıdır.

Kamu idarelerinin katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlamaları yasal zorunluluk haline gelmiştir. 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Kontrol ve Yönetimi Kanunu'nun 9. maddesinde; “Kamu idareleri; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla, katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar” hükmü yer almaktadır. Bu Kanuna göre; merkezi idareler, devlet üniversiteleri, belediyeler, il özel idareleri ve KİT’lerin stratejik plan hazırlamaları zorunludur.

Üniversitelerin daha kaliteli hizmet verebilmeleri için bütçelerini ve kaynak tahsislerini, stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmaları zorunludur. Üniversiteler stratejik planlarını hazırlarken; kalkınma planı, hükümet programı ve faaliyet alanlarıyla ilgili diğer ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlardaki politika, amaç ve hedefleri dikkate almak zorundadırlar.

Üniversiteler stratejik yönetim kapsamında stratejik planlarını hazırlarken ve stratejik amaçlarını belirlerken kendileri ile ilgili güncel mevzuattaki ifadelerle uyum sağlamak zorundadırlar. 1982 Tarihli T.C. Anayasası’nın 130. maddesinde yükseköğretim kurumları ile ilgili; insan gücü yetiştirmek, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık, ülkeye ve insanlığa hizmet temaları belirlenmiştir. 4.11.1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 12. Maddesinde yükseköğretim kurumlarının görevleriyle ilgili; eğitim- öğretim, bilimsel araştırma, yayım ve danışmanlık, insan gücü yetiştirmek ve topluma hizmet temaları vurgulanmıştır.

Yükseköğretim Kurulu en son stratejik planında stratejik amaçlarındaki temaları; yükseköğretime erişim, kurumsal kapasite, büyüme, insan kaynakları, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, toplum ve iş dünyası ilişkileri, uluslararasılaşma, kalite ve akreditasyon olarak belirlemiştir.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

Bu kısımda, stratejik yönetim ve stratejik planlama ili ilgili kavramlar açıklanarak, konunun kavramsal çerçevesi çizilmeye çalışılacaktır.

Örgüt, ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelen insanların oluşturduğu yapı, kaide ve süreçler bütünüdür. Üniversiteler ise; genellikle kâr amacı gütmeyen, bir bütün olarak toplumun değişikliklere ayak uydurmasını sağlayan örgütlerdir (Dinçer, 2007:472).

Stratejik planlama, bir örgütün amaç ve misyonlarında açıklanan durumlara erişmek için üst yönetim tarafından yapılan uzun vadeli planlardır. Stratejik planlama bir örgütün uzun dönemli başarısını belirleyen kararlar bütünüdür (Eren, 2013:4). Stratejik planlama esnasında “Biz kimiz ve amacımız nedir?” sorularının cevaplandırılması gerekir. Kim olduğumuza karar vermeden önce ne yapmamız gerektiğine karar veremeyiz (Clegg, vd. 2017:26).

Strateji, örgüte istikamet vermek ve rekabet üstünlüğü sağlamak gayesiyle örgüt çevresini sürekli analiz ederek uyum sağlayacak amaçların belirlenmesi, faaliyetlerin planlanması ve gerekli araç ve kaynakların yeniden düzenlenmesi sürecidir. Strateji çevreyi değerlendirme ve geleceği tahmin etme imkânı verir (Dinçer, 2007:21).

Amaçlar, belirli birtakım faaliyetleri gerçekleştirerek ulaşılmak istenilen durumlardır. Örgütsel açıdan ise, amaçlar örgütlerin faaliyetlerinin ve hatta varoluşlarının nedenini oluşturur. Örgütsel amaç, organizasyonun bir bütün olarak gerçekleştirmek istediği geleceğe ilişkin bir husustur. Örgütler bütün faaliyetlerini amaçlarını gerçekleştirmek için yapar (Eren, 2013:63). Örgütler, amaçlar belirleyerek, ulaşmak istedikleri noktayı yani nerede olmak istediklerini belirlemiş olurlar. Amaçlar, yönetimi yönlendiren, örgütün ulaşmak ve gerçekleştirmek istediği sonuçlardır.

Örgütün amaçları, faaliyetlerinin sonucunda elde etmek istedikleri olup, örgütün yaptığı işleri, faaliyetleri “niçin” yaptığını, “neyi veya neleri elde etmek için” yaptıklarını belirten sonuçlardır. Örgüt belirli bir iş yapmak ve o işle ilgili faaliyette bulunarak toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için kurulur. Varlık nedeni faaliyette bulunduğu konuda işini yapmak ve görevini yerine getirmektir. Bu konular misyon ifadelerinde belirtilir. Ancak bu misyonu

“niçin” yerine getirmek istediği, sonuçta “neyi veya neleri” elde etmek istediği sorularının cevapları işletmenin amaçlarını belirtir. Amaçlar, stratejilere ışık tutan, onları yönlendiren birer pusuladır (Ülgen ve Mirze, 2004:185). Amaçlar, yöneticilere yol gösterici niteliklere ve fonksiyonlara da sahiptir. Amaçlar; neyin, ne zaman ve ne miktarda yapılacağını göstermektedir. Bu nedenle, açıkça yazılı tarihi belirlenmiş ve rakamlandırılmış somut amaçlar belirlemenin yararları çok büyüktür. Amaçlar soyut olmaktan çok yeterli ölçüde açık ve kesin olmalıdır (Eren, 2013:65).

Amaçlar; politikaların belirlenmesinde, kaynakların seçiminde, faaliyet programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında yöneticilerin davranışlarına yön verir. Temel kararların alınmasını kolaylaştırır ve yöneticilerin birbirleriyle çelişen kararlar almalarını önler. Amaçlar; çalışanları motive eder, onlar için bir hedef oluşturur. Amaçlar; faaliyetler sonunda elde edilen durumlar için bir ölçü ve kontrol aracı olarak kullanılırlar. Amaçlar yönetimin bütün süreçlerine temel oluşturur (Dinçer, 2007:170).

Amaç tespiti, stratejik planlama sürecinde kuruma tahsis edilen kaynakların doğru kullanılması, önceliklerin ve tercihlerin ilgili herkes tarafından doğru anlaşılması, sonuçlar açısından hesap vermeyi kolaylaştırması bakımından çok önemlidir. Hedefler ise stratejik amaçların ayrıntılı biçimde belirlenmiş daha somut ifadesidir (Lamba, 2013:86).

Amaçlar kabul edilebilir olmalıdır. Bu açıdan amaç belirleme sürecine, bunu gerçekleştirecek insanları da dahil etmek etkili yoldur. Amaçlar ulaşılabilir yani başarılabilir olmalıdır. Amaçlar açıkça tanımlanmış ve mümkün olduğu kadar ölçülebilir nitelik taşımalıdır. Amaçlar tüm yönetici ve çalışanlar açısından motive edici olmalıdır. Amaçlar; birbiriyle uyumlu olmalı, belirlenen amaçlar birbirlerini desteklemelidir. Örgüt kültürüne, yönetimin değerlerine uygun doğru amaçlar seçilmelidir. Amaçların fırsat maliyeti göz önüne alınmalıdır (Dinçer, 2007:168).

Amaçlar belirlenirken örgüt içi ve dışı koşullar ve durumlar değerlendirilir. Örgüt amaçlarını belirlerken mümkün olan veya yapabileceği hususları belirler (Eren, 2013:66). Amaç ve hedefler belirlenirken, kesin ve ölçülebilir nitelikte olmasına ve vizyonun belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmesine yönelik nicel ifadeler taşımaya dikkat edilmelidir (Ülgen ve Mirze, 2004:70).

Stratejik amaçlar, kuruluşun genel bir çerçevede ulaşmayı düşündüğü noktanın ne olduğunu göstermekte olup, genel ve kuruluş işlevini daha ileri bir noktaya götürebilecek nitelikte olması gerekmektedir. Stratejik amaçların taşınması gereken özellikler şunlardır:

- Misyon, vizyon ve ilkelerle uyumlu olmalıdır.
- Kuruluşun misyonunu yerine getirmesine katkıda bulunmalıdır.
- İddialı, gerçekçi ve ulaşılabilir olmalıdır.
- Kuruluşun şimdiki durumundan, gelecekte arzu edilen durumuna dönüşümünü sağlayabilecek nitelikte olmalıdır.
- Ulaşılması istenen noktayı açık bir şekilde ifade etmeli, ancak buna nasıl ulaşılacağını ayrıntılı olarak açıklamamalıdır.
- Hedeflerin gerçekleştirilmesinde yol gösterici olmalıdır.
- Önemli dışsal değişiklikler olmadığı müddetçe değiştirilmemelidir (Akgemci, 2008:32).

Stratejik amaçlar dış çevrenin analizi, iç çevrenin ayrıntılı incelenmesiyle uzun dönemli olarak belirlenir. Örgütün bütününe yön verir ve çalışanlara rehberlik eder. Örgütün uzun dönemli özelliklerini ortaya çıkarır. Örgütün her seviyesinde istenen başarımın standartlarını oluşturur ve yönetimin bunları kontrol etmesini kolaylaştırır. Örgütler sadece bir alanda değil, birden çok alanda kendilerine amaç belirledikleri takdirde, başarılarını daha gerçekçi olarak görebilirler (Dinçer, 2007:173).

T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından üniversiteler için stratejik plan hazırlama rehberi yayınlanmıştır. Üniversiteler stratejik yönetim sürecinde şu sorulara cevap ararlar:

Neredeyiz? Sorusunu cevaplandırmak için durum analizi yaparlar. Güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, fırsatları, tehditleri ve kurumla ilgili diğer analizleri yaparlar.

Nereye ulaşmak istiyoruz? Sorusunu cevaplandırmak için, geleceğe yönelik misyon, vizyon ve temel değerleri belirlerler. Ayrıca amaçlar, hedefler, performans göstergeleri ve stratejilerini tespit ederler.

Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz? Sorusunu cevaplandırmak için faaliyetleri, performans göstergelerini, maliyetlendirme ve bütçelemeyi hazırlarlar.

Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz? Sorusunu cevaplandırmak üzere, stratejik plan izleme, değerlendirme, gerçekleştirme raporları ve faaliyet raporları hazırlayarak izleme ve değerlendirmeyi gerçekleştirirler (T.C. Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler İçin Stratejik Planlama Rehberi, 2018).

Literatürde üniversitelerin stratejik planlarındaki misyon ve vizyon ifadeleri daha çok inceleme konusu olmuş, üniversitelerin stratejik amaçlarıyla ilgili sınırlı çalışmaya rastlanmıştır.

“Üniversitelerin Misyon İfadelerinin Tematik Olarak İncelenmesi” isimli çalışmada; üniversitelerin “Eğitim Öğretim Hizmeti” temasını, görev ve misyon ifadelerinde daha sıklıkla kullandıklarını, kullanım sıklığına göre bu temayı takiben “Toplumsallık”, “Evrensellik”, “Bilim ve teknoloji”, “Değerler”, “Faaliyet alanı” ve “Demokrasi” temalarının izlediği tespit edilmiştir (Arabacı ve Şener, 2014:701).

“Yükseköğretim Kurumlarının Stratejik Planlarında Yer Alan Vizyon ve Misyon İfadelerinin Analizi” isimli çalışmada; üniversitelerin stratejik planlarındaki misyon metinlerinde “Evrensel nitelikte yeterli ve yetkin bilgiye sahip olmak” ifadesinin kullanıldığı, vizyon metinlerinde ise en çok araştırma işlevine yönelik ifadeler yer verildiği belirlenmiştir (Özdem, 2011:1869).

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’deki üniversitelerin stratejik planlama kapsamında belirledikleri stratejik amaçlarını tematik açıdan incelemek, bu ifadelerden hangilerinin ne sıklıkta kullanıldığını, benzerliklerini ve farklılıklarını analiz etmektir. Ayrıca Devlet üniversiteleri ile vakıf üniversitelerinin bu konudaki yaklaşımlarını karşılaştırmaktır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Evreni

Araştırmanın evrenini; 07.03.2018 tarihi itibarıyla Türkiye’de faaliyette olan 112 devlet ve 67 vakıf üniversitesinin web sayfalarında yer alan stratejik planlarındaki stratejik amaç ifadeleri oluşturmuştur. Yapılan çalışmada 103 devlet üniversitesi ile 30 vakıf üniversitesinin stratejik planlarına ulaşılmış ve bunlardaki stratejik amaç ifadeleri araştırmanın çalışma evrenini meydana getirmiştir. Devlet üniversitelerinin stratejik plan hazırlamaları yasal zorunluluk olduğundan, faal durumda olanların tamamının stratejik planlarına ulaşılmıştır. Vakıf üniversitelerinin stratejik plan hazırlamalarının yasal zorunluluk olmayışından dolayı daha azının stratejik planlarına erişilmiştir.

3.3. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri doküman incelemesi tekniğiyle toplanmış, verilerin çözümlenmesi ise içerik analizi tekniği ile yapılmıştır. Devlet üniversitelerinin stratejik planlarının yer aldığı <http://www.sp.gov.tr> sitesinden bilgiler elde edilmiş, burada olmayan bilgiler için Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin stratejik planlarına ulaşılmış ve burada yer alan stratejik amaçlarla ilgili ifadeler Word sayfasında toplanmış ve içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Kavramlar bizi temalara götürür ve temalar sayesinde olguları daha iyi düzenleyebilir ve daha anlaşılır hale getirebiliriz. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Tema, içerik analizinde elde edilen kavramlardan daha soyuttur ve geneldir (Yıldırım ve Şimşek, 2008:227).

Bu çalışmada, üniversitelerin hangi temalar altında stratejik amaç belirledikleri, üniversitelerin stratejik planlarından içerik analizi ile tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Üniversitelerin Stratejik Planlarının Dönemleri

Devlet Üniversitelerinin Stratejik Plan Dönemi	Üniversite Sayısı	Vakıf Üniversitelerinin Stratejik Plan Dönemi	Üniversite Sayısı
2013-2017	15	2012-2016	2
2014-2018	33	2013-2017	3
2015-2019	17	2014-2018	2
2016-2020	7	2015-2019	3
2017-2021	12	2016-2020	9
2018-2022	19	2016-2021	2
		2017-2021	5
		2017-2022	4
Toplam	103	Toplam	30

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmada devlet üniversitelerinin stratejik plan dönemi otuz üç üniversiteyle en çok 2014-2018 dönemini kapsamakta, bunu on dokuz üniversiteyle 2018-2022 dönemi ve on yedi üniversiteyle 2015-2019 dönemi takip etmektedir. Vakıf üniversitelerinin stratejik plan dönemi ise; en çok dokuz üniversiteyle 2016-2020 dönemini kapsamakta, bunu beş üniversiteyle 2017-2021 dönemi ve dört üniversiteyle 2017-2022 dönemi takip etmektedir. Devlet üniversitelerinin stratejik planları standart olarak beş yıllık yapılmaktadır. Vakıf üniversitelerinin stratejik planlarının çoğu beş yıllık yapılırken, bir kısmının da altı yıllık yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2: Üniversitelerin Belirlediği Stratejik Amaç Sayıları

Belirlenen Stratejik Amaç Sayısı	Devlet Üniversitesi Sayısı	Vakıf Üniversitesi Sayısı
3	9	1
4	19	5
5	34	4
6	17	1
7	3	2
8	7	2
9-14	8	5
15-24	6	6
34-41	-	4
Toplam	103	30

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 2’de devlet üniversitelerinin en az üç, en fazla yirmi dört stratejik amaç belirlediği görülmektedir. Devlet üniversitelerinin otuz dördü, beş stratejik amaç belirlemiştir. Yüz üç devlet üniversitesinden yetmiş dokuz gibi büyük çoğunluğu altı ve altının altında stratejik amaç belirlerken, yirmi dördü ise yedinin üzerinde stratejik amaç belirlemiştir. Devlet üniversitelerinin büyük çoğunluğunun yediden daha az miktarda stratejik amaç belirleme eğiliminde olduğu söylenebilir.

Vakıf üniversitelerinin yarısı dokuz ve daha fazla sayıda stratejik amaç belirlemişlerdir. Hatta otuz dört ile kırk bir arası stratejik amaç belirleyen dört tane vakıf üniversitesi vardır. Vakıf üniversiteleri için stratejik plan hazırlamanın zorunlu olmaması ve stratejik plan hazırlamada bir standarda bağlı olmamalarından dolayı, daha fazla sayıda stratejik amaç belirledikleri söylenebilir.

Tablo 3: Üniversitelerinin Stratejik Amaçlarındaki Temalar

Eğitim ve Öğretim	Paydaşlarla İlişkiler
Bilimsel Araştırma	Uluslararasılaşma
Topluma Hizmet	Girişimcilik
Alt yapının iyileştirilmesi	Tanınma ve Tercih
Kurumsallaşma	Finansman

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 3’de üniversitelerin belirlediği stratejik amaçlarının diğer çalışmalar da dikkate alınarak on tema altında toplandığı tespit edilmiştir. Literatürde daha ziyade üniversitelerin stratejik planlarındaki misyon ve vizyon ifadeleri tematik açıdan incelenmiştir. Bu araştırmalardaki temaları da dikkate alarak, üniversitelerin stratejik planlarındaki stratejik amaçlar bir belgede toplanarak, tematik açıdan sınıflandırılmıştır.

Tablo 4: Devlet Üniversitelerinin Eğitim ve Öğretim Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Eğitim ve Öğretim Temasına İlişkin Stratejik Amaç İfadeleri	Adet
Eğitim ve öğretim kalitesinin geliştirilmesi	61
Eğitim-öğretimi nitelik ve nicelik yönünden geliştirmek	16
Uluslararası standartlarda eğitim-öğretim yapmak	11
Eğitim-öğretim faaliyetlerini sürekli iyileştirmek	9
Lisansüstü eğitimin kalitesini yükseltmek	5
Eğitim-öğretim süreçlerinin modernizasyonu ve çeşitlendirilmesi	4
Araştırma üniversitesi anlayışına uygun eğitim vermek	3
Öğrenci merkezli üniversite anlayışını güçlendirmek	4
Eğitim-öğretimi yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımlarla sürdürmek	2
Eğitim ve öğretimde ulusal ve uluslararası işbirlikleri kurmak	1
Öğrencilerin İngilizce dil hakimiyetini geliştirmek	1
AB eğitim programlarına entegre olmak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 4’de devlet üniversitelerinin eğitim-öğretim temasına ilişkin stratejik amaçlarında, altmış bir adetle eğitim ve öğretim kalitesinin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Bunu on altı stratejik amaçla eğitim öğretimin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi stratejik amacı takip etmektedir. Uluslararası standartlarda eğitim-öğretim yapmak ise, on bir adetle üçüncü sırada yer almaktadır.

Eğitim-öğretim temasına yönelik belirlenen stratejik amaç ifadelerinin büyük çoğunluğunda eğitim öğretimin kalitesini yükseltmek, sürekli iyileştirmek, süreçleri modernize etmek ve yenilikçi yaklaşımlarla sürdürmek ön plana çıkmaktadır. Bunların yanında ulusal ve uluslararası iş birliklerinin kurulması, İngilizce dil hâkimiyetinin geliştirilmesi ve Avrupa Birliği eğitim programlarına entegre olunmasına vurgu yapan stratejik amaçların da belirlendiği görülmektedir.

Tablo 5: Eğitim ve Öğretim Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Vakıf Üniversiteleri	Adet
Eğitim-öğretim faaliyetlerinde kaliteyi, memnuniyeti ve sürdürülebilirliği artırmak	22
Eğitim programlarını sürekli iyileştirmek ve çeşitlendirmek	12
Lisansüstü eğitimlerde uluslararası nitelikte yetkin programlar ile farklılaşmak	5
Öğrenci yabancı dil eğitimi kalitesinde süreklilik	5
Öğrenci merkezli öğretim programları hazırlamak	3
Sağlık eğitim ve uygulama merkezini mükemmelleştirmek	3
Mesleki eğitim alanında mükemmellik düzeyine ulaşmak	1
İnternet destekli sunulan derslerin sayı ve çeşitliliğini artırmak	1
Öğrenci danışmanlık sisteminin geliştirilmesi	1
Uluslararası nitelikte eğitim, öğretim ve araştırma yapmak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 5’de vakıf üniversitelerinin eğitim-öğretim temasına ilişkin stratejik amaçlarında ise, eğitim-öğretim faaliyetlerinde kaliteyi, memnuniyeti ve sürdürülebilirliği artırmak birinci sırada yer almaktadır. Eğitim programlarını sürekli iyileştirmek ve çeşitlendirmek on iki adetle ikinci sırada yer almakta ve bunu lisansüstü eğitimlerde uluslararası nitelikte programlar açılması takip etmektedir. Vakıf üniversiteleri stratejik amaçlarında, öğrenci yabancı dil eğitimi kalitesinin sürekli geliştirilmesine ve öğrenci merkezli öğretim programları hazırlamaya vurgu yaptıkları dikkat çekmektedir.

Tablo 6: Devlet Üniversitelerinin Bilimsel Araştırma Temasına İlişkin Stratejik Amaçları

Bilimsel Araştırma Temasına İlişkin Stratejik Amaç İfadeleri	Adet
Bilimsel araştırmaların nitelik ve niceliğini artırmak	21
Ulusal ve Uluslararası düzeyde araştırmalar yapan ve bilime katkıda bulunan bir üniversite olmak	18
Bilimsel araştırma geliştirme ve yayın faaliyetlerini artırmak ve teşvik etmek	16
Bilimsel araştırma alt yapısının fiziki ve beşeri niteliğini artırmak	15
Araştırma ve geliştirme faaliyetlerini artırmak	14
Bilimsel araştırma ve yayın yaparak bilgi üretmek	8
Bilimsel projelerin ve yayınların nitelik ve niceliğini geliştirmek	8
Bilimsel ve sanatsal araştırma faaliyetlerini geliştirmek	5
Bilgi, teknoloji ve sanat eserlerinin üretimini ve kalitesini arttırmak	3
Üniversitede bilim, araştırma, yaratıcılık, yenilikçilik kültürünü güçlendirmek	2
Bilimsel alanlarda disiplinler arası araştırma ve yayın yapmak	1
Bölgesel, ulusal ve uluslararası öncelikleri dikkate alarak bilimsel çalışmalar yapmak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 6’da devlet üniversitelerinin bilimsel araştırma temasına ilişkin stratejik amaçlarında, en çok bilimsel araştırmaların nitelik ve niceliğini artırmayı ifade etmişlerdir. Bunu ulusal ve uluslararası düzeyde araştırma yapma ve araştırma-geliştirme ve yazım faaliyetlerini artırma ve teşvik etme takip etmektedir. Ayrıca üniversiteler Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarını desteklemeyi ve araştırma altyapısının geliştirilmesi, bilimsel projelerin ve yayınların nitelik ve niceliğinin artırılması şeklinde belirlenen stratejik amaçları daha çok vurgulamışlardır.

Tablo 7: Vakıf Üniversitelerinin Bilimsel Araştırma Temasına İlişkin Stratejik Amaçları

Bilimsel Araştırma Temasına İlişkin Stratejik Amaç İfadeleri	Adet
Nitelikli araştırma ve yayın yapmak	9
AR-GE ve yenilikçilik çalışmalarını desteklemek	9
Araştırma altyapısı ve ortamını geliştirmek	5
Uluslararası indekslere girebilecek dergiler yayımlamak	1
Bilime katkı ve araştırma odaklılık	1
Doktora sonrası araştırmacı uygulamasını yerleştirmek	1
Bilimsel ve sektörel proje sayısını arttırmak	1
Ortak bilimsel araştırmalar yapılmasını sağlamak	1
Üniversitenin araştırmacı kimliğini sürekli kılmak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 7’de Vakıf üniversitelerinin bilimsel araştırma temasına ilişkin stratejik amaçlarında, nitelikli araştırma ve yayın yapmak, Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarını desteklemek ön planda gelmektedir. Bunları araştırma altyapısını geliştirmek, uluslararası indekslere girebilecek dergiler yayımlamak izlemektedir. Bilimsel ve sektörel projeler hazırlamak, ortak bilimsel araştırmalar yapmak ve üniversitelerin araştırmacı kimliğini sürekli kılmak belirlenen diğer stratejik amaçlardır.

Tablo 8: Altyapının İyileştirilmesi Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Üniversitenin teknolojik ve fiziksel altyapısını güçlendirmek	33
Kurumsal alt ve üst yapıyı güçlendirmek ve geliştirmek	29
Sürdürülebilir, yaşanabilir, engelsiz ve işlevsel bir yerleşkeye sahip olmak	16
Çevreye duyarlı yönetim anlayışını geliştirmek	8
Kurumsal kapasiteyi geliştirmek	6
Araştırmacı ve yenilikçi bilim ve teknoloji altyapısının oluşturulması	5
Mükemmelliği hedefleyen uluslararası standartlarda kurumsal yapı oluşturmak	4
e-Üniversite yapılarını geliştirmek	3
Vakıf Üniversiteleri	
Eğitim-öğretim altyapısını geliştirmek ve eğitim teknolojilerini yaygın kullanmak	8
Teknolojik donanımı geliştirmek	4
Eğitim ortamlarını ve kullanım standartlarını geliştirmek	4
Fiziksel altyapıyı güçlendirmek	4

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 8’de altyapının iyileştirilmesi teması altında, teknolojik, fiziksel ve kurumsal altyapıyı geliştirmek otuz üç adetle ön plana çıkmaktadır. Bunu, yirmi dokuz adetle kurumsal alt ve üst yapıyı güçlendirmek ve geliştirmek, on altı adetle sürdürülebilir ve yaşanabilir, işlevsel ve engelsiz bir yerleşkeye sahip olma stratejik amaçları izlemektedir.

Çevreye duyarlılık, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, yenilikçi bilim ve teknoloji altyapısının geliştirilmesi, uluslararası standartlarda kurumsal yapı oluşturma ve e-üniversite yapılarını geliştirmek belirlenen diğer stratejik amaçlardır.

Vakıf üniversiteleri de altyapının iyileştirilmesi temasına ilişkin: eğitim-öğretim altyapısının geliştirilmesi, eğitim teknolojilerinin yaygın kullanılması amacını sekiz adetle en çok vurgulamışlardır. Bunu teknolojik donanımın geliştirilmesi, eğitim ortamlarının standartlarının geliştirilmesi ve fiziksel altyapının güçlendirilmesi takip etmektedir.

Tablo 9: Topluma Hizmet Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Toplumsal hizmet faaliyetlerinin sayısını ve kalitesini artırmak	39
Bölgenin ve ülkenin bilimsel, kültürel, ekonomik ve sosyal yönden gelişmesini sağlamak	28
Kamu Üniversite-sanayi işbirliğini geliştirmek ve ortak proje yapmak	18
Sağlık hizmetlerinde kalite ve çeşitliliğin artırılması	12
Uzaktan eğitim ve yaşam boyu öğrenim olanaklarını güçlendirmek	6
Üniversitenin şehir ile entegrasyonunu sağlamak	4
Topluma fayda sağlayan araştırma yapmak	3
Teknoloji geliştirmek, yenilik yapmak, sanayi ve toplum için değer yaratmak	3
Ortaöğretim kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak	3
Bilgi toplumu oluşturmak	1
Türkçenin doğru ve güzel kullanılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamak	1
Evrensel düzeyde bilgi üreterek topluma ve sanayiye transfer etmek	1
Sosyal sorumluluk projeleri geliştirmek	1
Vakıf Üniversiteleri	
Topluma sunulan hizmetleri nitelik ve nicelik açısından geliştirmek	11
Kamu üniversite sanayi işbirliğini geliştirmek	9
Sanatsal, kültürel ve sportif etkinliklerin artırılması	7
Yaşam boyu öğrenme çabalarına destek vermek	6
Sosyal sorumluluk projeleri geliştirmek	4
Ülke / yöre sorunlarına çözümler üretmek	3
Avrupa projelerinde iddialı olmak	1
Uzaktan eğitimle eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak	1
Vakıf kültürü ışığında toplumsal yaşama katkı sağlamak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 9'da üniversiteler topluma hizmet teması altında, toplumsal hizmet faaliyetlerinin sayısını ve kalitesini artırmayı, bölgenin ve ülkenin gelişmesine katkıda bulunmayı ve kamu üniversite ve sanayi iş birliğini artırmayı stratejik amaçlarında öncelikle vurgulamışlardır. Bunları; sağlık hizmetlerinde kalite ve çeşitliliğin artırılması, uzaktan ve yaşam boyu eğitim olanaklarının güçlendirilmesi ve üniversitenin şehir ile entegrasyonunun sağlanması izlemektedir. Bilgi toplumu oluşturmak, bilgiyi sanayiye transfer etmek, teknoloji geliştirmek ve sosyal sorumluluk projeleri yapmak diğer dikkat çeken stratejik amaçlardır.

Vakıf üniversiteleri topluma hizmet temasına ilişkin, topluma sunulan hizmetlerin nicelik ve niteliğini artırmaya, on bir adetle birinci sırada yer vermişlerdir. Bunu dokuz adetle kamu üniversite sanayi iş birliğini geliştirmek ve yedi adetle sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması takip etmektedir. Ayrıca yaşam boyu öğrenmenin desteklenmesi, yörenin sorunlarına çözüm üretilmesi belirlenen diğer stratejik amaçlardır.

Tablo 10: Kurumsallaşma Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Yönetim süreçlerinde kurumsallaşmayı geliştirmek ve kaliteyi artırmak	24
Kurumsal kültürün ve kurumsal kimliğin geliştirilmesi	22
İnsan kaynaklarının nicelik ve niteliğini sürekli artırmak	19
Kaynakları etkin, ekonomik ve verimli kullanmak	15
Kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini ve etkisini artırmak	9
Yönetim sisteminin etkili, verimli ve sürdürülebilir olmasının sağlanması	8
Katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir yönetim anlayışını yerleştirmek	5
Kurumsal kalitenin ve hizmet kalitesinin artırılması	3
Üniversitenin imajının geliştirilmesi	3
İnsan kaynaklarını etkili ve verimli kullanmak	3
Stratejik planın kurumsallaştırılması	2
Etkin bir performans yönetim sisteminin kurulması	1
Rekabetçi ve öğrenerek ilerleyen yönetsel bir anlayış, yaklaşım ve yapı geliştirmek	1
Etkin ve verimli bir kurumsal yapı ve yerleşkeler oluşturmak	1
Vakıf Üniversiteleri	
Kalite süreçleri ile desteklenen kurumsal yönetim yeteneğini geliştirmek	11
Akademik ve idari personelin nitelik ve niceliğini artırmak	11
Kurumsallaşmayı geliştirmek	8
Öğrencilerin, akademik ve idari personellerin memnuniyetini artırmak	8
Kurumsal kültürü, kimliği, imajı geliştirmek	5
Kalite güvence sistemini ve kalite kültürünü geliştirmek	4
Yönetim Bilişim Sistemini (YBS) etkinleştirmek	3
Üniversiteyi rekabetçi bir kurumsal ve fiziksel yapıya kavuşturmak	2

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (http://www.sp.gov.tr Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 10’da kurumsallaşma temasına ilişkin en çok tekrarlanan stratejik amaçlar, yönetim süreçlerinde kurumsallaşmayı geliştirmek ve kaliteyi artırmak yirmi dört adet ile birinci sırada yer almaktadır. Kurumsal kültürün ve kurumsal kimliğin geliştirilmesi yirmi iki adetle ikinci ve insan kaynaklarının nicelik ve niteliğini sürekli artırmak on dokuz adetle üçüncü sırada yer almıştır. Kaynakların etkin ve verimli kullanılması, yönetim sisteminin ve süreçlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi, vurgulanan diğer stratejik amaçlardır. Hizmet kalitesinin artırılması, insan kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması ile ilgili stratejik amaçlar belirlenmesi dikkat çekmektedir.

Vakıf üniversitelerinin kurumsallaşma temasına ilişkin stratejik amaçları arasında; kurumsal yönetim yeteneğini geliştirmek, akademik ve idari personelin nitelik ve niceliğini geliştirmek, on birer adetle ilk sırada yer almaktadır. Kurumsallaşmayı geliştirmek, öğrencilerin ve personelin memnuniyetini artırmak sekizer adetle ikinci sırada yer almaktadır. Kurumsal kültürü, kimliği, imajı geliştirmek, kalite güvence sistemini geliştirmek, yönetim bilişim sistemini etkinleştirmek, vurgulanan diğer stratejik amaçlardır.

Tablo 11: Paydaşlarla İlişkiler Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Paydaşlar ile iletişim ve işbirliğini geliştirmek	27
Paydaşlara kaliteli, sosyal, kültürel, sportif ve sağlık hizmetleri sunmak	12
Ulusal ve uluslararası paydaşlar arasında işbirliğini artırmak	7
Akademik ve idari personel ve öğrencilerin aidiyet ve motivasyonlarını artırmak	5
Öğrenci kalitesini yükseltmek	3
Mezunlarla iletişimi güçlendirmek	2
Paydaşların ihtiyaç duyduğu Ar-Ge desteğini sağlamak	1
Açık öğretim sisteminin etkinliğini artırmak	1
Eğitim danışmanlığı ve rehberlik hizmetlerine ağırlık vermek	1
Hayırseverlerin desteğinin devamını sağlamak	1
Vakıf Üniversiteleri	
Mezunların üniversite ile bağlarını güçlendirmek	6
Paydaşlar ile ilişkileri etkin ve verimli yürütmek	4
Paydaşların karar ve danışma mekanizmalarına katılımını sağlamak	3

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (http://www.sp.gov.tr Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 11’de paydaşlarla ilişkiler teması altında, paydaşlarla iletişim ve iş birliğini geliştirmek yirmi yedi adetle açık ara ilk sırada yer alan stratejik amaç ifadeleridir. Bunu on iki adetle paydaşlara kaliteli, sosyal, kültürel, sportif ve sağlık hizmetleri sunmak, yedi adetle ulusal ve uluslararası paydaşlar arasında iş birliğini artırmak izlemektedir. Paydaşların aidiyet ve motivasyonlarını artırmak, öğrenci kalitesini yükseltmek, mezunlarla iletişimi güçlendirmek diğer vurgulanan stratejik amaçlardır.

Vakıf üniversiteleriyse, mezunların üniversiteyle bağlarını güçlendirmelerini, paydaşlarla etkili ve verimli ilişkiler yürütmeyi, paydaşların karar ve danışma mekanizmalarına katılımlarını sağlamayı, stratejik amaç olarak belirlemişlerdir.

Tablo 12: Uluslararasılaşma Temasına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Uluslararasılaşmayı geliştirmek	10
Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliklerini geliştirmek	7
Uluslararasılaşma odaklı bir büyüme ve perspektif geliştirmek	6
Ulusal ve uluslararası imaj ve saygınlığı artırmak	3
Uluslararası akademik/idari personel ve öğrenci eğitim, öğretim hareketliliği, araştırma ve işbirliğini artırmak	1
Vakıf Üniversiteleri	
Uluslararasılaşma düzeyini artırmak	9
Ulusal ve uluslararası alanda akademik işbirlikleri oluşturmak	6
Uluslararası değişim programlarına katılımı artırmak	4
Öğretim elemanlarının uluslararası düzeyde yayınlar yapmasını teşvik etmek	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (http://www.sp.gov.tr Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 12’de Devlet üniversitelerinin uluslararasılaşma temasına ilişkin stratejik amaçlarında, uluslararasılaşmayı geliştirmek on adetle ilk sırada yer almaktadır. Bunu uluslararası kuruluşlarla işbirliklerini geliştirme izlemektedir. Uluslararasılaşma odaklı bir büyüme geliştirmek, uluslararası imaj ve saygınlığı artırmak diğer stratejik amaç ifadeleridir.

Vakıf üniversiteleri de benzer şekilde, uluslararasılaşma düzeyini artırmak, ulusal ve uluslararası alanda akademik işbirlikleri oluşturmak, uluslararası değişim programlarına katılımı artırmayı stratejik amaç olarak belirlemiştirler.

Tablo 13: Girişimcilik, Finansman, Tanınma ve Tercih Temalarına İlişkin Stratejik Amaçlar

Devlet Üniversiteleri	Adet
Ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı ve tercihi artırmak	23
Finansal kaynakların artırılması, çeşitlendirilmesi ve öz kaynak geliştirilmesi	12
Girişimcilik kültürünü geliştirmek ve yaygınlaştırmak	6
Üniversitenin tanınırlığını artırmak	6
Girişimci üniversite olarak toplumsal hizmet üretmek	3
Yeni kaynaklar üretebilen girişimci bir üniversite olmak	3
Vakıf Üniversiteleri	
Girişimciliği, yenilikçiliği destekleyen çalışmaları özendirmek	12
Ulusal ve uluslararası tanınırlığı ve tercih edilebilirliği artırmak	11
Finansal kaynakları geliştirmek ve çeşitlendirmek	6
Tanıtım faaliyetlerini geliştirmek	5
Harcamalarda rasyonelliği sürekli kılmak	4
Finansal kaynakları etkin, verimli ve ekonomik kullanmak	1

Kaynak: Üniversite Stratejik Planları (<http://www.sp.gov.tr> Erişim Tarihi: 4.4.2018)

Tablo 13’de devlet üniversiteleri girişimcilik, finansman, tanınma ve tercih teması altında; ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı ve tercihi artırmaya yirmi üç adetle ilk sırada yer vermişlerdir. Bunu on iki adetle finansal kaynakların artırılması, çeşitlendirilmesi ve özkaynak geliştirilmesi izlemektedir. Girişimcilik kültürünü geliştirmek ve tanınırlığı artırmak üçüncü sırada yer almıştır. Yeni kaynaklar yaratarak finansal kaynakların artırılması, çeşitlendirilmesi, öz kaynak geliştirilmesi ve harcamalarda rasyonelliği sağlamak finansmanla ilgili diğer stratejik amaçlar olarak ifade edilmektedir.

Vakıf üniversiteleri bu tema altında, girişimciliği, yenilikçiliği destekleyen çalışmaları özendirmek stratejik amaç ifadesi, on iki adetle ilk sırada yer almıştır. Ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı ve tercih edilebilirliği artırmak ifadesi, on bir adetle ikinci sırada yer almıştır. Finansal kaynakları geliştirmek ve çeşitlendirmek, tanıtım faaliyetlerini geliştirmek, harcamalarda rasyonelliği sürekli kılmak, vurgulanan diğer stratejik amaçlardır.

SONUÇ

Türkiye’de stratejik planlama, kamu kurumları için mevcut durumlarını analiz etmek, geleceğe yönelik bakış açısıyla uzun vadeli düşünerek amaç ve hedeflerini belirlemek, bunların nasıl gerçekleştirileceğini ve izleneceğini ortaya koymak suretiyle yönetime yeni bir anlayış getirmiştir. Bu anlayış çerçevesinde üniversiteler stratejik planlarını hazırlarken bazı temalar altında stratejik amaçlarını belirlemektedirler.

Devlet üniversiteleri stratejik planlarını Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan stratejik plan hazırlama rehberine uygun olarak beş yıl süreli hazırlamaktadır. Vakıf üniversitelerinin stratejik plan hazırlamaları zorunlu olmadığından çoğunluğu beş yıl süreli hazırlamalarına rağmen, altı yıl süreli de stratejik plan hazırladıkları da görülmüştür.

Devlet üniversitelerinin büyük çoğunluğu stratejik planlarında sekiz ve altı stratejik amaç belirlemiştirler. Vakıf üniversitelerinin yarısı dokuz ve altında stratejik amaç belirlerken, diğer yarısının dokuzdan daha fazla hatta kırk bir stratejik amaç belirleyen üniversite olduğu tespit edilmiştir.

Üniversitelerin stratejik planlarında genel olarak; eğitim öğretim, bilimsel araştırma, topluma hizmet, kurumsallaşma, altyapı, paydaşlar, uluslararasılaşma, girişimcilik temaları altında stratejik amaçlarını belirledikleri tespit edilmiştir. Vakıf üniversitelerinin bu temalara ilave olarak; tanınma ve tercih, finansman temalarına stratejik amaçlarında ağırlık verdikleri görülmüştür.

Devlet üniversiteleri eğitim-öğretim teması altında, eğitim öğretimin kalitesinin geliştirilmesi, eğitim öğretimin nitelik ve nicelik yönünden geliştirilmesi, sürekli iyileştirilmesi, uluslararası standartlarda eğitim-öğretim yapılması ile ilgili stratejik amaçlara daha çok yer vermişlerdir. Vakıf üniversiteleri de bu tema altında, eğitim

öğretim faaliyetlerinde kalitenin, memnuniyetin ve sürdürülebilirliğin artırılmasına, eğitim programlarının sürekli iyileştirilmesine, çeşitlendirilmesine ve yabancı dil eğitiminin kalitesinin geliştirilmesine daha çok yer vermişlerdir.

Devlet üniversiteleri bilimsel araştırma teması altında, bilimsel araştırmaların nitelik ve niceliğinin artırılması, uluslararası düzeyde araştırmalar yapan bir üniversite olma, bilimsel araştırma faaliyetlerini artırıp altyapısını geliştirme stratejik amaçlarını daha çok vurgulamışlardır. Vakıf üniversiteleri ise, nitelikli araştırma ve yayın yapmak, Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarını destekleme, araştırma altyapısını ve ortamını geliştirmeyle ilgili daha çok stratejik amaç belirlemişlerdir.

Devlet üniversiteleri altyapının iyileştirilmesi teması ile ilgili, üniversitenin teknolojik, fiziksel ve kurumsal altyapısının güçlendirilmesi, sürdürülebilir ve işlevsel bir yerleşkeye sahip olma ve çevreye duyarlı bir yönetim anlayışına sahip olmayla ilgili daha çok stratejik amaç belirlemişlerdir. Vakıf üniversiteleri ise, eğitim öğretim altyapısını, fiziksel altyapıyı, teknolojik donanımı geliştirmek ve eğitim ortamlarını ve standartlarını geliştirmekle ilgili stratejik amaçlar belirlemişlerdir.

Toplumsal hizmet temasına ilişkin, devlet üniversiteleri daha çok, toplumsal hizmet faaliyetlerinin sayısını ve kalitesini artırmak, bölgenin ve ülkenin gelişmesine katkı sağlamak, üniversite sanayi işbirliğini geliştirmekle ilgili stratejik amaçlar belirlemişlerdir. Vakıf üniversiteleri ise, topluma sunulan hizmetlerin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesi, kamu üniversite sanayi işbirliğinin geliştirilmesi, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması ile ilgili daha çok stratejik amaç belirlemişlerdir.

Kurumsallaşma teması altında, yönetim süreçlerinde kurumsallaşmayı ve kaliteyi artırma, kurumsal kültürün ve kimliğin geliştirilmesi, insan kaynaklarının nicelik ve niteliğinin artırılması ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğinin artırılması en çok tekrar eden stratejik amaçlardır. Vakıf üniversiteleri ise, kurumsal yönetim yeteneğinin ve kurumsallaşmanın geliştirilmesi, personelin nitelik ve niceliğinin artırılması, paydaşların memnuniyetinin artırılmasına daha çok vurgu yapmışlardır.

Paydaşlarla ilişkiler teması altında, paydaşlarla iletişim ve işbirliğini geliştirme, paydaşlara kaliteli sosyal, kültürel, sportif ve sağlık hizmetleri sunma ile ilgili stratejik amaçların daha çok vurgulandığı tespit edilmiştir. Vakıf üniversiteleri ise, mezunlarla bağları güçlendirme, paydaşlarla etkin ve verimli işbirliği geliştirmeyi stratejik amaçlarında daha çok tekrar etmişlerdir.

Uluslararasılaşma teması altında hem devlet hem de vakıf üniversiteleri, uluslararasılaşmayı geliştirme, uluslararası alanda akademik işbirlikleri oluşturma ve uluslararası değişim programlarına katılımı artırmaya stratejik amaçlarında daha çok yer vermişlerdir.

Girişimcilik, finansman, tanınma ve tercih temaları altında hem devlet hem de vakıf üniversiteleri, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığın ve tercihin artırılması, girişimcilik ve yenilikçiliğin artırılması, finansal kaynakların artırılması ve çeşitlendirilmesi ile ilgili stratejik amaçlara daha çok yer verdikleri tespit edilmiştir.

Üniversitelerin stratejik planlarındaki bu temalara ait en çok tekrar ettikleri stratejik amaç ifadeleri ise; eğitim ve öğretimin kalitesinin geliştirilmesi, bilimsel araştırmaların nitelik ve niceliğinin artırılması, toplumsal hizmet faaliyetlerinin sayısının ve kalitesinin artırılması, üniversitenin teknolojik ve fiziksel altyapısının güçlendirilmesi ve yönetim süreçlerinde kurumsallaşmanın geliştirilmesi ve kalitenin artırılmasıdır. Ayrıca paydaşlar ile iletişim ve işbirliğini geliştirmek, uluslararasılaşmanın geliştirilmesi, girişimciliği ve yenilikçiliği destekleyen çalışmaların özendirilmesi, ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığın ve tercih edilebilirliğin artırılması, diğer en çok tekrarlanan stratejik amaç ifadeleri olarak tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akgemci, T. (2008). Stratejik Yönetim, 2. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arabacı İ.B., Şener G., (2014). Üniversitelerin misyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 701-716.
- Clegg R. S. vd. (2017). Strategy Theory and Practice, 2nd Edition, London:SAGE Publications.
- Dinçer, Ö. (2007). Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 8.Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Eren, E. (2013). Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, 9.Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Özdem, G. (2011). Yükseköğretim kurumlarının stratejik planlarında yer alan vizyon ve misyon ifadelerinin analizi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), Güz, 1869-1894.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, Üniversiteler İçin Stratejik Planlama Rehberi, 2018.
- 1982 Tarihli T.C. Anayasası, 9.11.1982 tarihli ve 17863 sayılı Mükerrer Resmi Gazete, (<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> Erişim Tarihi: 24.4.2018).
- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, (<http://www.resmigazete.gov.tr> Erişim Tarihi: 25.4.2018)
- Yükseköğretim Kurulu Stratejik Planı.
- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003), T.C. Resmi Gazete.25326. 24.12.2003.
- Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (2006), T.C. Resmi Gazete, 26179, 26.05.2006.
- Lamba. M. (2014). Büyükşehir Belediyelerinde Geleceğe Bakış: Stratejik Planlar Üzerinden Bir İnceleme, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Yıl:2014, 6(2), 83-96.
- Ülgen ve Mirze, (2004). İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yıldırım A., Şimşek H., (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (7. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ⁱ This study has been presented at ICOMEP'18-Spring | International Congress of Management, Economy and Policy and published Proceedings Book.

*Araştırma Makalesi • Research Article***Selection of the Best LNG Natural Gas Supplier with Multi-Criteria Decision-Making Techniques: Turkey Example in Current Conditionsⁱ***Çok Kriterli Karar Verme Teknikleri ile En İyi LNG Doğal Gaz Tedarikçisinin Seçimi: Mevcut Koşullarda Türkiye Örneği*Halil Karayel^a, Halil İbrahim Demir^b, Caner Erden^{c,*}, Abdullah Hulusi Kökçam^d^{a,b,c,d}Sakarya University, Faculty of Engineering, Department of Industrial Engineering, Serdivan/Sakarya/Turkey

ORCID: 0000-0002-8500-4128

ORCID: 0000-0003-1949-9676

ORCID: 0000-0002-7311-862X

ORCID: 0000-0002-4757-1594

MAKALE BİLGİSİ*Makale Geçmişi:*

Başvuru tarihi: 25 Eylül 2018

Düzeltilme tarihi: 04 Ocak 2019

Kabul tarihi: 30 Haziran 2019

Anahtar Kelimeler:

Çok kriterli karar verme (MCDM)

Tedarikçi seçimi

AHP

TOPSIS

Uzman Seçimi

ARTICLE INFO*Article history:*

Received 25 September 2018

Received in revised form 04 Ocak 2019

Accepted 30 June 2019

Keywords:

Multi-criteria decision making (MCDM)

Supplier selection

AHP

TOPSIS

Expert Choice

ÖZ

Tedarikçi seçimindeki karar, bir firmanın başarılı olması için çok büyük bir öneme sahiptir. Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG), günümüz şartlarında, özellikle doğal gaz arz güvenliği durumunda, doğal gaz arz güvenliğini sağlamak için çok önemli bir alternatiftir. LNG tedarikçi seçimi bu sürecin en önemli anahtar noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma, mevcut koşullara göre İdeal Çözüm (TOPSIS) Yöntemlerine Benzerlikle Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) ve Sipariş Tercihli Tekniği kullanılarak Türkiye için en iyi LNG doğal gaz tedarikçisinin seçimini yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla ana ve alt kriterleri belirlemek üzere uzman görüşleri, faaliyet raporları ve literatür taraması yapılmıştır. Uzman Seçim Yazılımı kullanılarak AHP yöntemi uygulanır ve en iyi tedarikçi seçimi için TOPSIS Microsoft Excel ile analiz edilmiştir. Ayrıca, hangi kriterlerin hangi alternatifleri öne çıkardığı, sonuçta hangi kriterlerin belirleyici, hangilerinin belirleyici olmadığını gösterilmiştir.

ABSTRACT

Decision of supplier selection has a crucial importance for a firm to succeed. Liquefied Natural Gas (LNG) is a crucial alternative to ensure the safety of natural gas supply in today's conditions, especially for the state of natural gas supply security. LNG supplier selection constitutes the most important key point of this process. This study aims to make the selection of the best LNG natural gas supplier for Turkey using the Analytic Hierarchy Process (AHP) and Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution (TOPSIS) methods according to the current conditions. For this purpose, expert opinions, activity reports and literature reviews were made to determine main and sub criteria. AHP method is applied by using Expert Choice Software and TOPSIS was analyzed with Microsoft Excel for the best supplier choice. In addition, it has been shown that which criteria brings which alternatives forward, which criteria are decisive in the result and which are not decisive.

^{*} Sorumlu yazar/Corresponding author.e-posta: cerden@sakarya.edu.tr

INTRODUCTION

Decision making is defined as the process of selecting one or more of the alternatives that are best suited to the objectives or objectives from all existing alternatives. Decision theory is defined as an analytical and systematic approach to decision-making. Multi-criteria decision making (MCDM) is an important place among decision-making techniques and is an area that adds value to operations research. MCDM is based on determining the best alternative or option in cases where there are multiple criteria or objectives. Figure 1 shows the steps for decision theory. Decision making techniques are used in a wide range of areas. One of the areas where decision making techniques are applied is the field of energy supply. The single criteria decision-making technique is used to select the most cost-effective option in energy supply. However, especially in the last 30-40 years, many criteria for energy supply are widely used in decision making techniques (Samouilidis and Mitropoulos, 1982).

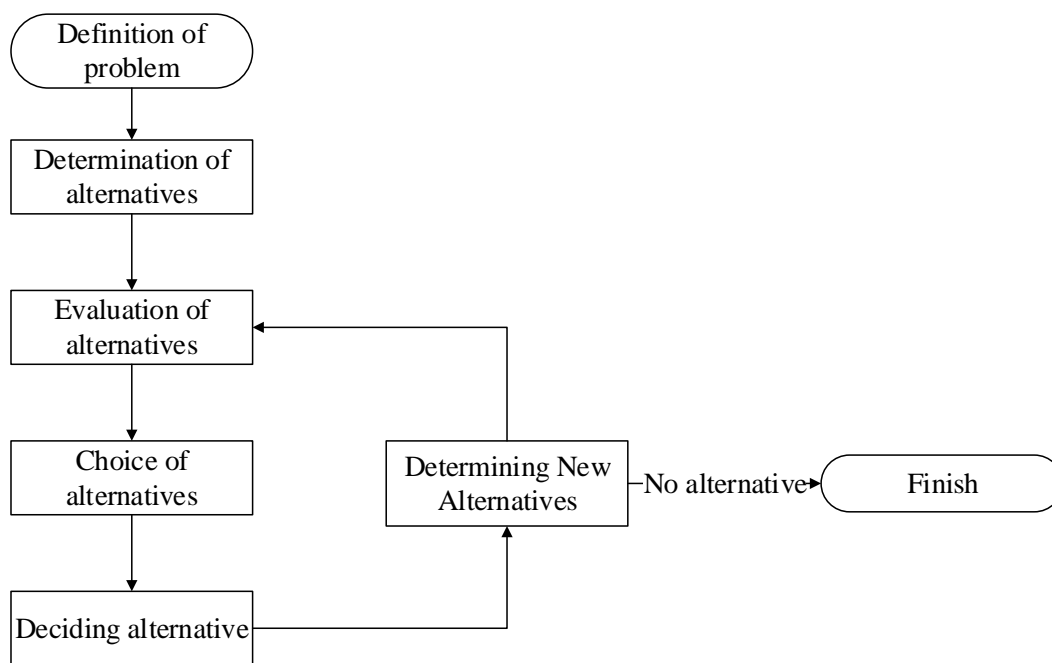

Figure 1. The steps in decision theory

Energy supply security is basically based on the principle of the diversity of energy supply and reaching energy resources in an economic way (Erdal and Karakaya, 2012). Even the smallest supply cuts to be experienced in natural gas-dependent countries such as Turkey can lead to crises in economic and social foundations. Especially in previous years, it has been experienced that only a few specific supplier countries and natural gas agreements made through pipelines have caused many crises in Turkey to create energy supply security. For this reason, besides the transmission made by pipelines, the increase in LNG transmission has significantly reduced the dependence on natural gas pipelines. Thus, both source diversity and supplier diversity are provided. However, this process has resulted in the selection of the appropriate LNG supplier for Turkey and the process in which the criteria should be used. This study was made on the selection of the appropriate LNG supplier with MCDM techniques in the current conditions.

The application area of AHP and TOPSIS methods is very wide and they are one of the well-known two techniques of

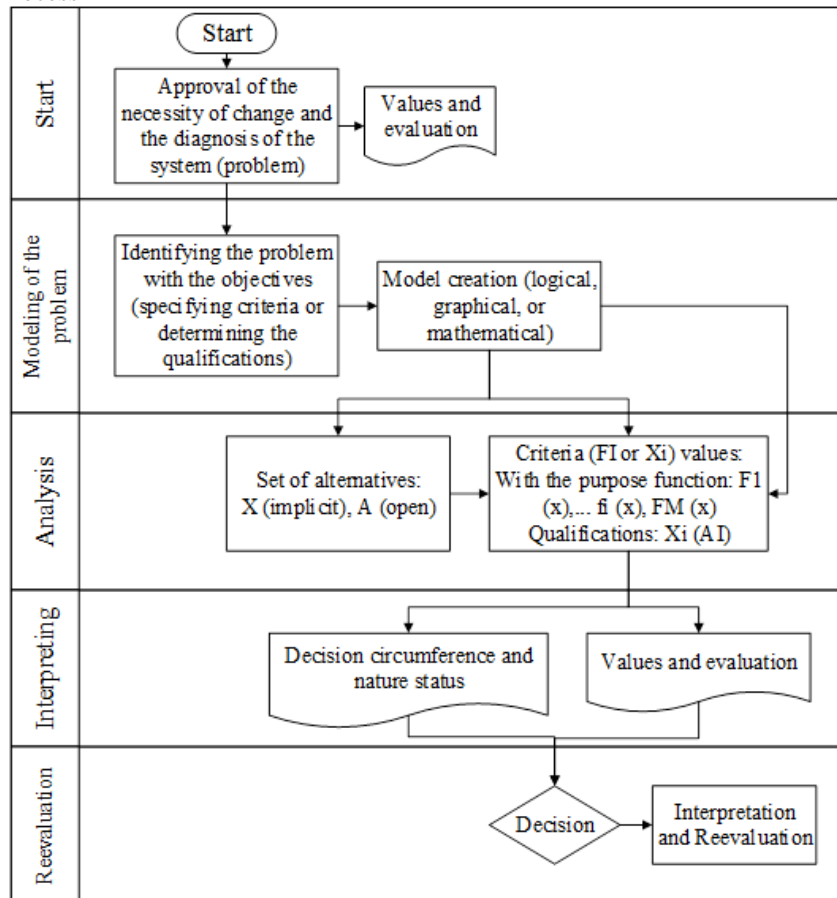
MCDM. Information on these methods is provided in Section 2. Literature surveys, where many criteria decision making methods are applied, can be seen as many areas where these methods are applied (Govindan et al., 2015; Ho et al., 2010; Liberatore and Nydick, 2008; Srivastava, 2007). The best selection problems are addressed in the TOPSIS application areas such as selecting airline company for travel (Liao, 2013; Torlak et al., 2011; Tsaur et al., 2002), facility location (Ertuğrul and Karakaşoğlu, 2008), weapon selection (Dağdeviren et al., 2009), best project selection (Mahmoodzadeh et al., 2007), best warehouse location selection (Ashrafzadeh et al., 2012), best tourism destination (Önder et al., 2013) supplier selection (Ellram, 1990; Wang et al., 2009) etc. Researchers tried to solve problems using AHP in various areas such as vendor selection (Bayazit and Karpak, 2005; Tam and Tummala, 2001), project management and selection (Al-Harbi, 2001; Huang et al., 2008), supplier selection (Shaw et al., 2012), ERP selection (Wei et al., 2005), software selection (Lai et al., 2002).

In the first part of the study, decision-making and decision theory, as well as MCDM techniques, general literature screening has been given. The second part of the study revealed the criteria and alternatives necessary for the selection of the most suitable LNG (liquefied natural gas) supplier for Turkey with the techniques of MCDM. First, the aim of the work is to explain why the gas supply security is vital, explaining why the choice of LNG suppliers is necessary. In the last chapter, the Expert Choice program has performed phases such as AHP method, determining objectives, determining alternatives, determining the main and sub criteria, creating binary comparison matrices related to the main and lower criteria, and LNG supplier selection is provided. Then, by taking advantage of the weights obtained from the Expert choice outputs, the appropriate LNG supplier selection was made with the TOPSIS method in Excel program. In the final section, the results of the study were evaluated.

MCDM Process

MCDM describes the holistic structure of the problem solving in Figure 2, consisting of five phases (Chankong and Haimes, 1983).

Figure 2. MCDM Process

In the initial phase, the process begins as soon as it detects the need to change the flow of the system (problem) it is interested in. The condition is diagnosed, and the expression of ultimate purpose is revealed. There are different tasks/jobs to be made during the formulation of the problem. These are;

- Creation of a set of sub-objectives (criteria), expressed in an abstract manner in the form of more functional and specific objectives of the upper objective,
- The necessary elements of the system, the boundaries of the problem and the environmental conditions of the system is clearly revealed.

In the modeling phase, when the system's perimeter and set of purposes are defined, appropriate models can be created for the problem. "Model" is a structure that consists of a combination of key variables and their logical (or physical) relationships that will provide a comprehensive analysis of the relevant aspects of the system in an effective and meaningful manner. There are several forms of models which are; simple logical models, graphic models, complex physical models, mathematical models. If alternatives are not data at the initial stage, they can perform the function of producing alternative styles suitable for the problem.

In the problems of MCDM, the alternatives should be compared and the qualifications (a set of measurements for the objectives/criteria) must be clearly identified and revealed. This set of measurements can take different names such as "performance metrics/Criteria/index" or "objective (benchmark) function". For an alternative, the measurement levels of the qualifications are determined on a suitable scale. While these scales function as a comparison or measurement standard, the specified measurement levels are assigned as the degree of reaching the objectives that have been expressed in the previous stage. For an alternative, the measured values of the relevant qualifications are either subtracted from the model (unpredictable) or directly determined through the evaluation of subjective judgments.

During the analysis and evaluation phase, each alternative is evaluated based on a decision rule or set of rules that are predefined and used to rate alternatives. The alternative that takes the highest rank according to the decision rule is selected for interpretation. If the process is an open circular process, the process steps end at this point. If the resulting outcome does not satisfy the decision maker, in other words, if it is insufficient, the problem is returned to the formulation phase (the second step) using the information obtained for the observed output. A process in this structure is defined as a closed circular process.

AHP

The AHP method was developed by Thomas L. Saaty in the 1970s and is one of the MCDM approaches based on bilateral comparisons (Saaty, 2008). In AHP, it is a method that attracts the attention of many researchers because of the easy use of the data needed to model and solve the decision problem. AHP is a decision support tool that can be used to solve complex multi-criteria decision problems. In addition to the concrete and quantitative criteria based on the judgments of experts, abstract and qualitative criteria are also an approach that can include the problem. This method allows both objective and subjective factors to be taken into consideration when choosing the best alternative. Nowadays, most people decide by using self-assessment-based judgments or using mathematical models that cannot be proved or have inadequate results. In this case, it is a decision methodology that is needed, simplifying the complex problem, making it easier to understand and demonstrating the relationship between the components that make up the problem. Such a methodology is also included in AHP (Soyuer and Kocamaz, 2003).

TOPSIS

TOPSIS was developed by Yoon and Hwang as an alternative to ELECTRE method in 1980 and is considered one of the most common in accepted variations (Hwang et al., 1993). It was proposed by Hwang and Yoon in 1981 to determine the best alternative based on the understanding of the negotiated solution. The compromise solution can be expressed as the closest to the positive ideal solution (optimum resolution) and the most remote solution to the negative ideal solution (Tzeng and Huang, 2011). Basic concept of method; The chosen alternative, in a kind of geometric sense, should be at the shortest distance from the ideal solution and the most distant distance from the negative-ideal. The TOPSIS method assumes that each criterion has a monotony tendency to increase or diminishing benefits. Hence, ideal and negative-ideal solutions are easy to identify. The Euclid distance approach aims to assess the relative proximity of alternatives to the ideal solution. Thus, the order of choice of alternatives can be taken through a series of comparisons of these relative distances (Heriřçakar, 1999). It was later implemented by this idea (Zeleny, 1982) and developed by (Hwang and Yoon, 1981) and (Hwang et al., 1993). The TOPSIS consist of 6 stages.

Which are;

- Establishing a normalized decision matrix
- Forming a weighted normalized decision matrix

- Determination of Ideal and negative ideal solutions
- Calculation of separation measurement
- Calculating relative proximity to ideal solution
- Arrangement of preference order

The TOPSIS method was developed based on ELECTRE. Therefore, it is not surprising that the first two phases of the methods are the same. It begins with the basis of a normalized decision matrix to compare both ELECTRE and TOPSIS scales. In the second phase, both methods take the weight values of the choices from decision makers. In the third stage, methods differ. As a difference, when performing the qualifiers according to the superiority of one of the ELECTRE alternatives, TOPSIS shows that the alternative which is closest alternative to the ideal solution and best alternatives to the negative ideal solution is the ideal solution (Kaya and Kahraman, 2004). One advantage of TOPSIS is that each alternative has its own value. TOPSIS method is used to solve MCDM problems in many areas such as, supply chain management, logistics, design, engineering, manufacturing, business and marketing management, health, safety, environmental management, human resources management, energy management, chemical engineering and resource management.

Turkey's energy supply assessment with MCDM

The security of supply in the energy sector is an international issue that concerns many countries, since it determines the relations between exports of energy resources and imported countries. In this context, energy supply security plays an important role in determining world policies. As a requirement of global energy policies and balances, under ordinary circumstances, no country is fully independent of natural gas supply and demand security issues. In other words, both the energy source and those who demand the energy source are unable to move on their own.

In cases where supply security is compromised, bureaucratic sanctions, embargos and even hot clashes can be seen. Even the smallest supply cuts to be experienced in natural gas-dependent countries such as Turkey can lead to crises in economic and social foundations. In addition, irregular and unstable natural gas supply can affect the efficiency of the country's industrial production (Satman, 2007).

AHP Application

The main criteria that should affect the decision in this application are listed below.

- Cost
  - Price of gas (unit price as energy)
- Current political situations
  - Trade agreements with the supplier country
  - Supplier country's political stability
  - Political relations with the supplier country
  - The supplier country's LNG policy with foreign countries
- Quality
  - Product quality (such as upper heat, density, gas cleaning)
  - Technical capacity (Unloading time, Heat earned on the road, ship quality)
  - Loading terminal quality, (loading speed, product supply time)
  - Compliance with procedures (HSE, QAQC)
  - Reputation and position in the sector
  - Market share
- Logistics
  - Distance length
  - Seasonal conditions (the presence of the southern and North hemisphere)
  - Risk factor (road and safety status)
  - Tax and transportation expenses (road expenses)

After the sub-criteria have been defined, several alternative options will be given to decide on the selection. The

alternatives identified in the study are suppliers; The United States of America (USA), Algeria, Qatar and Nigeria are four.

Establishment of AHP

The most important phase of AHP is the creation of a hierarchical structure. At this stage, a hierarchical structure of the main criteria which are determined at second stage and sub-criteria determined for each criterion was established starting from the objective in the first stage. The structure of the AHP process is shown in Figure 3. With the help of the Expert Choice program, this structure was created by marking the target identification, key criteria and sub-criteria respectively.

Figure 3. Hierarchical structure of criteria

At this stage, similar elements at each level of the hierarchy are compared with the next level of criteria. The binary comparison matrix of all elements is created. In this matrix, 1 values are placed in the diagonal of the matrix because the comparison of an element with the number 1 is expressed. $N(n-1)/2$ compares has been done for n-element matrix has been compared. The priority values for comparisons in this work are:

- Annual reports belonging to Energy Market Regulatory Board (EPDK), Ministry of Energy and Petroleum Pipeline Corporation(BOTAS) of previous years,
- Short and long-term planning reports based on comparison and energy projections of past and future years,
- Mutual agreements and related studies, which are expected in recent or previous and upcoming decades with the supplier countries,
- Financial and political reports on import and export of energy,
- Current LNG and natural gas related journals, studies, projects and academic studies

Taken into consideration. The priority values are shown in Figure 4 because of the pairwise comparisons of the main criteria with Expert Choice and the resulting account. Because of the bilateral comparison of the main criteria, "current political situations" and "quality assessments" with a relative value of 0.333 were determined as the main criteria. The cost and logistics values of the energy unit price are determined as benchmarks of less weight. The Expert Choice program automatically calculates the consistency rate. The consistency ratio has been obtained as 0.00, resulting in a

consistent comparison because the acceptable limit 0.10.

	COST	CURRENT	QUALITY	LOGISTICS
COST		2,0	2,0	1,0
CURRENT POLITICAL SITUATION			1,0	2,0
QUALITY				2,0
LOGISTICS	Incon: 0,00			

Figure 4. Comparisons, importance level, and consistency ratios of the main criteria

Based on the comparison of the sub-criteria under the main criterion of "current political situations", "trade agreements with the supplier country" 0.385 points, "supplier country's political stability" 0.143 points; "Political relations with the Supplier Country" are calculated as 0.385 points and shown in Figure 5-A. "The supplier country's LNG policy with foreign countries" has generated a severity rating of 0.087 points with the Expert Choice program. The consistency rate has been obtained as 0.01 and the comparison is consistent because it is lower than the acceptance limit which is 0.10.

"Quality" according to the main criteria "technical capacity (unloading time, heat earned on the road, ship Quality)" 0.081 points; "Load terminal quality, (loading speed, product supply time)" 0.050 points; "Compliance with procedures (HSE, QA-QC) 0.206 points are calculated as 0.431 points of product quality (top heat, density, gas cleaning) and shown in Figure 5-B. "Reputation and position in the sector" 0.087 points, "market share" 0.144 points by taking the output of the Expert Choice program has created the severity ratings. The consistency rate has been obtained as 0.01 and the comparison is consistent because it is lower than the acceptance limit.

Looking at the main criterion of "logistics", "distance Length" 0.125 points, "seasonal conditions (the state of the South and North hemisphere)" 0.078 points, "risk factor (road and safety status)" is calculated as 0.492 points and shown in Figure 5-C. "Tax and handling expenses (road expenses)" 0.306 points, taking the output of severity ratings with the Expert Choice program. The consistency rate has been obtained as 0.02 and the comparison is consistent because it is lower than 0.10.

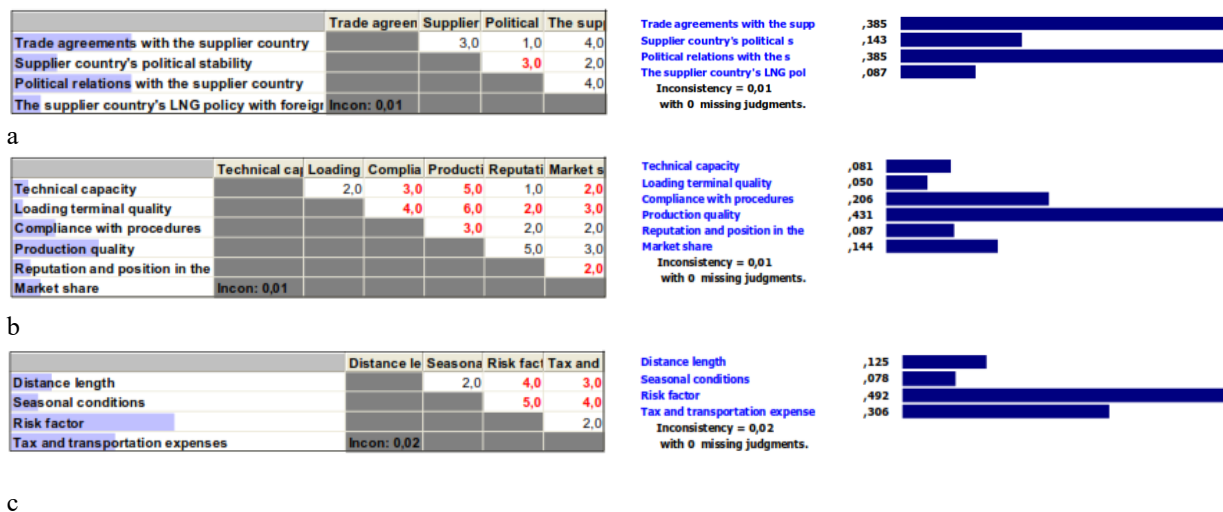

Figure 5. comparisons with the sub-criteria of the main criteria, severity ratings and consistency ratios (a-current political situation, B-quality, C-Logistics)

In the next stage, binary comparisons of options were made according to each of the sub-criteria at the second level of the hierarchy, and the priority values of each were found with the help of the Expert Choice package program. Figure 6 provides Expert Choice printouts for comparison of sub-criteria between supplier countries, severity ratings and consistency ratios. The severity rating and consistency ratio were calculated as 0.00 and the comparison was determined to be consistent because it is lower than the acceptance limit.

These sub-criteria are; 1-"Cost over energy unit price" 2-"commercial agreements made with supplier countries" 3-"supplier country's political stability" 4-"supplier country with political relations" 5-"supplier of the country's LNG

policy with foreign countries" 6-"technical capacity" 7 -"Installation terminal quality" 8-"compliance with procedures" 9-"product quality" 10-"reputation and position in the sector" 11-"market share" 12-"distance Length" 13-"seasonal conditions" 14-"Risk factor" 15-"tax and handling expenses" are determined.

<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>3,0</td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>1,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		3,0	3,0	2,0	Qatar			1,0	2,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,00				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,109</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,189</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>1</p>	USA	,109		Algeria	,351		Qatar	,351		Nigeria	,189		Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		3,0	3,0	2,0																																									
Qatar			1,0	2,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,00																																												
USA	,109																																												
Algeria	,351																																												
Qatar	,351																																												
Nigeria	,189																																												
Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>2,0</td> <td>2,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>1,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		2,0	2,0	2,0	Qatar			1,0	3,0	Nigeria				3,0		Incon: 0,00				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,189</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,109</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>2</p>	USA	,189		Algeria	,351		Qatar	,351		Nigeria	,109		Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		2,0	2,0	2,0																																									
Qatar			1,0	3,0																																									
Nigeria				3,0																																									
	Incon: 0,00																																												
USA	,189																																												
Algeria	,351																																												
Qatar	,351																																												
Nigeria	,109																																												
Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> <td>5,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		2,0	3,0	5,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,483</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,272</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,157</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,088</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>3</p>	USA	,483		Algeria	,272		Qatar	,157		Nigeria	,088		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		2,0	3,0	5,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,483																																												
Algeria	,272																																												
Qatar	,157																																												
Nigeria	,088																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>1,0</td> <td>4,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>1,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,02</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		1,0	4,0	2,0	Qatar			2,0	1,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,02				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,136</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,191</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,449</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,224</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,02 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>4</p>	USA	,136		Algeria	,191		Qatar	,449		Nigeria	,224		Inconsistency = 0,02 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		1,0	4,0	2,0																																									
Qatar			2,0	1,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,02																																												
USA	,136																																												
Algeria	,191																																												
Qatar	,449																																												
Nigeria	,224																																												
Inconsistency = 0,02 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>4,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		2,0	3,0	2,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				4,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,160</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,277</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,467</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,095</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>5</p>	USA	,160		Algeria	,277		Qatar	,467		Nigeria	,095		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		2,0	3,0	2,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				4,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,160																																												
Algeria	,277																																												
Qatar	,467																																												
Nigeria	,095																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>4,0</td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		4,0	2,0	3,0	Qatar			3,0	2,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,467</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,095</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,277</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,160</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>6</p>	USA	,467		Algeria	,095		Qatar	,277		Nigeria	,160		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		4,0	2,0	3,0																																									
Qatar			3,0	2,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,467																																												
Algeria	,095																																												
Qatar	,277																																												
Nigeria	,160																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>2,0</td> <td>1,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>1,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		2,0	1,0	2,0	Qatar			2,0	1,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,00				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,333</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,167</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,333</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,167</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>7</p>	USA	,333		Algeria	,167		Qatar	,333		Nigeria	,167		Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		2,0	1,0	2,0																																									
Qatar			2,0	1,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,00																																												
USA	,333																																												
Algeria	,167																																												
Qatar	,333																																												
Nigeria	,167																																												
Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>4,0</td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		4,0	3,0	2,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,467</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,095</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,160</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,277</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>8</p>	USA	,467		Algeria	,095		Qatar	,160		Nigeria	,277		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		4,0	3,0	2,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,467																																												
Algeria	,095																																												
Qatar	,160																																												
Nigeria	,277																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>4,0</td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		4,0	3,0	2,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,095</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,467</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,277</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,160</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>9</p>	USA	,095		Algeria	,467		Qatar	,277		Nigeria	,160		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		4,0	3,0	2,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,095																																												
Algeria	,467																																												
Qatar	,277																																												
Nigeria	,160																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>3,0</td> <td>1,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		3,0	1,0	2,0	Qatar			3,0	2,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,00				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,109</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,351</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,189</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>10</p>	USA	,351		Algeria	,109		Qatar	,351		Nigeria	,189		Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		3,0	1,0	2,0																																									
Qatar			3,0	2,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,00																																												
USA	,351																																												
Algeria	,109																																												
Qatar	,351																																												
Nigeria	,189																																												
Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> <td>1,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,00</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		3,0	2,0	1,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,00				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,141</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,455</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,263</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,141</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>11</p>	USA	,141		Algeria	,455		Qatar	,263		Nigeria	,141		Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		3,0	2,0	1,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,00																																												
USA	,141																																												
Algeria	,455																																												
Qatar	,263																																												
Nigeria	,141																																												
Inconsistency = 0,00 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>4,0</td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,01</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		4,0	3,0	2,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,01				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,095</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,467</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,277</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,160</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>12</p>	USA	,095		Algeria	,467		Qatar	,277		Nigeria	,160		Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		4,0	3,0	2,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,01																																												
USA	,095																																												
Algeria	,467																																												
Qatar	,277																																												
Nigeria	,160																																												
Inconsistency = 0,01 with 0 missing judgments.																																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>USA</th> <th>Algeria</th> <th>Qatar</th> <th>Nigeria</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td></td> <td>3,0</td> <td>2,0</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> <td>3,0</td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="4">Incon: 0,03</td> </tr> </tbody> </table>		USA	Algeria	Qatar	Nigeria	USA					Algeria		3,0	2,0	2,0	Qatar			2,0	3,0	Nigeria				2,0		Incon: 0,03				<table border="1"> <tbody> <tr> <td>USA</td> <td>,119</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Algeria</td> <td>,451</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Qatar</td> <td>,261</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Nigeria</td> <td>,169</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Inconsistency = 0,03 with 0 missing judgments.</td> </tr> </tbody> </table> <p>13</p>	USA	,119		Algeria	,451		Qatar	,261		Nigeria	,169		Inconsistency = 0,03 with 0 missing judgments.	
	USA	Algeria	Qatar	Nigeria																																									
USA																																													
Algeria		3,0	2,0	2,0																																									
Qatar			2,0	3,0																																									
Nigeria				2,0																																									
	Incon: 0,03																																												
USA	,119																																												
Algeria	,451																																												
Qatar	,261																																												
Nigeria	,169																																												
Inconsistency = 0,03 with 0 missing judgments.																																													

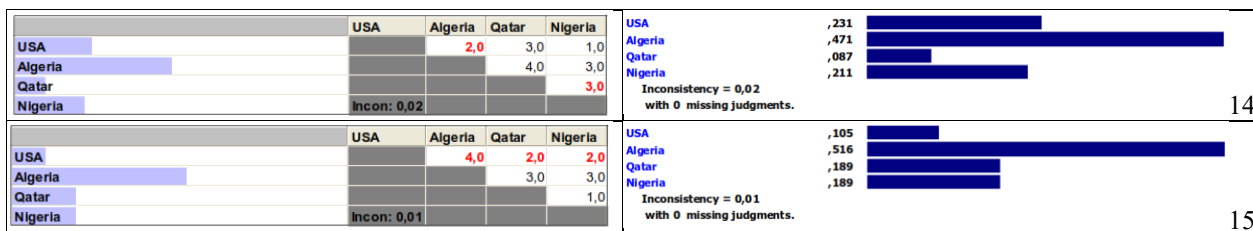

Figure 6. Comparison of 1-15 criteria between supplier countries, severity rating and consistency ratio

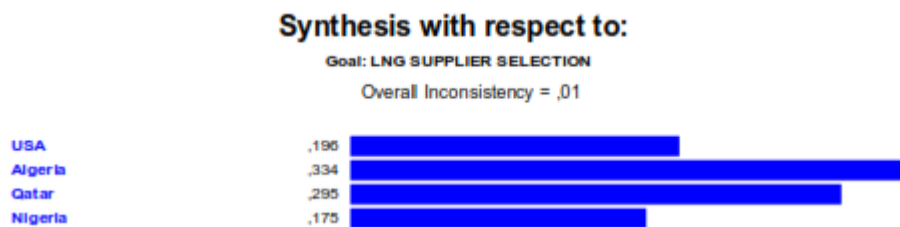

Figure 7. Suitable LNG supplier Selection

In the comparison of LNG suppliers in Figure 7, Algeria 0.334 was found to be the highest weight of LNG supplier. Algeria is followed by the Qatar with a weighted score of 0.295 and United States with 0.195 weighted points. Nigeria remained in the last row with a score of 0.175. The consistency rate has been obtained as 0.01 and the comparison is consistent because the acceptance limit is 0.10. Consequently, the most suitable LNG supplier in current conditions is determined as Algeria because of the analytical hierarchy process with the Expert choice application.

Figure 8 provides a performance sensitivity graph for each supplier. The suppliers of Algeria and Qatar are around 70% in cost, while the Nigeria supplier is a little over 35%. The United States is in the last row with 20%. In current political situations, the US, Algeria and Qatar suppliers are around 70%, while the Nigeria supplier is a little over 25%. In quality, the United States, Algeria and Qatar are around 60%, while the Nigeria supplier is slightly above 35%. In the logistics criteria, Algeria is in the top position with 90%. Algeria, USA, Nigeria and Qatar suppliers are following the values of 35%. When the value of any criterion is changed, the changes, which automatically consist of other criteria and alternatives, are seen simultaneously. After all the above procedures, the final stage of the hierarchy was passed to the determination of the appropriate alternative.

Performance Sensitivity for nodes below: Goal: LNG SUPPLIER SELECTION

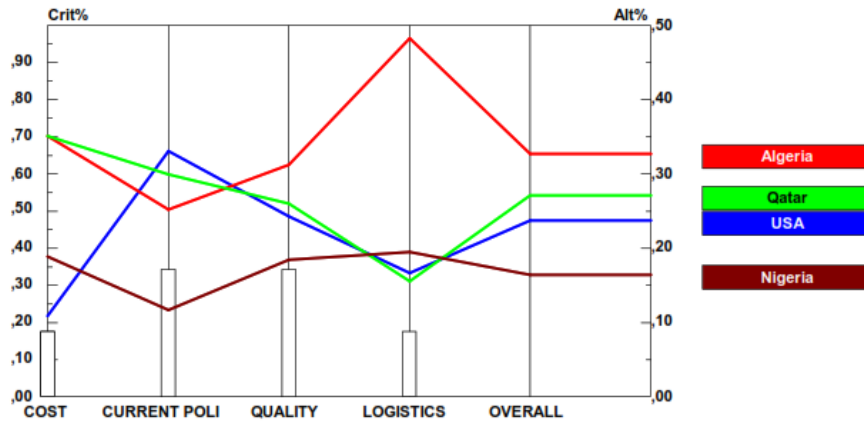

Figure 8. Performance sensitivity (in percent)

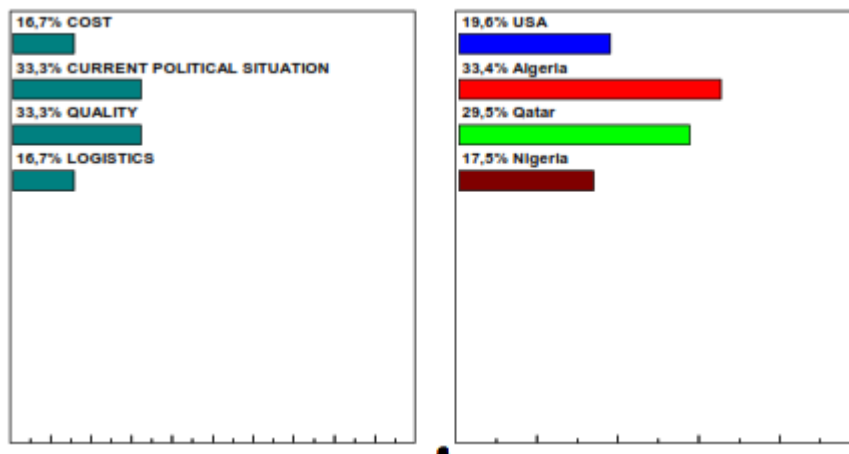

Figure 9. Dynamic sensitivity

In Figure 9, dynamic sensitivity is given. Accordingly, the main criteria "cost"% 16.7, "current political situations" 33.3%, "quality" 33.3%, "logistics" is seen as 16.7%. Algeria is a supplier of 33.4%, with a percentage of 29.5% in Qatar and Qatar followed by the United States with a percentage of 19.6%. Nigeria remained in the last row with a percentage of 17.5%.

In Figure 10, the priority values of the decision elements in the entire hierarchy are shown in detail.

Table 1. Priority values by suppliers

Alternatives	Level 1	Level 2	Priority
Algeria	COST (L: 0,167)	PRICE OF GAS (L: 1,000)	,058
	CURRENT POLITICA...	Trade agreements with the supplier country (L: 0,385)	,045
		Supplier country's political stability (L: 0,143)	,013
		Political relations with the supplier country (L: 0,385)	,018
		The supplier country's LNG policy with foreign countries (L: 0,087)	,008
	LOGISTICS (L: 0,167)	Distance length (L: 0,125)	,010
		Seasonal conditions (L: 0,078)	,006
		Risk factor (L: 0,492)	,039
		Tax and transportation expenses (L: 0,306)	,026
	QUALITY (L: 0,333)	Technical capacity (L: 0,081)	,003
		Loading terminal quality (L: 0,050)	,003
		Compliance with procedures (L: 0,206)	,007
		Production quality (L: 0,431)	,067
		Reputation and position in the sector (L: 0,087)	,003
		Market share (L: 0,144)	,022
	USA	COST (L: 0,167)	PRICE OF GAS (L: 1,000)
CURRENT POLITICA...		Trade agreements with the supplier country (L: 0,385)	,024
		Supplier country's political stability (L: 0,143)	,023
		Political relations with the supplier country (L: 0,385)	,058
CURRENT POLITICA...		The supplier country's LNG policy with foreign countries (L: 0,087)	,005
LOGISTICS (L: 0,167)		Distance length (L: 0,125)	,002
		Seasonal conditions (L: 0,078)	,002
		Risk factor (L: 0,492)	,019
		Tax and transportation expenses (L: 0,306)	,005
QUALITY (L: 0,333)		Technical capacity (L: 0,081)	,013
		Loading terminal quality (L: 0,050)	,006
		Compliance with procedures (L: 0,206)	,032
		Production quality (L: 0,431)	,014
	Reputation and position in the sector (L: 0,087)	,010	
	Market share (L: 0,144)	,007	
Qatar	COST (L: 0,167)	PRICE OF GAS (L: 1,000)	,058
	CURRENT POLITICA...	Trade agreements with the supplier country (L: 0,385)	,045
		Supplier country's political stability (L: 0,143)	,007
		Political relations with the supplier country (L: 0,385)	,034
		The supplier country's LNG policy with foreign countries (L: 0,087)	,014
	LOGISTICS (L: 0,167)	Distance length (L: 0,125)	,006
		Seasonal conditions (L: 0,078)	,003
		Risk factor (L: 0,492)	,007

		Tax and transportation expenses (L: 0,306)	,010
	QUALITY (L: 0,333)	Technical capacity (L: 0,081)	,008
		Loading terminal quality (L: 0,050)	,006
		Compliance with procedures (L: 0,206)	,011
		Production quality (L: 0,431)	,040
		Reputation and position in the sector (L: 0,087)	,010
		Market share (L: 0,144)	,013
Nigeria	COST (L: 0,167)	PRICE OF GAS (L: 1,000)	,032
	CURRENT POLITICA...	Trade agreements with the supplier country (L: 0,385)	,014
		Supplier country's political stability (L: 0,143)	,004
		Political relations with the supplier country (L: 0,385)	,018
		The supplier country's LNG policy with foreign countries (L: 0,087)	,003
	LOGISTICS (L: 0,167)	Distance length (L: 0,125)	,003
		Seasonal conditions (L: 0,078)	,002
		Risk factor (L: 0,492)	,017
		Tax and transportation expenses (L: 0,306)	,010
	QUALITY (L: 0,333)	Technical capacity (L: 0,081)	,004
		Loading terminal quality (L: 0,050)	,003
		Compliance with procedures (L: 0,206)	,019
		Production quality (L: 0,431)	,023
		Reputation and position in the sector (L: 0,087)	,005
		Market share (L: 0,144)	,007

Selection of suitable LNG supplier with TOPSIS method

TOPSIS application includes a solution process consisting of 6 steps. The phase of this solution process is as follows. The weights and matrix values obtained in the TOPSIS application were created by benefit from AHP outputs.

Creation of the decision Matrix (A)

The decision matrix lines include the decision alternatives that are required to sort the superiority, and the evaluation criteria to be used in deciding on the columns. Alternatives in this study; It is determined to be USA, Algeria, Qatar and Nigeria.

Criteria’s

- CR1: Trade agreements with the supplier country
- CR2: Supplier country's political stability
- CR3: Political relations with the supplier country
- CR4: The supplier country's LNG policy with foreign countries
- CR5: Product quality (such as upper heat, density, gas cleaning)
- CR6: Technical Capacity (Unloading time, Heat earned on the road, ship quality)
- CR7: Loading terminal quality, (loading speed, product supply time)
- CR8: Compliance with procedures (HSE, QA-QC)
- CR9: Reputation and position in the sector
- CR10: Market share
- CR11: Distance length
- CR12: Seasonal conditions
- CR13: Risk factor
- CR14: Tax and transportation costs
- CR15: Cost (energy unit price)

In this case, the created (A) matrix structure is given in Table 1.

Table 2. Creating a TOPSIS decision matrix

	CR1	CR2	CR3	CR4	CR5	CR6	CR7	CR8	CR9	CR10	CR11	CR12	CR13	CR14	CR15
US	29	20	34	4	11	7	29	12	12	6	2	1	17	4	22
Algeria	45	13	18	8	3	3	7	67	3	22	10	4	39	26	58
Qatar	45	7	54	14	8	6	11	40	10	13	6	6	7	10	58
Nigeria	14	4	18	3	4	3	19	23	5	7	3	2	17	10	32

Normalized decision Matrix (R) creation

The normalized decision matrix is calculated by taking advantage of the elements of matrix A and using equality 1.

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}} \quad i = 1, 2, \dots, m \quad j = 1, 2, \dots, n$$

(1)

Establishing a weighted decision matrix (V)

The columns of the normalized decision matrix are multiplied by the WJ weight values given to the criteria. Weights were formed by benefits from AHP outputs. According to the importance given to the criteria;

$$V_{ij} = W_j R_{ij} \quad J = 1, 2, \dots, J \quad i = 1, 2, \dots, n.$$

Each value of the generated R matrix is then multiplied by the corresponding W_{ij} value and the V_{ij} matrix shown in Table 3 is created;

Table 3. Creating a TOPSIS V matrix

		Criteria														
		CR1	CR2	CR3	CR4	CR5	CR6	CR7	CR8	CR9	CR10	CR11	CR12	CR13	CR14	CR15
Alternative	Weights	0,13	0,05	0,13	0,03	0,03	0,02	0,07	0,14	0,03	0,05	0,02	0,01	0,08	0,01	0,17
	USA	0,41	0,79	0,49	0,24	0,76	0,69	0,78	0,15	0,72	0,22	0,79	0,13	0,37	0,13	0,75
	Algeria	0,63	0,52	0,26	0,47	0,21	0,30	0,19	0,81	0,18	0,81	0,16	0,53	0,84	0,87	0,29
	Qatar	0,63	0,28	0,79	0,83	0,55	0,59	0,30	0,49	0,60	0,48	0,26	0,79	0,15	0,33	0,29
	Nigeria	0,20	0,16	0,26	0,18	0,28	0,30	0,51	0,28	0,30	0,26	0,53	0,26	0,37	0,33	0,52

Creating ideal (A +) and negative ideal (a-) solutions

The TOPSIS method assumes that each evaluation factor has a monotonous ascending or descending tendency. The ideal solution is composed of the best performance values of the weighted normalized decision matrix, while the ideal negative solution consists of the worst values.

To create the ideal solution set, the weighted evaluation factors in the V matrix, i.e. the largest of the column values, are selected. The ideal set of solutions has been found as follows.

A* = {(0.08), (0.04), (0.1), (0.02), (0.02), (0.01), (0.05), (0.12), (0.02), (0.04), (0.02), (0.01), (0.01), (0.07), (0.01), (0.11)}.

The negative ideal solution set is created by selecting the weighted evaluation in the V matrix, which is the smallest of the column values. The negative ideal solution set has been found as follows.

A' = {(0.03), (0.01), (0.03), (0.01), (0.01), (0.01), (0.01), (0.02), (0.01), (0.01), (0.01), (0.01), (0.01), (0.01), (0.04)}.

Calculation of separation criteria

The method of calculating Euclid distance is used to calculate the separation criteria. The distance of each alternative to the ideal solution is given in equality 2;

Calculating relative proximity to ideal solution

The calculation of the relative proximity of the decision points to the ideal solution (Ci*) is shown in equality

$$C_i^* = \frac{S_i'}{S_i' + S_i''}$$

Table 4. Creating a TOPSIS C calculation

	Distance To Best	Distance To Worst	Score	Rank
US	157.692.958.230.514	15.088.120.442.600.900	0,488963	3
Algeria	15.074.984.163.727.200	15.413.782.647.997.700	0,505556	1
Qatar	1.431.204.357.736.300	1.403.220.661.058.840	0,495064	2
Nigeria	18.544.468.280.531.200	0.6620101535209268	0,263072	4

When creating Table 4, the criterion used for evaluation is the share of the negative separation measure in the total separation measure. Where the CI^* value is $0 \leq ci^* \leq 1$ and the $ci^* = 1$ is located at the positive ideal solution point of the relevant alternative, the $CI^* = 0$ indicates that the relevant alternative is at the negative ideal solution point.

According to the results, Algeria has received the highest value with a value of 0.5055. Qatar is the second highest value with 0.4950. The United States is the third with a value of 0.4889 and Nigeria is the last in the 0.2630.

Algeria > Qatar > USA > Nigeria

Thus, both the AHP and the TOPSIS method have reached the same conclusion.

Results

Several procedures have been made for the selection of the most suitable LNG supplier for Turkey with the MCDM techniques. First, the general natural gas market used in practice and the information contained in the literature examined the most popular criteria used by the researchers identified the appropriate criteria for the problem of supplier selection. They are presented as four main criteria and fifteen sub-criteria. After determining the supplier selection criteria, the network structure, which reveals the relationships between the main criteria and the sub-criteria, was created together with the working team. After the creation of the network structure, to make binary comparisons of related items on the network, commercial directors of natural gas in financial matters, long-range captains on road and logistics issues, quality issues such as Interviews and studies have been conducted with the quality experts. Our main criteria are; Energy unit price above cost, current political situations, quality and logistics are determined. In addition to the current requirements, the four most suitable LNG suppliers are presented in USA, Algeria, Qatar and Nigeria.

In the study, it is important that the decision makers used in the literature to be able to use their judgments by making bilateral comparisons and by controlling the consistency of these judgments and reducing the subjectivity, the AHP The TOPSIS method, which is a method based on the distance of differences between each other and more mathematical approaches, is used together. The AHP method is solved by the Expert Choice program because it can calculate by producing fast and consistent solutions, allowing sensitivity analysis and storing all data in a single database. The TOPSIS solution was made with the Excel program due to its flexible structure and very fast result retrieval features.

In our study, the method of TOPSIS MCDM was implemented with AHP. In addition, other methods such as Promethee or ELECTRE integrated with AHP can be used to select the best supplier and the results are comparable. In addition, criterion weights can be obtained using the analytical network process (ANP) method, which takes into consideration the interaction between criteria and options when it is encountered with factors such as the criteria affecting each other in supplier selection problems. Fuzzy theory, Fuzzy AHP methods can be incorporated into the decision-making process due to ambiguities in decision-making processes.

References

- Al-Harbi, K.M.A.-S., 2001. Application of the AHP in project management. *International journal of project management* 19, 19–27.
- Ashrafzadeh, M., Rafiei, F.M., Isfahani, N.M., Zare, Z., 2012. Application of fuzzy TOPSIS method for the selection of warehouse location: a case study. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business* 3, 655–671.
- Bayazit, O., Karpak, B., 2005. An AHP application in vendor selection. *ISAHP*, Honolulu, Hawaii, July 8–10.
- Chankong, V., Haimes, Y.Y., 1983. Optimization-based methods for multiobjective decision-making-an overview. *Large Scale Systems In Information And Decision Technologies* 5, 1–33.
- Dağdeviren, M., Yavuz, S., Kılınç, N., 2009. Weapon selection using the AHP and TOPSIS methods under fuzzy environment. *Expert Systems with Applications* 36, 8143–8151.
- Ellram, L.M., 1990. The supplier selection decision in strategic partnerships. *Journal of Purchasing and materials Management* 26, 8–14.
- Erdal, L., Karakaya, E., 2012. Enerji arz güvenliğini etkileyen ekonomik, siyasi ve coğrafi faktörler. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 31, 107–136.
- Ertuğrul, İ., Karakaşoğlu, N., 2008. Comparison of fuzzy AHP and fuzzy TOPSIS methods for facility location selection. *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology* 39, 783–795.
- Govindan, K., Rajendran, S., Sarkis, J., Murugesan, P., 2015. Multi criteria decision making approaches for green supplier evaluation and selection: a literature review. *Journal of Cleaner Production* 98, 66–83.
- Heriştir, E., 1999. Gemi ana makine seçiminde çok kriterli karar verme yöntemleri ahp ve smart uygulaması. *Gemi inşaatı ve deniz teknolojisi teknik kongresi* 99, 240–256.
- Ho, W., Xu, X., Dey, P.K., 2010. Multi-criteria decision making approaches for supplier evaluation and selection: A literature review. *European Journal of Operational Research* 202, 16–24.
- Huang, C.-C., Chu, P.-Y., Chiang, Y.-H., 2008. A fuzzy AHP application in government-sponsored R&D project selection. *Omega* 36, 1038–1052.
- Hwang, C.-L., Lai, Y.-J., Liu, T.-Y., 1993. A new approach for multiple objective decision making. *Computers & operations research* 20, 889–899.
- Hwang, C.-L., Yoon, K., 1981. Methods for multiple attribute decision making, in: *Multiple Attribute Decision Making*. Springer, pp. 58–191.
- Kaya, Y., Kahraman, C., 2004. Çok Amaçlı Karar Verme Yöntemlerinden TOPSIS ve ELECTRE Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Enstitüsü, İstanbul*, Haziran (Erişim: <http://www.hho.edu.tr>).
- Lai, V.S., Wong, B.K., Cheung, W., 2002. Group decision making in a multiple criteria environment: A case using the AHP in software selection. *European Journal of Operational Research* 137, 134–144.
- Liao, C.-N., 2013. A fuzzy approach to business travel airline selection using an integrated AHP-TOPSIS-MSGP methodology. *International Journal of Information Technology & Decision Making* 12, 119–137.
- Liberatore, M.J., Nydick, R.L., 2008. The analytic hierarchy process in medical and health care decision making: A literature review. *European Journal of Operational Research* 189, 194–207.
- Mahmoodzadeh, S., Shahrabi, J., Pariazar, M., Zaeri, M.S., 2007. Project selection by using fuzzy AHP and TOPSIS technique. *World Academy of Science, Engineering and Technology* 30, 333–338.
- Önder, E., Yıldırım, B., Ozdemir, M., 2013. Multi criteria decision making approach for evaluating tourism destinations in Turkey.
- Saaty, T.L., 2008. Decision making with the analytic hierarchy process. *International journal of services sciences* 1, 83–98.
- Samouilidis, J.-E., Mitropoulos, C.S., 1982. Energy-economy models: A survey. *European Journal of Operational Research* 11, 222–232.
- Satman, A., 2007. Türkiye'nin enerji vizyonu. *Jeotermal Enerjiden Elektrik Üretimi Semineri* 3–18.
- Shaw, K., Shankar, R., Yadav, S.S., Thakur, L.S., 2012. Supplier selection using fuzzy AHP and fuzzy multi-objective linear programming for developing low carbon supply chain. *Expert systems with applications* 39, 8182–8192.
- Soyuer, H., Kocamaz, M., 2003. İşletmelerde Bilgisayar Destekli İnsan Kaynağı Değerlendirme ve Seçme Süreci. II. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi: Bildiriler, İzmit 673–684.
- Srivastava, S.K., 2007. Green supply-chain management: a state-of-the-art literature review. *International journal of management reviews* 9, 53–80.
- Tam, M.C., Tummala, V.R., 2001. An application of the AHP in vendor selection of a telecommunications system. *Omega* 29, 171–182.
- Torlak, G., Sevkli, M., Sanal, M., Zaim, S., 2011. Analyzing business competition by using fuzzy TOPSIS method: An example of Turkish domestic airline industry. *Expert Systems with Applications* 38, 3396–3406.
- Tsaur, S.-H., Chang, T.-Y., Yen, C.-H., 2002. The evaluation of airline service quality by fuzzy MCDM. *Tourism management* 23, 107–115.
- Tzeng, G.-H., Huang, J.-J., 2011. *Multiple attribute decision making: methods and applications*. CRC press.
- Wang, J.-W., Cheng, C.-H., Huang, K.-C., 2009. Fuzzy hierarchical TOPSIS for supplier selection. *Applied Soft Computing*

9, 377–386.

Wei, C.-C., Chien, C.-F., Wang, M.-J.J., 2005. An AHP-based approach to ERP system selection. *International journal of production economics* 96, 47–62.

Zeleny, M., 1982. *Multiple Criteria Decision Making*. McGraw-Hill, New York.

ⁱ This study has been presented at ENSCON 2018 | International Congress of Energy, Economy and Policy and published Proceedings Book.

Araştırma Makalesi • Research Article

A Review Of One Village One Product (OVOP): Potentialities And Fragilities In Brazil And Turkeyⁱ*Bir Köy Bir Ürün (OVOP): Potansiyelleri Ve Tehditleri İle Brezilya Ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme*André C. S. Batalhão^a, Seda H. Bostancı^{b,*}^aPhD candidate, Federal University of Goiás / Environmental Sciences, , Brazil Center for Environmental and Sustainability Research, NOVA Lisbon University, Portugal

ORCID: 0000-0002-3560-9356

^bAssoc.Prof.Dr., Tekirdağ Namık Kemal University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and Public Administration, Tekirdağ, Türkiye

ORCID: 0000-0002-3559-2224

MAKALE BİLGİSİ*Makale Geçmişi:*

Başvuru tarihi: 19 Haziran 2019

Düzeltilme tarihi: 30 Haziran 2019

Kabul tarihi: 30 Haziran 2019

Anahtar Kelimeler:

Kırsal kalkınma

Kırsal paydaşların katılımı

OVOP

Girişimcilik

Brezilya

Türkiye

ARTICLE INFO*Article history:*

Received 19 June 2019

Received in revised form 30 June 2019

Accepted 30 June 2019

Keywords:

Rural development

Rural stakeholders' participation

OVOP

Entrepreneurship

Brazil

Turkey

ÖZ

Kırsal kalkınma üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda, sağlıklı yaşam, sağlıklı beslenme ve ekolojik sürdürülebilirlik hedefleri gün geçtikçe önem kazanmaya başlamıştır. Bu alana olan ilginin artması, disiplinlerarası araştırmaların geliştirilmesine yol açmıştır. 1970'lerin sonunda Japonya'nın bölgesel kalkınma yaklaşımı olarak ortaya çıkan "Bir Köy Bir Ürün" (OVOP) hareketi Uzak Doğu, Asya ve Afrika'da başta olmak üzere diğer kıtalarda yaygınlaşmaktadır. Türkiye'de tarım politikaları farklı dönemlerde, köy enstitüleri, tarımsal kredi kooperatifleri, bölgesel kalkınma planları ve bazı yerel yaklaşımlar gibi farklı özelliklere sahip olmuştur. Türkiye'de 2000'li yıllarda, bu yaklaşımlar, İl Tarım Müdürlüklerinin projeleriyle başlamıştır, ancak henüz yaygın olarak bilinmemektedir. 1950'den 1975'e kadar Brezilya'nın kırsal kalkınma anlayışı, daha yoksul kırsal nüfus ve teknolojik kaynaklardan yoksun özellikler taşımıştır. Verimliliği artırıcı değişim süreci, özellikle 1970'ten sonra, yeni teknolojik standartların benimsenmesine yol açmıştır. Bu çalışmanın amacı, OVOP projelerinin yapısını araştırmak ve Türkiye ile Brezilya'nın kırsal kalkınması süreçleri üzerindeki olası etkileri tartışmaktır. Bu çalışma, iki ülkenin kırsal kalkınmasında farklı olan özellikleri incelenerek, OVOP projelerinin geliştirilmesi için öneriler içermektedir. Çalışma yöntemi, resmi raporlardaki ve bilimsel literatürdeki yayınlanmış bilgilere dayandırılmıştır.

ABSTRACT

Various studies on rural development are now the starting point of healthy living, healthy food, ecological sustainability objectives. Increasing interest in this area has led to the development of interdisciplinary research. "One Village One Product" (OVOP) movement, which emerged at the end of the 1970s as Japan's regional development approach, began to become widespread in the Far East, Asia and Africa, then the other continents. At different periods in Turkey in agricultural policies, there are different approaches such as village institutes, rural credit cooperatives, regional development plans, and some local approaches. In the 2000s in Turkey, these approaches have begun with the projects of the District Agriculture Directorates, but it is not very well known yet. From 1950 to 1975 the sense of rural development of Brazil was also felt by the poorer rural population and lacking technological resources. The process of increasing productive change, especially after 1970, led to the adoption of new technological standards. The aim of this study was to explore the structure of OVOP projects and make a discussion for the possible effects on the processes of Turkey and Brazil's rural development. This study examined the characteristics that were different in the rural development of the two countries and included recommendations for the development of OVOP projects. Methodological approach was based on published information in official reports and scientific literature.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.

e-posta: sbostanci@nku.edu.tr

INTRODUCTION

The main objectives of the OVOP were to explore the dynamics of the villages and to reveal the best potential product in order to introduce the product with the initiatives of the villagers through participatory and entrepreneurial approaches, so as to find the best solution with solidarity in the existing conditions. OVOP approach is among the strategies of public participation which aimed to reduce poverty in rural areas. These features include an innovative, solidarity, collective and realistic path to becoming an autonomous village. “The One Village, One Product (OVOP) movement's aim is to stimulate rural development by practicing community-oriented activities that employ local resources and knowledge.

In 1961, Oyama initiated the original OVOP movement in a town on a mountain in Oita prefecture in Japan. Harumi Yahata, the president of the Oyama agricultural cooperative, prompted farmers to move from rice production, which was a tradition for them, to plums and chestnuts and then later to high-grade mushrooms, herbs, and other processed agricultural products by encouraging diversification of the town’s agricultural implementations” (Natsuda, 2012). The significant function of local agenda as a coordinator of local development was shown by the Japanese OVOP case. It also involved and facilitated the initiatives of other actors in many different fields (Yamazaki, 2010). “The programme supports value adding technologies such as agro-processing and craft making at the community level. This includes support to various groups at the community level” (Ngugi and Bwisa, 2013). Value-adding technologies such as agro-processing and craft making at the community level as well as various groups at the community level are supported by this programme” (Ngugi and Bwisa, 2013). One of the crucial issues of OVOP is the product development strategy. Value-adding technologies used in the diversification of income can be seen in all cases while differences between the extent of diversification and specialization of products may be a fact as well. It can be said that the difference of strategy, concept, and characteristics of the locality are reflected in the range of products (Yamazaki, 2010). The main elements of these projects are the HR management, public participation, and marketing strategies. This is a kind of sustainable community action. In order to be sustainable, community members must practice a community development instead of being dependant on other supports (Denpaiboon and Amatasawatdee, 2012). OVOP is a rural development strategy and a powerful tool for reducing poverty. The philosophy of the projects is created in Japan, and this idea spread out to different continents.

Eco-tourism is also component of OVOP in some of the countries. The reason of applying the fundamentals for future OVOP projects in developing countries are verifying the attitude towards development at the local level, and promoting projects in order to satisfy the missing parts in any aspects (Mukai and Fujikura, 2015).

For understanding how OVOP can affect the rural development of Turkey and Brazil, taking a brief introduction of rural development of these countries is the starting point. The contributions of OVOP can be discussed in reducing the fragility of rural development strategies of these countries.

1. RURAL DEVELOPMENT OF BRAZIL

In Brazil, agriculture is historically a segment of great importance to the economy. In the Brazilian economic development, an agricultural product played a vital role in sustaining the national economy (Camargo et al., 2017). For centuries, agricultural activities were carried out in a rudimentary way, with a low level of technological innovation. The activity relied primarily on a highly labour-intensive production system of low-cost labour. From the 1960s, this system began to undergo rapid transformation driven by public policies that gradually introduced the precepts of the so-called Green Revolution in the Brazilian rural system. These included the incorporation of technological innovation in the scope of agricultural activities and the diffusion of innovation in these activities. Concerning technological innovation, a great incentive was given to the creation of agricultural research institutions and the training of scientific experts in certain areas of knowledge privileged for agricultural and livestock innovation. Among these areas, agricultural machinery, soil chemistry, and biology and their interaction with plant species, irrigation, and soil drainage, animal and plant genetic improvement, a chemical applied to the development of fertilizers and agricultural pesticides, among others, as demonstrated by Saleh et al. (2014).

Historically, family farming in Brazil played a significant role in the production of basic food from the Brazilian population. According to the Brazilian Institute of Geography and Statistics (IBGE, 2018), in 2006, there were around 4.5 million family farming establishments, corresponding to approximately 85% of the total agricultural units, occupying more than 70% of workers in rural areas. The family farming segment represents approximately 70% of the national production, supplying the majority of the Brazilian people's basic products. Despite this importance, family farmers have always received little support from the public power to carry out their activity. This segment was comparatively neglected by the various governmental spheres throughout the process of modernization of Brazilian agriculture, beginning at the end of World War II. Family farmers and their associations had not incorporated the concept of family farming itself into their lawsuits with the public authorities. This lack of support was widespread for all aspects of agricultural production processes, from access to land to commercialization of production. Subsistence agriculture and the production of surpluses are a hallmark of the possibility of owning a plot of land with housing is pointed out by the residents as a relevant reason for joining the rural village program, so that the activities carried out to contribute to the maintenance of families and allow additional income to be obtained from surpluses marketed (Sunderlin et al., 2018).

Fruit production is often used for household consumption, as an important complement to food, and sales are not very significant. It is worth mentioning that the cultivation of fruit is an indication that the family intends to remain in the lot since the fruit species usually enter into production after the third year of cultivation. Craft products provide significant extra income to households, and the artisanal processing of production comprises a varied range of identified items, such as vegetables, sweets, and foods with sugar, sugar cane derivatives, dairy products, pig derivatives, bread and other products with flour, and bamboo furniture. This is the activity with the smallest number of families involved, but with a significant portion that trades and with considerable profitability values, when compared to the other activities developed in the lot. In addition, the artisan activities allow extending the potential of the families, provided that they qualify for such, with possibilities to grant them the obtaining of complementary income. Artisanal processing, or processing of production to add commercial value, has been an alternative to Family Agriculture in several Brazilian locations. Although the production is very diversified among the families of rural villages and settlements, as far as the destination of production is concerned, it was verified that consumption in the unit itself is predominant. As a characteristic of the subsistence economy, the productive

activity developed in the agricultural plot produces value in use, that is, the food is destined for family consumption, which, however, also assumes the condition of second order merchandise and circumstantial. This particularity should be remembered in terms of the lack of expressiveness in the commercialization of production: in the first moment, families seek to meet their own food needs, by allocating only the surplus for sale. Figures 1 and 2 demonstrate rural producers of family farming in Brazil who have worked for several years with the production of pineapple, manioc and coffee, in which the latter a very important commodity in the international market.

Figure 1: Couple of producers of pineapple and manioc in the southwest of the state of Minas Gerais, Brazil. (Photographs taken by the authors)

Figure 2: Rural coffee producers on rural property located on the border of the state of Minas Gerais with the state of São Paulo, Brazil. (Photographs taken by the authors)

In summary, when addressing the influence of local development on several observed realities, we can perceive great difficulties of permanence in the settlement, in municipalities with incipient local development; and that the occurrence of various activity as a factor in overcoming rural poverty among families is conditioned by the existence of a dynamic labor market, which occurs only in the municipalities of regions with a high degree of development.

In Brazil, recent research has pointed to the occurrence of two sets of phenomena, in some regions of the Brazilian countryside, that help us to think about the issue of rurality today. First, the rural area is not defined more exclusively by agricultural activity. The reduction of persons employed in agriculture is significant since it is associated with an increase in the number of people living in the countryside engaged in non-agricultural activities and the emergence of a relevant layer of small farmers combining agriculture with other sources of income. This phenomenon still acquires new dimensions in the Brazilian field, calling our attention to the possibility of new forms of production organization coming to develop in the field or of old practices assuming new meanings. The trend towards the disappearance of the full-time farmer or one more way of exploiting the rural labor force is evident, since there is a movement of reorientation of the productive capacity of the resident population in the field, which is expressed in new forms of organization of agricultural activity as an alternative to rural exodus, to urban unemployment, and the dominant pattern of agricultural development. The second one of phenomena refers to the increasing demand for forms of leisure and even alternative means of living in the countryside by people coming from the city. This movement, which began timidly in Brazil in the 1970s, expands and finds its legitimacy in the dissemination of ecological thinking in the 1990s. Among its effects are the expansion of the possibilities of work for the rural population, so far devoted almost exclusively to agriculture, and the closest approximation and integration of distinct cultural systems.

New values support the search for closeness to nature and life in the countryside. The society founded on accelerating the pace of industrialization is now being questioned by the degradation of the living conditions of the great centers. An alternative, neo-ruralist value system enhance contact with nature. Pure air, the simplicity of life and nature are seen as cleansing elements of the body and spirit polluted by industrial society. The field is now recognized as a leisure space or even as a residence option. However, this view is predominantly accessible to families who have the highest economic level.

Some authors argue the need to carry out more specific analyzes of the rural environment, centered on the social relations that develop from processes of integration of the villages to the global economy. In this view, this process, instead of diluting the differences, can foster the reinforcement of identities supported by belonging to a locality. This territorial anchor would be the basis on which culture would perform the interaction between the rural and the urban in a certain way, that is, maintaining its logic that would guarantee the maintenance of identity.

In these terms, we can't understand the rurality today only from the penetration of the urban-industrial world into what was traditionally defined as a rural environment, but also from consumption by urban-industrial society, symbolic and material goods, and cultural practices that are recognized as being of the so-called rural world. In this sense, it is more important to seek than to try to redefine the boundaries between urban and rural localities, or simply to ignore the cultural differences contained in these social representations. From the point of view of social agents, the meanings of social practices that operationalize this interaction and which proliferate both in the countryside and in large urban centers.

International literature discusses the meaning of locality in the life of farmers in the context of integration into national society and market agriculture. Their data pointed to the limits of the concepts of rural or rural society and globalized society to explain the sociability of these farmers.

With the expansion of communication technology and urban mobility, the insertion of the farmer and the rural worker in the labor market becomes increasingly difficult, as it becomes more challenging and difficult to think of the notion of rurality to define the nature of social relations in a space determined. However, this difficulty does not seem to invalidate the notion of locality, since it denotes only the spatial reference as a qualifier of a specific universe of social relations. This means that the notion of identity with its rural origin can't define the rural or urban nature of the group or the social practices and relations that it develops. Moreover, the sense of the rural villages and their means of production will not be present in any space, it will be as strong as the more consolidated to the space that is associated, leading to outside communities their values and ways of living. With this, it may be possible to build new market relations and social and cultural links.

Based on this perspective, it is understood that the expansion of the urban and developmental society and its transformations and interventions in the field do not necessarily imply the de-characterization of the local cultures. It is possible to perceive some changes based on the redefinition or re-elaboration of cultural practices, but not forgetting the historical traditions, it would only consider the multiple possibilities of interaction of the social agents to the society and the global economy, mainly the economy of emergent countries.

2. RURAL DEVELOPMENT OF TURKEY

Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, attached great importance to rural development. Village Law issued in 1924, Village-city projects which were designed by Atatürk and the village institutes are the main indicators of this approach. The main reasons for this policy are the fruitfulness of rural land and the fact that most of the population in that period lived in rural areas. Village-city projects and village institutes included both the cultural development of the villagers and their knowledge of agricultural technologies. Village institutes have trained a large number of teachers, artists, and intellectuals. Village institutes can be considered as vision projects. The modernization efforts that started with the establishment of the Republic and accordingly the rural development efforts were carried out successfully considering the possibilities of time. With the village law numbered 422 in Turkey, a legal personality has been recognized to villages and the villages have been autonomous for the first time in our history (Gürlük, 2001). The structure of ownership in rural areas in Turkey varies based on regions. While nomadic communities, such as Nomad villages, still retain their traditional characteristics, there is an increasing number of highly educated families in the Aegean villages who abandon their urban life and establish a new life in the villages. Besides, since the country was established, the problem of landlords continues in Eastern and South-eastern Anatolia. Thus, while tribes with lands gain economic and political dominance, local people become cheap workers in the fields because they are landless. This process accelerated the migration to the cities. In 1945 the in "Farmer Land-Property Law" was enacted to break the political power of large landowners and to support landownership again in order to increase agricultural production (Geray, 1982; Gürlük, 2001).

Among the rural development policies of the countries, cooperatives developed with the support of the state to support the peasant and farmer are of great importance. Legal provisions supporting the cooperative organization has been made since the beginning of the Republic of Turkey. "Agricultural Law on Agricultural Unions" in 1924

“Agricultural Cooperatives Law” in 1929 and “Agricultural Sales and Agricultural Credit Cooperatives Laws” in 1935 are the main laws. Again in 2000, the “Law on Agricultural Sales Cooperatives and Unions No. 4530” and the “Agricultural Credit Cooperatives and Unions Law No. 5330” entered into force. (Can and Sakarya, 2012). Turkey's National Rural Development Strategy, diversification of the rural economy is among the priorities. Geographical indication registration or application for registration of the number of products made in Turkey is very high (Yücer, 2016).

“Development plans in Turkey began with the planned periods in the 1960s and were applied as five-year development plans including Priority Regions for Development and Promotion Practices in order to overcome the differences among regions” (Keskin and Sungur, 2010). GAP is an important development project developing a solution proposal for regional disparities. “The Southeastern Anatolia Project (GAP) project area is located in southeastern Turkey including nine provinces (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Sanlıurfa, Şırnak), representing approximately 10 percent of the total population and surface area of the country. The project area covers watersheds of the lower Euphrates and Tigris rivers and the upper Mesopotamian plains. Irrigation of agricultural areas and creating a Water Resources Development Programme are indicated as the aim of this project. Project planning and implementation are performed according to the Master Plan and an Action Plan in 1993. This Project had four objectives: Development and management in soil and water resources for irrigation, efficient-usage of industrial and urban tools, improvement of land use by agricultural practices and ideal cropping patterns, promotion of agro-industry and other industry types based on indigenous resources, and finally providing better social services, education and employment opportunities for the purpose of controlling migration and hiring qualified employees in the area ” (Unver, 1997).

Until the 1980s, rural policies in Turkey included agricultural reforms and policies aimed at developing rural land. Agricultural reforms in order to develop rural land were covered in policies in Turkey until the 1980s when the concepts of globalization, privatization, and migration became important in society after this period. Eventually, the role of agriculture in terms of production became less important. In the meantime, as a result of the accession negotiations to the EU, several documents on rural development were published as policies (Albayrak and Eryılmaz, 2018).

Today in Turkey, while eco-tourism creates opportunities for rural development, the transformation of cultivated areas into areas for residences and summer houses (second house) threatens rural development. In order to encourage domestic seed in the name of rural development, seed exchange festivals are organized. Along with government policies, rural development is on the agenda of local governments, non-governmental organizations, young entrepreneurs, sustainability ambassadors, and universities. Figure 3 shows the sunflower fields in the Thrace region of Tekirdağ - Figure 4 shows the historical texture and eco-tourism potentials of Sille-Konya.

Figure 3: Sunflower fields in Thrace Region, Turkey. (Photographs taken by the authors)

Figure 4: Historical texture and pattern of Konya – Sille, Turkey. (Photographs taken by the authors)

Cittaslow movement, pioneered by settlements such as Seferihisar-Izmir, draws attention to domestic products and has various potentials for eco-tourism and rural development (Bostancı, 2017). Current discussion in rural development: in 2012, arrangements made with the Law No. 6360, expanding the municipal boundaries of cities in 30 provinces (these are metropolitan municipalities), changes the statue of villages to neighbourhoods (Albayrak and Eryılmaz, 2018). This development will greatly affect the characteristics of rural settlements in the

metropolitan areas. For the future of these rural areas, the OVOP may turn into a potential identity protection approach.

Developing a “One Village-One Product” in Model for the Rural Economy Diversification and Intensification Program in the Final Report of the Eastern Black Sea Regional Development Plan (DOKAP) prepared by the Japanese International Cooperation Agency (JICA) in 2000 was proposed in order to have various fruits and increase the production in general by the Harşit Stream (JICA, 2000; Yücer, 2016). The first example of OVOP practice in Turkey are in 2002, Giresun -Espiyé / İbrahimşeyh, as a product: mandarin and fruit growing; in 2003, the villages of Tokat: sour cherry, walnut, peach, vegetables; in 2007 Hakkari Villages as a product: walnut, vegetables, rugs; in 2007, Simav Villages of Kütahya fruit and vegetables. The institutions supporting these projects are the Governorship Special Administrative Directorates and the Provincial Directorate of Agriculture. Turkey partially initiated at the local "One Village One Product Project" that central funding to support the initiatives of the local authorities have just stayed, stakeholders and the adoption of sustainability not yet been achieved (Yücer, 2016).

3. SOME RURAL INDICATORS FOR COMPARING BRAZIL AND TURKEY

Rural development process in Brazil and Turkey is of great importance. In both countries there are areas where rural development and tourism overlap. In order to maintain the agricultural process in these areas, approaches such as agro-tourism can produce alternatives such as OVOP.

Some agricultural and rural development data from Brazil and Turkey are listed in Table 1 comparatively.

Table 1: Some Rural Indicators for Comparing Brazil and Turkey

Indicators	Brazil	Turkey
Arable land and Permanent crops (Data from 2007)	66.5 million ha (Country ranking: 6)	24.84 million ha (Country ranking: 14)
Arable land and Permanent crops per thousand people (Data from 2007)	350.01 ha (Country ranking: 45)	357.38 ha (Country ranking: 41)
Agricultural Products	coffee, soybeans, wheat, rice, corn, sugarcane, cocoa, citrus; beef	tobacco, cotton, grain, olives, sugar beets, hazelnuts, pulse, citrus; livestock
Agricultural growth per capita (Data from 2007)	120 Int. \$ (Country ranking: 27)	91 Int. \$ (Country ranking: 145)

Reference:

Agricultural land (Data from 2011)	2.75 million sq. km (Country ranking: 4)	382,470 sq. km (Country ranking: 31)
Farm workers (Data from 2008)	11.65 million (Country ranking: 15)	8.63 million (Country ranking: 18)

<https://www.nationmaster.com/country-info/stats/Agriculture>

In general, most of the Brazilian indicators present higher values because it is a country with continental dimensions, and this prevents a direct comparison of the information between the countries. Many still unserviceable areas expect to have sustainable management that will enable their economic production. Brazil is already the third largest agricultural exporter in the world. This is corroborated by the FAO (2018) international survey, in which Brazil ended the year 2016 with a share of 5.7% of the global market, below only the United States (11%) and Europe (41%).

From the results generated by this research, we can point out common challenges among the countries studied. These challenges should be addressed as a priority by the public government, involving all stakeholders in the management planning process of OVOPs. Figure 5 presents the main common challenges for Brazil and Turkey.

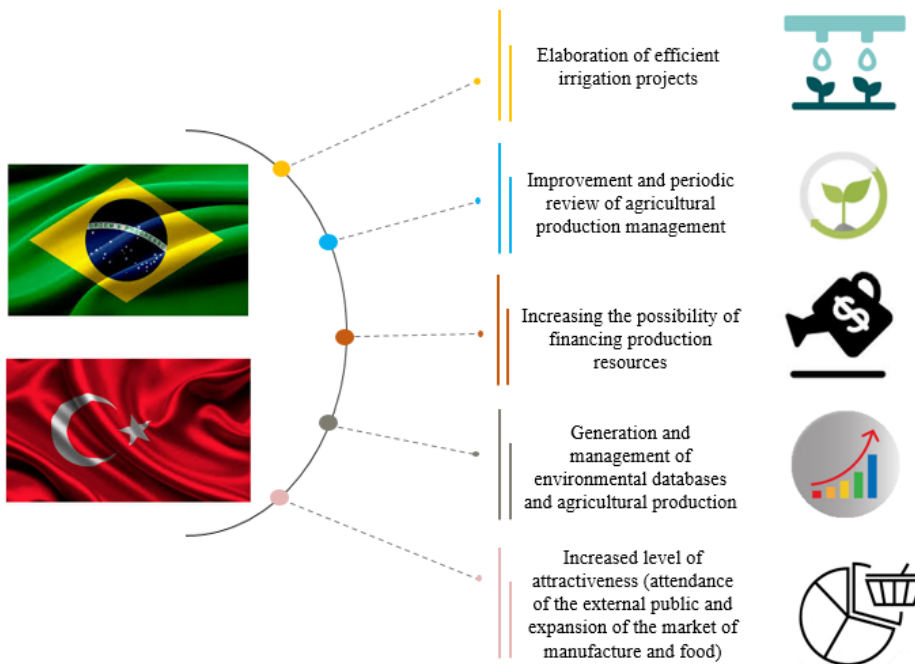

Figure 5: Main common challenges for Brazil and Turkey

Reference: Prepared by the authors.

Each common challenge must be analyzed and coordinated strategically and effectively. Each one has its interdependence in the production chain of an OVOP, however, they must work in a synchronized way. Challenges can be understood as sectoral deficiencies, and the management of each area is directly or indirectly associated with the levels of development of small farmers. It is up to the general public to look at this market more carefully and seek to adapt the offer of their products to the real needs of the family producer, adjusting quality and general characteristics of inputs. Such measures can be beneficial to both the family farmer and his suppliers and customers.

4. CONCLUSION

The main feature of these projects is to develop a marketable product from the original values of rural areas and to determine the deterioration of the characteristics of rural areas. The most critical issue for Turkey is the villages which turned into neighborhoods by the new metropolitan law. Some of these villages didn't develop agricultural activities in these conditions and therefore they had to sell their lands. These lands have been converted into second homes. These projects can be used as a tool in order not to lose these agricultural areas. OVOP projects also can be a part of creating a tourist brand to a village. However, the second houses are benefited the real estate investors, while the tourism realized with the OVOP approach contributes to the economy of the inhabitants.

Various models of this project are implemented, and the common purpose of these projects is to ensure sustainable rural development in line with the local characteristics and moods of the inhabitants. Turkey and Brazil are two countries with different rural dynamics from different continents. Rural development approaches have some good practices in different periods according to countries management approaches. OVOP is a new approach for both countries and has begun to gain a newly take place on the agenda of these countries.

The results of this research demonstrated the lack of OVOP data and information in both countries. The data are out of date, with a large time interruption of the indicators, demonstrating methodological fragility and little interest in the subject. Additional research should increase the database and methodological approaches to develop the theoretical and practical bases at the national level. Local efforts should be given priority in the design and implementation of initiatives in the world.

REFERENCES

- Albayrak, A.N., and Eryılmaz, Y. (2018). From Rural to Urban: Transformation of Villages at the Border of Metropolitan Cities, CAUMME 2018: Conference of Architecture and Urbanism in the Mediterranean and the Middle East Proceedings. Ed., Girginkaya Akdağ, S.; Soygeniş, S.; Vatan, M., Bahçeşehir University, İstanbul.
- Bostancı, S.H. (2017). Sustainable Urban Model Approaches of Local Governments in Turkey. *Management & Education/Upravlenie i Obrazovanie*, 13.
- Carmargo, F.A.O., Silva, L.S., Merten, G.H., Carlos, F.S., Baveye, P.C., and Triplett, E.W. (2017). Brazilian Agriculture in Perspective: Great Expectations vs Reality. *Advances in Agronomy*, 141, 53-114.

- Can, M. F., and Sakarya, E. (2012). Dünya ve Türkiye’de Tarım ve Hayvancılık Kooperatiflerinin Tarihsel Gelişimi, İktisadi Önemi ve Mevcut Durumu. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, 83(1), 27-36.
- Denpaiboon, C., and Amatasawatdee, C. (2012). Similarity and Difference of One Village One Product (OVOP) for Rural Development Strategy in Japan and Thailand. *Japanese Studies Journal Special Issue: Regional Cooperation for Sustainable Future in Asia* (Thammasat, 2012).
- FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2018). Brazil profile. Available at: <http://www.fao.org/countryprofiles/index/en/?iso3=bra> , Access in 07.12.2018.
- Geray, C. (1981). Kırsal Türkiye’de Toplum Kalkınması ve Kooperatifçilik: Örnek Olaylar. Tuna Yayıncılık ve Dağıtım.
- Gürlük, S. (2001). Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma. *Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1-12.
- IBGE - Brazilian Institute of Geography and Statistics, 2018. Statistics of Agriculture, Livestock and other. Available at: <https://www.ibge.gov.br/estatisticas-novoportal/economicas/agricultura-e-pecuaria.html> , Access in 11.12.2018.
- JICA, Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı, (2000). Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı Nihai Raporu, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara.
- Keskin, H., and Sungur, O. (2010). Transformation in Regional Policy: Changes in Regional Policies in Development Plans in Turkey. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 21.
- Natsuda, K., Igusa, K., Wiboonpongse, A., and Thoburn, J. (2012). One Village One Product–Rural Development Strategy in Asia: The Case of OTOP in Thailand. *Canadian Journal of Development Studies/Revue Canadienne d'études du Développement*, 33(3), 369-385.
- Ngugi, J., and Bwisa, H. (2013). Factors Influencing Growth of Group Owned Small and Medium Enterprises: A Case of One Village One Product Enterprises. *International Journal of Education and Research*, 1(8), 2201-6740.
- Mukai, K., and Fujikura, R. (2015). One Village One Product: Evaluations and Lessons Learnt from OVOP Aid Projects. *Development in Practice*, 25(3), 389-400.
- Saleh, D.A., Amr, S., Jillson, I.A., Wang, J.H.Y., Khairy, W.A., and Loffredo, C.A. (2014). Knowledge and Perceptions of Hepatic C Infection and Pesticides Use in two Rural Villages in Egypt. *BMC Public Health*, 14, paper 501.
- Sunderlin, W.D., Sassi, C., Sills, E. O., Duchelle, A. E., Larson, A.M., Resosudarmo, I.A.P., Awono, A., Kewka, D.L., and Huynh, T.B. (2018). Creating an Appropriate Tenure Foundation for REED Plus: The Record to Date and Prospects for the Future. *World Development*, 106, 376-392.
- Unver, I.O. (1997). Southeastern Anatolia Project (GAP). *International Journal of Water Resources Development*, 13(4), 453-484.

Yamazaki, J. (2010). A Comparative Analysis of One Village One Product (OVOP) and its Replicability in International Development. Erasmus University.

Yücer, A.A. (2016). Kırsal Kalkınma için Bir Köy Bir Ürün Projeleri ve Başarı Koşulları, XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi

<https://www.nationmaster.com/country-info/stats/Agriculture>, 9.3.2019

ⁱ This study has been presented at ICOMEP'18-Autumn | International Congress of Management, Economy and Policy and published Proceedings Book.

Araştırma Makalesi • Research Article

Mali Alan Göstergeleri Ve Yükselen Piyasa Ekonomilerine Yönelik Bir Analiz*Fiscal Space Indicators And An Analysis For Developing Economies*Gülçin Tapşın^{a,*}^aDoç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İktisat Bölümü, İstanbul, Türkiye
ORCID: 0000-0002-2763-3049

MAKALE BİLGİSİ

*Makale Geçmişi:*Başvuru tarihi: 24 Haziran 2019
Düzeltilme tarihi: 28 Haziran 2019
Kabul tarihi: 30 Haziran 2019

Anahtar Kelimeler:

Mali Alan
Mali Alan Göstergeleri
Mali Denge

ARTICLE INFO

*Article history:*Received 24 June 2019
Received in revised form 28 June 2019
Accepted 30 June 2019

Keywords:

Fiscal Space
Fiscal Space Indicators
Fiscal Balance

ÖZ

Yükselen piyasa ekonomileri açısından mali alan kavramı, özellikle ekonomik daralma dönemlerinde hayati bir öneme sahiptir. Bütçe açıklarının sürdürülebilirliği, mali alanın büyüklüğüne bağlıdır. Yapılan çalışmalar, geniş bir mali alana sahip olan ülkelerin, ekonomik krizden çıkış dönemlerinde Gayri Safi Yurtiçi Hasıllarındaki düşüşün daha az olduğunu ve konjonktür dalgalanmalarına karşı kırılma noktalarının azaldığını ortaya koymaktadır. Mali alanın önemi büyümeyi teşvik edecek kamu harcamalarının devamlılığına imkan tanıma noktasında belirginleşmektedir. Bu çalışmanın amacı, devlet borçları sürdürülebilirliği, bilanço kompozisyonu, koşula bağlı borçlar ve piyasa risk algısı gibi mali alan göstergeleri kapsamında seçili yükselen piyasa ekonomilerinin mali yapısını 2000-2018 yılları arasındaki dönem için analiz etmektir.

ABSTRACT

The notion of fiscal space is of vital importance for the emerging market economies especially during recessions. The sustainability of budget deficits depends upon the size of the fiscal space. The studies show that the countries with a wide fiscal space experience less decrease as they are resolving the crisis, and their fragility against conjuncture fluctuations. The importance of fiscal policy becomes more obvious when it enables the continuity of public spending that will encourage the growth. This study aims to analyze the fiscal structure of emerging market economies during 2000-2018 within the scope of fiscal indicators such as government debts sustainability, balance sheet composition, contingent liabilities and market risk perception.

^{*} Sorumlu yazar/Corresponding author.e-posta: gtapsin@ticaret.edu.tr

1. GİRİŞ

1990'lı yıllarda başlayan iyileşme sürecinin ardından yaşanan global finans krizi ile birlikte tüm dünyada mali alan daralmış, krizi takip eden on yıllık süreçte, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya kaldığı borç yükünün sürdürülebilirliği konusu yoğun olarak tartışılmaya başlamıştır. Kriz öncesi dönemde gelişmiş ve gelişmekte olan piyasaların yarısından fazlasında mali alanın tüm göstergelerinde yükselme kaydedilmiş olmakla birlikte, kriz sonrasındaki dönemde ülkelerin dörtte üçünde kamu borçları ve mali sürdürülebilirlik durumu bozulmuştur. Dış borç ve özel sektör borç stokları ülkelerin yarısından fazlasında artmış ve piyasa katılımcılarının geleceğe yönelik beklentileri negatife dönmüştür. Bu dönemdeki bozulma, kriz öncesindeki iyileşmeden daha yüksektir (Kose vd., 2017: 10). Para politikasının büyümeyi hızlandıracak harcamaları desteklemek için gerekli adımları attığı ve küresel ekonomik konjonktürün durgunluğa işaret ettiği bir dönemde mali alan kavramı önem kazanmıştır.

Günümüzde, teknolojik transformasyon, AR&GE, altyapı, iklim değişikliği gibi meseleler daha fazla harcama yapmayı gerekli kılmaktadır. Bu yatırımlar için gerekli olan kaynak yaratımında yeterli miktarda mali alanın olmaması, ülkelerin borçlanma maliyetini arttırmaktadır. Harcamaların azaltılması ya da vergilerin yükseltilmesi gibi bir ihtiyaç ortaya çıkması halinde ise, ekonomik büyüme sekteye uğrayabilmektedir (Doherty, Yeaman, 2008). Vergiler, harcamaların finansmanında önemli bir kaynak oluşturmakla birlikte, günümüzde, borçlanma yaygın olarak kullanılan mali araçlardan bir tanesidir. Harcamaların borçlanarak finanse edilmesi ise mali sürdürülebilirlik tartışmalarını beraberinde getirmektedir (Kayalıdere 2014).

Mali Alan incelemelerinin faydalarından biri, sürdürülebilir bir borç limitinin ne olması gerektiğine ilişkin tartışma imkanı yaratmasıdır (Odor, 2016:16). Mali alanın sürdürülebilirlikle bağlantısı, bir hükümetin, gelecekte, harcamalarını finanse edebilme, herhangi bir borç yükümlülüğünü yerine getirme ve borç ödeme yeterliliğini sağlama kapasitesiyle ilgilidir (Heller, 2005:3). Bu durum, hükümetlerin harcamalarını finanse etmek için yeterli kaynağı tahsis etmesini gerekli kılar. Mali alandan yararlanılarak elde edilen kaynaklar kullanılarak kamu maliyesi istikrarı sağlanır (Brun vd., 2006:8). Ekonominin daha hızlı büyümesine imkan tanıdığı ve daha esnek bir vergi sistemi ile ilave kaynak oluşturmaya elverişli olabildiği için mali alanı, ekonomiye herhangi bir zarar vermeden oluşturmak mümkündür (Tanzi, 2008: 221).

Bu çalışma da mali alan göstergeleri kapsamında seçili yükselen piyasa ekonomilerinin mali yapısı 2000-2018 yılları arasındaki dönem için analiz edilmiştir. 2. bölümde mali alana ilişkin kavramsal çerçeve, 3. bölümde yükselen piyasa ekonomilerinde mali alan göstergelerindeki gelişim 2000-2018 arası süreç için analiz edilmiştir. 4. bölümde analizden elde edilen bulgular ve politika önerilerine yer verilmiştir.

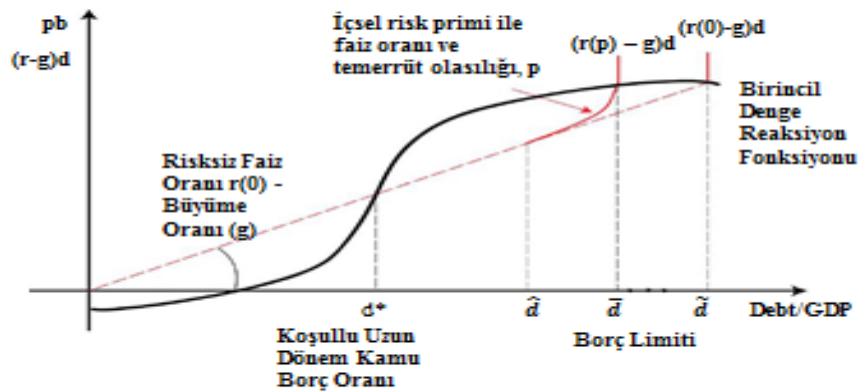
2. MALİ ALAN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mali alan, bir hükümetin mali durumunun sürdürülebilirliğini sekteye uğratmadan, harcamalarını gerçekleştirebilmek için kaynak sağlamasına imkan tanıyan bütçe odası olarak tanımlanabilir (Heller, 2005:3). Dar anlamda mali alan, vergiler, iç borçlanma ve senyörj gibi iç mali kaynakları içerir (Brun vd., 2006:9). Mali alan yaratımında belirleyicilerden bir tanesi güçlü bir vergi sistemi ve denetimidir (Heller, 2005:3). Daha geniş bir tanıma göre mali alan, dış kaynaklardan (bağışlar, dış borçlanma) ve kamu harcamalarının daha etkin kullanımının yaratacağı yerel kaynaklardan oluşur oluşmaktadır (Brun vd., 2006:9). Bu tanım, mali alan yaratmada dış borçlanmanın yanısıra kamu harcamalarının etkinliğinin de dikkate alınması gerekliliğine işaret eder. Kamu harcamalarının etkin kullanımı mali konsolidasyon hedeflerinin gerçekleştirilmesine somut bir şekilde katkıda bulunabilir bulunabilmektedir (Vandierendonck, 2014: 7, 13). Önceliklerin belirlenmesi ekonomik büyümeyi teşvik

eden harcamalar için alan yaratabilir. Bu kapsamda mali alan, ‘ekonomik büyümeyi arttırıcı kamu harcamalarına kaynak oluşturmak’ olarak da tanımlanabilir (Perotti, 2007: 17-18). Mali alan yaratımında başvurulabilecek nihai bir yöntem, Merkez Bankaları tarafından gerçekleştirilecek olan seignoragedır senyorajdır (Heller, 2005:3). Bütün bunlara ilave olarak kamu-özel işbirlikleri ve özelleştirme yöntemleri de mali alanın boyutlarını etkileyen unsurlar arasında sıralanabilir sıralanabilmektedir (Kayalıdere, 2014).

Ghosh et al. (2013), mali alanı, belirli bir borç limiti ile fiili borç arasındaki boşluk olarak tanımlamaktadır. Mali alanın değerlendirilmesinde borç limiti kritik bir eşiktir. Bu limitin ötesinde gerçekleşen bir borç pozisyonu, makroekonomik risklere neden olabilir olabilmektedir. Ülkelerin tarihsel borç performanslarının belirlediği borç limiti değiştirilemez bir düzey değildir,, ancak olağanüstü bir mali çaba (ülkenin artan borca vereceği tarihsel cevabın ötesindeki birincil ayarlama) olmadan, bu sınırın ötesindeki herhangi bir borç artışının, borcun sınırsız bir şekilde artmasına neden olacağına işaret eder. Hükümetler genellikle borç oranını makul bir seviyede sabitleyebilmek için faiz dışı fazlayı arttırmaktadır. Bu kural savaş ya da finansal krizler gibi büyük şoklar olması halinde bozulabilir, ancak birincil dengedeki artış, yüksek faiz ödemesini dengelemek için yeterli olduğu sürece, kamu borç oranı nihayetinde uzun vadeli değerine geri dönecektir (Ostry vd., 2010:3-7).

Ancak birincil dengenin diğer bir ifadeyle faiz dışı fazlanın, yüksek borç düzeylerinde, Borç/ GSYİH oranındaki değişimlere uyumlanmada daha az istekli olduğu söylenebilir söylenebilmektedir. Bu durum mali yorgunluğun bir sonucudur. Eğer birincil denge borcun artmasıyla birlikte artmazsa, borç birikiminde patlamanın yaşanacağı bir borçluluk düzeyi oluşacaktır. Bu nokta, devletin borçlanmaya ilişkin kritik bir sınır belirlemesi gerektiğine işaret eder etmektedir. Borcun sürdürülebilirliği ile temerrüde düşme riski arasındaki bu eşik değer, birincil fazlayı (faiz dışı fazla) arttırıcı önlemler alınmasını gerekli kılar kılmaktadır (Haley, 2018:5).

Şekil 1: Borç Limitinin Geometrik Gösterimi (Ostry vd., 2010: 8)

Şekil 1’de düz çizgi, birincil dengenin, yükselen kamu borcuna (borç/GSYİH) tepkisini temsil eden birincil denge reaksiyon fonksiyonudur. Kesikli doğru faiz oranı (r) ile GSYİH büyüme oranı (g) arasındaki farkın, borç (d) ile çarpımı tarafından belirlenmiş olan etkin faiz ödeme doğrusunu göstermektedir. Düşük borç düzeyinde faiz oranı risksiz oran düzeyindedir. Çıktı artışının borç oranı veya faiz oranından bağımsız olduğu varsayıldığında etkin faiz ödeme doğrusu, eğimi risksiz faiz oranı-büyüme oranı diferansiyeli tarafından belirlenmiş, düz bir doğru şeklindedir. Düşük borç seviyelerinde faiz oranının, risksiz faiz oranı olduğu varsayılmaktadır. Şekilde gösterilen birincil denge ile faiz ödeme doğrusu arasındaki kesişme d^* , ekonominin normal olarak yakınsadığı uzun vadeli kamu borç (koşullu olarak istikrarlı uzun vadeli kamu borç oranı) oranını tanımlar. Borç $\hat{d}$ düzeyini aştığında piyasa, yükselen temerrüt riskini dikkate alarak bir risk primi tahakkuk eder. Dolayısıyla, faiz oranı doğrusu $(r(\rho) - g)$, borç limitine yaklaştıkça artan temerrüt riski (ρ) ile yükselir.

Kamu borcunun sürdürülebilirliği açısından birincil denge önemli bir faktördür. Borcun artması ancak bu borcun sürdürülebilir olması halinde mümkündür. Bu kapasite hem borcun reel maliyeti, hem de birincil dengedeki değişiklikler ve ekonomik büyüme tarafından belirlenir (Brun vd.,2006). Sürdürülebilirlik açısından faiz oranının üzerinde bir büyüme oranı hedeflenebilir. Uzun vadeli mali sürdürülebilirlik dönemler arası bütçe kısıtı ile daha formal olarak açıklanabilir (Turner, Spinelli, 2012:106) . Dönemler arası bütçe kısıtı borcu gelecekteki faiz dışı fazlaların iskonto edilmiş bugünkü değeri ile sınırlandırır, böylece bugün verilen borcun (nihayet) gelecekteki fazlalardan geri ödenmesi gerekir (Haley, 2018: 2).

$$d_{t+1} - d_t = (r_t - g) d_t - s_{t+1}$$

Dönemlerarası bütçe kısıtına göre; (d), borç/GSYİH; (g), reel büyüme oranını; (s), birincil denge/GSYİH; (r), t döneminde imzalanan ve t+1 döneminde tahakkuk eden reel faiz oranını göstermektedir. Devletlerin aldıkları borcun GSYİH’ya oranındaki değişim esas olarak birincil bakiye ve faiz oranı ile GSYİH büyüme oranı arasındaki fark tarafından belirlenir belirlenmektedir. Faiz oranı büyüme oranından küçük ($i < g$) ise bu durum birincil bütçe açığı olsa bile borç oranlarının düşebileceği anlamına gelir gelmektedir. Tersine ($i > g$) pozitif ise borç/GSYİH oranını dengede tutmak ya da düşürmek için birincil fazlaya ihtiyaç olacaktır. İlk borç seviyesi ne kadar yüksekse, birincil fazlanın da (faiz dışı fazla) o derece yüksek olması gerekecektir. (Checherita-Westphal, 2019).

Faiz oranlarının ekonomideki büyümeyi aşması ve bu farkın zaman içinde artmaya devam etmesi durumunda, gelecekteki vergi gelirlerinin bugünkü değeri giderek azalır. azalmaktadır. Bu bağlamda, GSYİH’ye oranla yüksek bir borç düzeyi risk primindeki artış yoluyla daha yüksek bir faiz oranına işaret eder etmektedir. Bununla birlikte, söz konusu oran arttıkça, ek borç, temerrüt riskinde belirgin bir artışa yol açabilmekte ve sürdürülebilirlik bir sınıra dayanır dayanmaktadır. Bu etki, yüksek borçluluk oranının, beklentiler ve risk premium ile ilişkili olabileceği ihtimalini arttırmaktadır. Bu gibi durumlarda, bir gün geniş olarak sürdürülebilir görülen bir borç yükünün bir sonraki gün aniden sürdürülemez hale gelebilmesi, varsayılan risk değişikliğinin algılanması ile ilişkilidir (Haley, 2018: 2). Borç limitinin belirleyicilerinden bir tanesi dönemler arası bütçe kısıtı yaklaşımı iken bir diğeri mali reaksiyon fonksiyonudur (Ghosh vd., 2013: 138).

Fournier ve Fall (2015) mali alanı gerçek borç seviyeleri ile tahmini limitleri arasındaki mesafe olarak hesaplamışlardır. Geçmiş borç birikiminin etkisi, faiz dışı fazla ile tam olarak dengelenebilir. Bir şokun borç oranını arttırması durumunda ise, birincil denge artan borca cevap verir ve hükümet daha yüksek bir faiz dışı fazla üreterek istikrarlı bir denge sağlayabilir. Buna karşılık, borç seviyesi borç limitine yaklaştığında, hükümet bir faiz oranı

spirali ile karşı karşıya kalır ve borç limitinde faiz sınırsızlaşır. Bu da hükümetin pazar erişimini kaybettiği ve bir noktada mali yorgunluğun yaşanacağı anlamına gelir (Fournier ve Fall, 2015: 13-15).

3- MALİ ALAN GÖSTERGELERİ VE YÜKSELEN PİYASA EKONOMİLERİ

Gelişmekte olan ekonomiler (GOE) gelişmiş ekonomilerde para politikasının normalleşmesi ile birlikte sıkılaştıran global finansman koşulları ile karşı karşıyadır. Dış borçları yüksek olan ülkeler ani sermaye hareketleri ve yüksek döviz kuru volatilitesi nedeniyle zarar görmektedirler. Bu durum birçok GOE'de özellikle küresel krizden bu yana finansal istikrar riski yaratmış ve büyümeyi yavaşlatmıştır. Ortalama olarak tüm GOE'lerde, kamu borcu seviyeleri artmış ve kredi notu düşmüştür. Bu durum, mali alan olarak adlandırılan bütçe kaynaklarının sınırlanmasına neden olmuş ve özellikle gelişmekte olan ve yükselen piyasa ekonomilerinde söz konusu kavramın, ana ve alt belirleyicileri kapsamında detaylı analizine zemin hazırlamıştır. Mali alan göstergeleri genel olarak, (1) devlet borçları sürdürülebilirliği, (2) bilanço kompozisyonu, (3) koşula bağlı borçlar ve (4) piyasa risk algısı olmak üzere temelde dört ana kategoriye ayrılabilir (Kose, 2018).

3.1. Devlet borçlarının sürdürülebilirliği;

Devlet borçlarının sürdürülebilirliği yaklaşımı, hükümetin yükümlülüklerini finanse edebilmek için gerekli olan uzun vadeli kapasitesini yansıtır. Bir mali alan göstergesi olarak devlet borçlarının sürdürülebilirliği, merkezi hükümet borçları ve mali denge gibi alt kriterleri içinde barındırır. Devlet borçlarının sürdürülebilirliği sadece borç ve açığa değil aynı zamanda ekonomik büyüme ve borçlanma maliyetine bağlıdır. Bu başlık altında yer alan alt göstergeler bir ülkenin mali dengesini, hedef seviyede devlet borçlarını stabilize eden denge ile karşılaştıran, uzun vadeli faiz ve büyüme oranları varsayımlarına, diğer bir ifadeyle “sürdürülebilirlik açığı” öngörülerine ilişkin hesaplamaları kapsar. Düşük faiz oranları ve güçlü ekonomik büyüme koşulunda, devam eden mali açıkların yarattığı borç yükünün servisi daha kolay olacaktır. Sürdürülebilirlik açığı göstergesi, farklı makroekonomik koşullar altında borç hedeflerine ulaşmak için atılacak adımların basit bir görüntüsünü sunar (Kose, 2018). Devlet borçlarının sürdürülebilirliği göstergesi; genel devlet brüt borçları/GSYİH'nın, birincil denge/GSYİH, konjonktür etkisinden arındırılmış genel denge/ potansiyel GSYİH, mali denge/GSYİH, genel devlet brüt borç/ortalama vergi gelirleri, mali denge/ortalama vergi gelirleri olmak üzere 6 alt başlık ihtiva eder.

Tablo 1'den elde edilen sonuç, Hindistan ve Türkiye dışında tüm yükselen piyasa ekonomilerinde 2008 global finans krizinden sonra borç sürdürülebilirliğinin ilk göstergesi olan devletin brüt borcunun GSYİH içindeki payı yükselmiştir. Tabloda dikkat çeken diğer önemli bir durum, Şili, Nijerya, Rusya ve Güney Afrika'nın brüt borçlarının GSYİH'ye oranında 2008 yılında gözlemlenen önemli orandaki düzeltmenin, kriz sonrası dönemde sürdürülemediğidir. 2018 yılında Arjantin, Brezilya, Mısır ve Hindistan'ın Devlet brüt borçlarının GSYİH'ye oranı %60'ın üzerindedir. Borç sürdürülebilirliğinin ikinci göstergesi olan birincil denge (faiz dışı denge) verisi 2018 yılında Türkiye dahil tüm yükselen piyasa ekonomilerinde negatiftir. Ülke borçları artarken, tüm yükselen piyasalarda faiz dışı fazla 2000 yılından başlamak üzere 2008 ve 2018 yılı boyunca gerilemiştir. Birincil denge (faiz dışı denge) Brezilya ve Türkiye'de yüksek enflasyon döneminde mali pozisyonadaki bozulmanın ana ölçüsü olarak dikkate alınmıştır. Birincil denge mali konsolidasyona ulaşmak için gerekli olan çabaya ilişkin daha net sonuçlar sunar. Bunun nedeni faiz ödemelerinin, enflasyon beklentilerini içermesi ve buna bağlı olarak yüksek enflasyon ortamında faizin çok oynak olma eğiliminde olmasıdır. Bu oynaklık genellikle otonom olduğu için, genel mali

denge, ihtiyaç duyulan mali düzenlemenin boyutuna dair resmi bulanıklaştırmaktadır (Mihaljek ve Tissot: 11-12). Tablo 1’de yükselen piyasalarda genel mali dengenin 2008 yılından itibaren keskin bir şekilde bozulduğu görülmektedir.

Tablo 1: Devlet Borçlarının Sürdürülebilirliği Göstergeleri I

	Devlet brüt borçları, % GSYİH			Birincil Denge (Faiz Dışı Fazla), % GSYİH			Mali denge, % GSYİH		
	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018
Arjantin	42,06	53,81	86,29	0,41	1,75	-2,17	-3,33	0,23	-5,15
Brezilya	65,56	61,90	87,88	3,38	3,79	-1,68	-3,32	-1,54	-6,84
Şili	13,22	4,92	25,56	-0,06	3,58	-1,16	-0,70	3,93	-1,52
Çin	22,81	27,00	50,46	-2,10	0,38	-3,77	-2,82	-0,03	-4,81
Mısır	71,69	66,76	92,62	5,88	-2,38	-0,45	1,32	-6,05	-9,47
Hindistan	73,65	74,54	69,79	-4,07	-4,32	-1,85	-8,26	-8,98	-6,68
Meksika	40,31	42,49	53,57	0,34	2,86	1,79	-2,82	-0,71	-2,33
Nijerya	57,60	7,28	28,42	8,12	6,34	-2,85	4,07	5,70	-4,52
Romanya	29,41	13,00	36,60	0,83	-4,01	-1,54	-3,97	-4,61	-2,89
Rusya	55,90	7,45	13,95	7,11	4,74	3,39	3,11	4,55	2,82
Güney Afrika	42,21	26,51	56,71	3,31	1,71	-0,73	-1,54	-0,54	-4,44
Türkiye	51,57	38,15	29,05	3,75	1,48	-2,11	-8,41	-2,66	-3,63

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

Diğer taraftan Tablo 2’de görülen konjonktür etkisinden arındırılmış denge verileri de açıkların çoğunun döngüsel olmaktan ziyade yapısal olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla, düzeltici politikalara rağmen, bütçe açıklarının döngüsel iyileşme sırasında bile devam etme eğiliminde olması anlaşılabilir bir durumdur. Tablo 2, yükselen piyasalarda çıktı açığının negatif değerlere dönmüş olmasına bağlı olarak azalan ortalama vergi gelirleri içinde, brüt borç oranının yükselmiş olduğunu ve mali dengenin vergi gelirleri içerisindeki payının negatif değerlere döndüğünü göstermektedir. İlgili literatür de, yükselen piyasalarda bozulan mali yapıyı teyid eden sonuçlar ortaya koymaktadır. Ganiko, Melgarejo ve Montoro (2016), yükselen piyasalarda 2000-2015 döneminde mali yorgunluk ve daralan mali alana yönelik ampirik kanıtlar sunmaktadır.

Tablo 2: Devlet Borçlarının Sürdürülebilirliği Göstergeleri II

	Konjonktür etkisinden arındırılmış denge, % potansiyel GSYİH			Genel devlet brüt borç, % ortalama vergi gelirleri			Mali denge, % ortalama vergi gelirleri		
	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018
Arjantin	-3,49	-1,52	-4,15	220,85	282,57	453,09	-17,46	1,22	-27,06
Brezilya	-3,04	-2,49	-5,56	291,94	275,65	391,30	-14,78	-6,85	-30,44
Şili	-0,47	3,63	-1,31	73,00	27,18	141,16	-3,85	21,72	-8,41
Çin	-2,68	-0,40	-4,81	171,45	202,95	379,32	-21,23	-0,19	-36,13
Mısır	0,82	-6,75	-9,36	500,64	466,24	646,81	9,22	-42,24	-66,10
Hindistan	-8,43	-9,34	-6,78	480,97	486,76	455,79	-53,97	-58,66	-43,64
Meksika	-3,57	-1,09	-2,40	390,03	411,13	518,28	-27,24	-6,90	-22,51
Nijerya	6,03	5,84	-4,36	646,31	81,64	318,85	45,61	63,97	-50,75
Romanya	-2,37	-7,73	-3,53	156,35	69,13	194,58	-21,10	-24,48	-15,37
Rusya	3,71	1,94	3,13	232,18	30,95	57,95	12,91	18,91	11,72
Güney Afrika	-1,31	-1,50	-4,02	177,57	111,51	238,57	-6,47	-2,25	-18,68
Türkiye	-8,19	-2,63	-3,83	302,30	223,64	170,31	-49,31	-15,60	-21,27

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

3.2. Bilanço Kompozisyonu

Fon kaynakları, döviz yapısı ve vade profilinin şekillendirdiği bütçe kompozisyonu göstergesi finansal piyasa koşullarında ani bir değişiklik riskine maruz kalmanın etkilerini açıklar. Devlet borçları, faiz oranları ve döviz kurlarındaki keskin dalgalanmalar veya sermaye girişlerinde ani kesintiler gibi risklere aşırı derecede maruz kaldığında, bu durum, bilanço kompozisyonuna bağlı olarak likidite ve borç alma imkanını zayıflatabilir. Bu kategori, ülke borcunun ortalama vadesinin yanı sıra, yabancı para cinsinden devlet dış borç/Toplam Borç, yerleşik olmayanlar tarafından tutulan devlet borçları/Toplam Borç, imtiyazlı koşullarda tutulan dış borç/Devlet Brüt Borç Stoku ve vadesi 12 ay veya daha kısa olan devlet borcu/GSYİH gibi göstergeleri içerir (Kose, 2018).

2018 yılında yerleşik olmayanlar tarafından tutulan devlet borçlarının toplam borçlar içerisindeki payı Hindistan, Romanya, Rusya dışında tüm yükselen piyasa ekonomilerinde 2008 yılına nispeten yükselmiştir. Devlet borçlarının daha yüksek bir payının yerleşik olmayan yabancıların elinde bulunması, yatırımcıların beklentilerinde olumsuz bir gelişme olması halinde, ciddi sermaye çıkışlarına zemin hazırlamakta ve döviz kuru üzerinde baskı yaratarak likidite krizine neden olabilmektedir. Diğer taraftan borcun vade yapısı da mali alanın önemli belirleyicilerinden bir tanesidir. Borç geri ödeme dönemlerinde, döviz talebi artmakta ve buna bağlı olarak mali alan kısıtlanmaktadır. 2008-2018 arasında bir taraftan toplam borçlar içerisinde yabancıların payı artarken, diğer taraftan ülke borcunun ortalama vadesi, yükselen piyasa ekonomilerinin yarısında yükselmiştir. Söz konusu dönemde Arjantin, Brezilya ve Türkiye dışında tüm ülkelerde borç vadesinde yükselme gözlemlenmiştir. Yükselen piyasa ekonomileri borç servisi maliyetini düşürmek adına, varlık ihracını tercih edebilir. Getiri eğrisi dikleşirken uzun dönemli borçlanma daha maliyetli bir hale gelebilir ve hükümetler vadeleri kısaltmaya veya değişken faiz oranlı borçlara daha fazla ağırlık vermeye yönelebilir. Kısa vadeli borç oranlarının beklenenden daha fazla artması, uzun vadede

sürdürülebilirlik riskini artırır. Bilanço kompozisyonu içerisinde, uzun vadeli borçların yeniden finansman riski açısından daha güvenli olduğu diğer bir ifadeyle borcun sürdürülebilirliğine daha fazla hizmet ettiği varsayılmaktadır (Mihaljek ve Tissot: 20).

Tablo 3: Bilanço Kompozisyonu Göstergeleri

	Yerleşik olmayanlar tarafından tutulan devlet borçları, % toplam			İmtiyazlı Dış Borç Stoku, % Devlet Brüt Borç Stoku			Devlet Borcu Ortalama Vadesi, Yıl			Yabancı Para Cinsinden Devlet Dış Borç, %Toplam		
	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018
Arjantin	-	26,49	47,66	1,5	1,11	-	12,02	23,62	16,63	-	-	-
Brezilya	-	11,95	12,96	0,6	0,38	0,99	13,35	15,34	11,91	-	-	5,07
Şili	-	24,46	30,48	-	-	-	8,81	10,57	13,55	-	-	-
Çin	-	2,64	3,54	10,9	3,3	0,4	5,38	5,50	7,36	-	-	-
Mısır	-	22,30	28,06	28	19,3	11,3	-	3,02	12,83	-	-	-
Hindistan	-	6,90	5,68	11	5,18	2,67	-	-	5,53	-	-	-
Meksika	-	26,03	45,60	0,43	0,21	0,46	15,78	14,78	17,11	-	17,85	20,87
Nijerya	-	-	34,31	3,79	12,4	12	11,49	-	15,14	-	-	34,30
Romanya	-	48,59	38,14	3,25	5,79	5,54	-	-	9,86	-	-	40,44
Rusya	-	24,13	21,80	9,85	2,46	0,24	13,60	9,64	11,01	-	-	-
Güney Afrika	-	23,84	41,06	0	0	0	11,74	7,48	10,35	-	-	-
Türkiye	-	30,98	42,25	3,35	2,56	5,39	14,31	12,97	11,96	-	-	-

Kaynak: Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

3.3. Koşula Bağlı Borç Göstergeleri

Özel sektörün iç ve dış borçlarına devlet garantisi verilmiş olmasından kaynaklanan maliyetlerdir. Bu garantiler, borçlunun başarısız olması durumunda hükümetleri borcu üstlenmeye zorlar. Bu tür uygulamalarda maliyetler, özel sektör yükümlülüklerinin toplam büyüklüğü ve vade veya döviz uyumsuzluklarına paralel olarak artar. Başarısız bankalar bu kapsamdaki maliyet artışlarına örnek teşkil eder. Millileştirme, yeniden sermayelendirme ya da varlık yönetim şirketleri bu sürecin bir parçası olabilir. Yüksek dış borç, özel firmaların varlık fiyatlarının düşmesine neden olduğu durumlarda özel sektör stresine yol açabilir. Döviz kurlarındaki dalgalanmalar ve aşırı borçlanma bu türden problemleri besler. Bu riskleri analiz etmek için, toplam dış borç, özel sektör dış borcu, kısa vadeli dış borç, yabancı para cinsinden dış borç ve özel sektöre açılan yurtiçi krediler gibi göstergeler dikkate alınır.

Yükselen piyasa ekonomilerinin Romanya dışında tamamında toplam dış borç stokunun GSYİH içindeki payı 2008 yılında 2000 yılına oranla gerilemiştir. 2008 yılında borç oranındaki gerileme Nijerya ve Rusya'da belirginleşmektedir. 2018 yılına gelindiğinde dış borç/GSYİH oranı, yükselen piyasa ekonomilerinin neredeyse tamamında 2008 yılı seviyelerinin üzerinde gerçekleşmiştir. Toplam dış borç stokunun GSYİH oranla en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla, Şili, Türkiye ve Arjantin'dir. Borcun GSYİH'ya oranının en düşük olduğu ülkeler Çin, Hindistan ve Meksika'dır. Özel sektör dış borç stokunun GSYİH'ya oranına ilişkin veriler sunmaktadır. Buna göre 2018 yılında Arjantin ve Romanya dışında tüm yükselen piyasa ekonomilerinde özel sektörün dış borç stoku/GSYİH

oranı artış göstermiştir. Özel sektöre verilen iç kredilerin GSYİH içindeki payı 12 yükselen piyasa ekonomisinin %50'sinde yukarı yönlüdür. Brezilya, Şili, Çin, Meksika, Rusya ve Türkiye'de iç kredilerin oranının 2000 yılından itibaren artış trendinde olduğu görülmektedir. Kısa vadeli borç stokunun toplam borç içindeki payı, borcun çevrilebilme riskine ilişkin gösterge niteliğindedir. Tablo 4'te Çin'de 2000 yılından itibaren kısa vadeli borçların toplam borç içindeki payının artmakta olduğu görülmektedir. Türkiye özelinde kısa vadeli borç stokunun toplam borç içindeki oranında 2008 yılındaki gerilemenin sürdürülemediği ve kriz sonrası süreçte artış trendi gösterdiği gözlemlenmektedir. Mısır, Hindistan ve Meksika'da da kısa vadeli borç oranında artışlar söz konusudur.

Tablo 4: Koşula Bağlı Borç Göstergeleri I

	Toplam Dış Borç Stoku, %GSYİH			Özel Sektör Dış Borç Stoku, %GSYİH			Özel Sektöre verilen İç Krediler, %GSYİH			Kısa Vadeli Dış Borç Stoku, %Toplam		
	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018	2000	2008	2018
Arjantin		34,34	53,64	-	16,48	15,56	37	20,2	23,68	-	26,12	23,68
Brezilya	37,00	15,51	29,01	17,3	8,678	16,91	47	55,23	67,01	12,77	13,94	12,60
Şili	-	36,24	61,86	-	34,33	53,63	112	113,2	138,4	-	21,18	9,79
Çin	11,99	8,26	14,27	3,11	2,214	3,775	112	115	204,1	8,98	49,24	59,50
Mısır	27,91	19,85	38,71	0,55	0,378	0,225	49,4	40,7	25,55	14,04	8,38	10,70
Hindistan	21,22	18,55	18,78	3,37	8,661	9,032	31,2	54,93	53,27	3,42	19,30	20,45
Meksika	21,55	17,81	38,00	7,17	4,025	9,239	25,1	29,92	40,81	12,41	12,23	13,22
Nijerya	47,73	3,98		1,57	2,725	-	8,45	21,26	11,61	3,46	0,00	-
Romanya	30,05	46,40	43,75	9,36	27,41	22,32	7,09	35,91	25,89	6,77	25,71	14,72
Rusya	52,74	23,58	27,43	7,83	11,87	13,18	21,7	54,53	62,2	10,66	17,70	11,37
Güney Afrika	18,64	24,37	47,65	5,53	8,666	17,25	58,9	78,18	71,87	37,56	36,39	20,88
Türkiye	42,77	38,00	57,94	10,2	19,04	27,11	25,8	47,79	92,72	24,75	18,07	25,60

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

Toplam dış borç stokunun rezervler içindeki payı mali pozisyon açısından önemli bir indikatördür. 2008 finans krizi öncesi dönemde yüksek olan söz konusu oran 2008 yılında tüm yükselen piyasa ekonomilerinde düşüş göstermiş ancak kriz sonrası süreçte bu trend muhafaza edilememiştir. Romanya ve Rusya dışında tüm yükselen piyasa ekonomilerinde toplam dış borcun rezervler içindeki payı önemli ölçüde artış göstermiştir.

Tablo 5: Koşula Bağlı Borç Göstergeleri II

	Yabancı Para Cinsinden Toplam Dış Borç Stoku, %GSYİH			Toplam dış borç stoku, rezervlerin yüzdesi		
	2000	2008	2018	2000	2008	2018
Arjantin	-	92,8	91,5	-	269,2	419,7
Brezilya	-	-	94,7	734,5	135,7	144,6
Şili	-	96,6	91,8	-	281,8	462,7
Çin	-	-	-	84,8	19,3	60,4
Mısır	-	-	-	212,1	98,8	230,9
Hindistan	-	85,6	-	246,3	88,2	127,8
Meksika	-	90,9	72,9	428,8	207,4	263,5
Nijerya	-	-	-	320,6	24,5	-
Romanya	-	87	90,6	331,6	250,1	249,1
Rusya	-	-	77,5	530,3	98,4	95,4
Güney Afrika	-	65,4	50,1	330,2	205,3	339,7
Türkiye	100	91	94,2	496,7	394,4	477,6

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

3.4. Piyasa Algısı Göstergeleri

Piyasa katılımcılarının ülke risk algıları, bir ekonominin yükümlülüklerini yerine getirme yeteneğini etkilemektedir. Bu gösterge yatırımcıların ülke kredi riskleri ve borçlanma maliyetlerine karşı duyarlılıklarını ölçer. Bu kapsamda, mali alanın makroekonomik risk yönetiminin önemli bir aracı olarak işlev gördüğü açıktır. Bu kategori 5 yıllık ülke kredi temerrüt sözleşmeleri (CDS) ve büyük uluslararası derecelendirme kuruluşları tarafından belirlenen yabancı para cinsinden uzun vadeli ülke borç derecelendirmesini içermektedir (Kose, 2018).

Tablo 6: Piyasa Algısı Göstergeleri

	5 Yıllık Ülke Kredi Risk Primleri (CDS), baz puan			Yabancı Para cinsinden Uzun Vadeli Borç Notları, 1-21 Endeks		
	2000	2008	2018	2018	2008	2018
Arjantin	569,2	1524,4	482,5	-	-	-
Brezilya	540,8	180,7	210,6	7,90	11,42	9,39
Şili	-	99,4	52,5	14,67	16,33	16,85
Çin	-	91,2	62,1	14,33	16,81	17,00
Mısır	-	326,3	312,1	12,00	11,00	6,55
Hindistan	-	-	-	10,33	12,00	12,33
Meksika	194,2	161,6	124,9	11,10	14,00	14,33
Nijerya	-	-	-	-	9,00	7,33
Romanya	-	276,2	93,6	6,04	12,18	12,00
Rusya	996,7	270,3	137,1	4,37	13,80	11,62
Güney Afrika	197,5	230,7	190,2	11,66	14,00	11,00
Türkiye	433,3	305,0	306,1	8,12	9,00	9,76

Kaynak: <https://www.worldbank.org/en/research/brief/fiscal-space>

2000-2008 arasında düşen borç oranına bağlı olarak kredi risk primleri (CDS) yükselen piyasa ekonomilerinin birçoğunda düşmüştür. Arjantin, 2008 yılında en yüksek CDS primi ile diğer yükselen piyasa ekonomilerinden belirgin bir şekilde ayrılmıştır. 2018 yılında Arjantin’de, CDS primi düşmekle birlikte, halen yükselen piyasalar içerisinde en yüksek CDS’e sahip ülke olma konumundadır. Türkiye ve Brezilya dışında tüm yükselen piyasalarda CDS önemli ölçüde gerilemiştir. 2018 yılı itibarıyla Arjantin’den sonra, en yüksek CDS primi sırasıyla Mısır ve Türkiye’ye aittir. Yüksek CDS primi yüksek borç stoku ve sürdürülebilirliğe ilişkin risk algısının arttığını ifade etmekle birlikte, literatürde gelişmekte olan piyasa ekonomilerinde borç stoku ile CDS primleri arasındaki ilişkinin varlığı konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bu kategoride yer alan mali alan belirleyicilerinden bir diğeri ülke kredi notlarıdır. Kredi derecelendirme kuruluşları, ülkelerin kredibilitelerini, ödeme kabiliyeti ve ödeme istekliliğinin yanı sıra ekonomik, kurumsal ve politik faktörlerin bir kombinasyonuna dayandırarak belirlemektedir. Kredi derecelendirme kurumları tarafından belirlenen endeks değerine göre en kötü derece 1, en iyi derece 21’e karşılık gelmektedir. Buna göre, Mısır ve Nijerya en kötü kredi notuna sahip iken, Çin ve Şili en yüksek kredi notuna sahip ülkeleri teşkil etmektedir.

4. SONUÇ

Analizden elde edilen bulgular, yükselen piyasa ekonomilerinde, 2008 finans krizinden sonra, yavaşlayan ekonomik aktivite ve düşen gelire bağlı olarak, mali alanın daraldığını ve kriz öncesi seviyelere geri dönmediğini ortaya koymuştur. Merkez bankalarının para politikası anlamında gerekli düzenlemeleri yaptığı ve global ekonomi açısından aşağı yönlü risklerin artarak finansal istikrarı tehlikeye attığı bir ortamda, yükselen ekonomilerin, ekonomik aktiviteyi teşvik etmek için maliye politikasını kullanmaları gerekebilir. Ancak yükselen ekonomilerin çoğu, mali açıkları azaltma gereğini kabul etse de, henüz birkaçı sorunu kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Birçok yükselen piyasa ekonomisinin, borç sorunlarıyla mücadelede düzenli ve etkin politikalar üretmekten uzak olduğu görülmektedir. Bu noktada yükselen piyasalar açısından zorlayıcı durum, Merkez Bankaları tarafından yürütülen fiyat istikrarı hedeflemesinden uzaklaşmadan, kamu harcamalarını azaltmak ile vergileri arttırmak arasında yapılacak tercihler kapsamında mali alanı genişletecek bir dizi önlem hayata geçirmektedir. Diğer taraftan söz konusu politikaların daraltıcı boyutunun da göz önünde bulundurulması gerekir gerekmektedir. Orta vadede mali alanı genişletecek, denk bütçe, borç, vergi ve harcama programlarına yönelik düzenleme getiren mali kuralların işletilmesi ve buna yönelik kurumsal düzenlemelerin yapılması, finansal istikrar yönünde alınabilecek önlemler olarak ifade edilebilir. Bu yaklaşım, isteğe bağlı maliye politikalarının, mali kuralla aynı sonuçları verdiğini savunan görüş ile, yükselen piyasalarda tecrübe edilen kısa dönemli politikalara yönelim noktasında ayrılmaktadır.

KAYNAKÇA

Brun J-F., Chambas G., Combes J-L., Dulbecco P., Gastambide A., Guérineau S., Guillaumont S., Graziosi G. Rota (2006), Fiscal Space in Developing Countries, UNDP, Concept Paper.

Checherita Cristina Westphal (2019), Interest rate-growth differential and government debt Dynamics, ECB Economic Bulletin, Issue 2/2019, https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2019/html/ecb.ebbox201902_06~0c96ee6f7c.en.html.

Doherty Laura, Yeaman Luke (2008), Fiscal space in the G-20, Australian Government, The Treasury, Economic Roundup Issue 3.

Ganiko Gustavo, Melgarejo Karl, Montoro Carlos (2016), The fiscal space in emerging market economies, Fiscal Council of Peru and Central Reserve Bank of Peru, DT. N° 2016-014.

Fournier, J.M. and F. Fall (2015), "Limits to Government Debt Sustainability", OECD Economics Department Working Papers, No. 1229, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/5jrxv0fctk7j-en>

Ghosh, A. R., Kim, J. I., Mendoza, E. G., Ostry, J. D., & Qureshi, M. S. (2013). Fiscal fatigue, fiscal space and debt sustainability in advanced economies. *The Economic Journal*, 123(566), F4-F30.

Haley James A. (2018), What Is It? Who Has It? When to Use It?, Center for International Governance Innovation, CIGI Papers No. 181

Heller S. Peter (2005) , Understanding Fiscal Space, IMF Policy Discussion Paper, PDP/05/4.

Kayalidere Gül (2014), Mali Alan ve Kamu Maliyesi Perspektifinden Mali Alan Oluşturma Yöntemleri, Gazi Kitabevi, Ankara.

Kose Ayhan M., Kurlat Sergio, Ohnsorge Franziska, Sugawara Naotaka (2017), A Cross-Country Database of Fiscal Space, World Bank, Policy Research Working Paper, 8157.

Kose Ayhan M., Kurlat Sergio, Ohnsorge Franziska, Sugawara Naotaka (2018), Fiscal Space: Concept, Measurement, and Policy Implications, Research & Policy Briefs, From the World Bank Malaysia Hub, <http://documents.worldbank.org/curated/en/771101542638116256/pdf/Fiscal-Space-Concept-Measurement-and-Policy-Implications.pdf>

Mihaljek Dubravko, Tissot Bruno, Fiscal positions in emerging economies: central banks' perspective, BIS Papers, No:20.

Ostry Jonathan D., Ghosh Atish R., Kim Jun I., Qureshi Mahvash S. (2010), Fiscal Space, IMF, IMF Staff Position Note, SPN/10/11.

Turner, David and Francesca Spinelli (2012), "Interest-rate-growth differentials and government debt dynamics", *OECD Journal: Economic Studies*, Vol. 2012/1.

WRITING RULES

JOEEP is published biannually in January and July. The purpose of the journal is to make contributions to publishing qualified academic studies in social sciences and humanities.

The articles that are published in the journal cannot be published or presented anywhere else unless permission is granted from the editorial board. The articles that are published either partially or completely cannot be used anywhere else unless reference is given. The articles that are sent to the journal has to be authentic, not previously published or sent to be published. The authors of the articles have to have a consensus regarding the order of the authors' names in the article.

If you download the "sample article" that was prepared according to spelling rules and format of the Journal of JOEEP from our website through the link for authors to help you prepare the article, this will save your time and facilitate the preparation process. You can also prepare your article by saving this sample as a template on the Microsoft Word program.

- The articles should be in MS Word 2007 or higher version.
- The layout has to be custom-designed A4 paper (210 x 297 mm). The file format has to be MS Word. The font has to be Times New Roman or a similar one with a size of 10. The file has to have single-line spacing. Page margins have to be 2 cm on the top and 1.5 cm for all the other sides. The pages have to be numbered.
- The articles should include the name(s), surname(s), institutional title(s), institution name(s), e-mail address(es), and ORCID of the author(s). In addition, the corresponding author has to be indicated in the articles.
- The title of the article has to be consistent with the content and must reflect the content in the best way possible. The title has to be boldface with a font size of 13. The first letter of all the words has to be uppercase. The title has to be left-aligned. The articles should have an English title with the same properties.
- The article needs to include an "Abstract" at the beginning not less than 75 words nor longer than 120 words summarizing the content in the most precise and concise way. The abstract must not include references, figures, and table numbers. Leaving a space under the abstract, the author has to add keywords including at least 3 and utmost 5 words. The keywords have to be consistent with the content and should be comprehensive. Similarly, the articles have to include an English title, keywords, and abstract.
- JOEEP is published in Turkish and English. However, each issue may include articles written in other languages unless they exceed one third of the journal. The articles written in other languages have to have Turkish and English titles, keywords, and abstracts in addition to those written in its original language.
- The works that are presented in any symposium or congress can be published after specifying the name, place and the date of the congress. The works (BAP, TUBITAK, Word Bank ect.) that are supported by a research organization or fund have to indicate the name of the supportive organization and the number of the project.
- The articles should be organized as introduction, body, and conclusion. Subtitles and lower-level titles must have a font size of 11 (12 nk before and 6 nk after) and be left-aligned.
- Formulas and equations should be written via Math Type or Word Equation Editor.

- The study has to comply with grammatical rules. The latest Turkish Language Association Spell Check has to be employed regarding the use of punctuation, spelling of the words, and abbreviations. The text is expected to be clear and simple. No expressions out of purpose and scope must be included in the work. The valid scientific methods have to be employed to prepare the article. The content, purpose, scope, justification, etc. of the study have to be provided as much as needed in a certain order.
- An article is expected to include abstract, sections of the main text, references, and appendices (if there is any) respectively. An article has to have an "Introduction" and "Conclusion" sections. The "Introduction" is definitely expected to include the purpose, importance, period, scope, data methodology, and outline of the study. If it is necessary for the subject to be dealt with, literature review can be given in this section as well. The "conclusion" needs to be in compliance with the study's purpose and scope. It needs to be given generally and concisely. The points that are not mentioned within the text must not be included in "conclusion". Headings, titles, and subtitles can be used to organize the text.
- Tables/Figures should be numbered and given with their titles. No vertical lines must be used to draw the tables. Horizontal lines can only be used to separate the subtitles within the table from each other. Table/Figure number has to be at the top left-aligned and non-Italic. The name of tables/figures has to be written with each word having its first letter uppercase. In addition, tables/figures have to comply with black and white print. If there is anything in the table that requires reference, the references must be given at the bottom of the table with in-text reference format.
- Headings, titles, and subtitles can be used to ensure an ordered information transfer. All the other titles except for the title of the article have to have a font size of 11. First-level titles should be uppercase but boldface; the first letters of all the words in the second-level titles should be uppercase and not boldface; and only the first letters of the words in the thirdlevel titles should be uppercase, and these titles have to be italic. In addition, the titles have to be organized with 6 nk before and after the title.

1. First-Level Title

1.1. Second-Level Title

1.1.1. Third-level Title

- The citation format is APA (American Psychological Association) Style 6th Edition. The authors have to follow the spelling principles and format specified by American Psychological Association in American Psychological Association Publication Manual regarding both quotations and bibliography. For detailed information: <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>
  - (i) Reference to a book: Stopford, M. (1997). *Maritime Economics*. New York: Routledge.
  - (ii) Translated book: Davison, A. (2006). *Türkiye’de Sekülerizm ve Modernlik*. Tuncay Birkan (Trans.). İstanbul: İletişim Yayınları.
  - (iii) Reference to a chapter in an edited book: Esen, Ö., & Aydın, C. (2018). Tunisia. In: S. Özdemir, S. Erdoğan, & A. Gedikli (Eds.), *Handbook of Research on Sociopolitical Factors Impacting Economic Growth in Islamic Nations* (pp. 68-94). USA: IGI Global.
  - (iv) Reference to a journal publication: Esen, Ö. (2016). Security of the energy supply in Turkey: Prospects, challenges and opportunities. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 6(2), 281-289.
  - (v) Two authors: Aydın, C., & Esen, Ö. (2018). Does the level of energy intensity matter in the effect of energy consumption on the growth of transition economies? Evidence from dynamic panel threshold analysis. *Energy Economics*, 69, 185-195.

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

- (vi) Theses and dissertations: Esen, Ö. (2013). Sürdürülebilir Büyüme Bağlamında Türkiye'nin Enerji Açığı Sorunu: 2012-2020 Dönemi Enerji Açığı Projeksiyonu. Doctoral Dissertation. Erzurum: Atatürk University. (vii) Internet Based Sources IATA (2016). Annual Reports Review. (15.10.2017), Retrieved from <https://www.iata.org/about/Documents/iata-annualreview-2016.pdf>
- In-text references have to be indicated in brackets where relevant
  - (i) For single author: (Surname, Date of Publication: Page Number)
  - (ii) For multiple authors: (Surname et al., Date of Publication: Page Number)
  - The manuscripts that comply with the publication principles of JOEEP are passed through plagiarism checking. The journal uses the turnitin software to detect instances of overlapping and similar text in submitted manuscripts. If the similarity level is above 20%, the manuscript is not accepted for publication.
  - The articles are sent through Online Application System for the first step of the publication. An automatically-sent confirmation message is sent to your e-mail address upon the completion of the application. For further information, please contact the editor via <http://dergipark.gov.tr/JOEEP>.

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joep>

EDITORIAL PRINCIPLES

- JOEEP is an international peer-reviewed journal that publishes authentic and qualified works with a scientific approach in the fields of social sciences. It is published to contribute to raising the quality of the social sciences studies, development of methods and practices, to strengthen the communication between theoretical and practical studies, and to enrich the literature.
- JOEEP supports all the authentic and qualified scientific studies in the social sciences field including business, economics, educational sciences, finance, fine arts, history, international relations, linguistics, literature, philosophy, political science, psychology, sociology and theology etc. It publishes new and authentic works to offer the knowledge produced by scientific circles for the benefit of academics and public.
- The works that are sent to JOEEP must be either an authentic work to eliminate a lack in the literature or a review assessing the previously-published works and suggesting relevant, new, and noteworthy opinions.
- The texts that are sent to JOEEP include articles, translations, and book promotions. For the translated texts, publication permission of the owner of the article and the source text are required.
- Publication languages of JOEEP are Turkish and English. However, each issue may include articles written in other languages unless they exceed one third of the journal.
- Before academic studies submitted to JOEEP, they should be proofread and edited by native the language-speaking editors related to language used in the paper. This should also be documented (excluding study prepared in Turkish language).
- The works that are sent to JOEEP must not be published previously anywhere. They have to be ready for publication. The papers that have previously been presented in a scientific meeting can be sent to the journal if it is clearly indicated.
- JOEEP is regularly published biannually in June and December.
- No copyright payment is made for the papers that are sent to JOEEP. The copyrights of the works that are published in the Journal are transferred to JOEEP.
- Scientific and legal liabilities of the articles published in JOEEP belong to the authors.
- All the opinions and ideas indicated in the articles that are published in JOEEP are authors' personal opinions and do not reflect the opinions of the Journal or the affiliated institutions by any means.
- The works that are sent to JOEEP are sent to TUBITAK ULAKBIM's DergiPark System (UDS) in electronical environment. This system can be accessed via <http://dergipark.gov.tr/joep> under the link "User Page/New Submission". After registering in the system and submitting the paper, the developments regarding the reviewing process and reviewer reports can be followed by the authors.

YAZIM KURALLARI

Journal of Emerging Economies and Policy (JOEEP), Haziran ve Aralık sayısı olmak üzere yılda iki defa düzenli olarak yayımlanmaktadır. Derginin asıl amacı sosyal bilimler alanında nitelikli akademik çalışmaların yayımlanmasına katkı yapmaktır.

Dergide yayımlanan makaleler yazı işlerinin izni olmaksızın başka hiçbir yerde yayımlanamaz veya bildiri olarak sunulamaz. Kısmen veya tamamen yayımlanan makaleler kaynak gösterilmeden hiçbir yerde kullanılamaz. Dergiye gönderilen makalelerin içerikleri özgün, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Makaledeki yazarlar isim sırası konusunda fikir birliğine sahip olmalıdır.

Makalenin hazırlanması sırasında yardımcı olması amacıyla, internet sitemizde yazarlar için linkinin altında yer alan JOEEP yazım kurallarına göre hazırlanmış "örnek_makale" dosyasını bilgisayarınıza indirmeniz ve makalenizi bu makaleyi örnek alarak hazırlamanız, düzenlemelerde kolaylık ve zaman tasarrufu sağlayacaktır. Bu makaleyi bilgisayarınıza Word programında şablon (template) olarak kaydederek de makalenizi hazırlayabilirsiniz.

- Makaleler MS Word 2007 veya üstü bir sürümde hazırlanarak gönderilmelidir
- Sayfa yapısı A4 kâğıdı (210 x 297 mm) boyutunda, MS Word programında, Times New Roman veya benzeri bir yazı karakteri ile 10 punto, tek satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında üst 2 cm olmak üzere diğer kenarlar için 1.5 cm boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır.
- Yazar(lar)ın ad(lar) ve soyad(lar), kurumsal unvanları; yazar(lar)ın görev yaptığı kurum(lar), e-posta adres(ler) bilgileri ve ORCID numaraları verilmelidir. Ayrıca makalelerde sorumlu yazar belirtilmelidir.
- Makale başlığı, içerikle uyumlu, içeriği en iyi ifade eden bir başlık olmalıdır. Başlık, kalın ve 13 punto büyüklüğünde olmalı ve ilk harfler büyük olacak şekilde sola hizalanarak yazılmalıdır. Makaleler aynı özellikte İngilizce bir başlık/title içermelidir.
- Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en az 75, en fazla 120 kelimedenden oluşan Türkçe "Öz" bulunmalıdır. Öz içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir. Özün altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 3, en çok 5 sözcükten oluşan anahtar

kelimeler verilmelidir. Anahtar kelimeler makale içeriği ile uyumlu ve kapsayıcı olmalıdır. Aynı şekilde makaleler İngilizce bir başlık/title, anahtar sözcükler/keywords ve özet/abstract içermelidir.

- JOEEP'in yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde diğer dillerde yazılmış yazılara da yer verilebilir. Diğer dillerde yazılan makalelerde yazım dili dışında ayrıca Türkçe ve İngilizce başlık, anahtar sözcükler ve öz bulunmalıdır.
- Herhangi bir sempozyum veya kongrede sunulmuş olan çalışmalar kongrenin adı, yeri ve tarihi belirtilerek yayımlanabilir. Bir araştırma kurumu veya fonu tarafından desteklenen çalışmalarda (BAP, TÜBİTAK, Kalkınma Bakanlığı vb.) desteği sağlayan kuruluşun adı ve proje numarası ilk sayfanın altında verilmelidir.
- Makaleler giriş, gelişme ve sonuç yer alacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Formüller ve denklemler Math Type ya da Word Denklem Düzenleyici kullanılarak yazılmalıdır.
- Çalışma, dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Makalede noktalama işaretlerinin kullanımında, kelime ve kısaltmaların yazımında en son çıkan TDK Yazım Kılavuzu esas alınmalı, açık ve yalın bir anlatım yolu izlenmeli, amaç ve kapsam dışına taşan gereksiz bilgilere yer verilmemelidir. Makalenin hazırlanmasında geçerli bilimsel yöntemlere uyulmalı, çalışmanın konusu, amacı, kapsamı, hazırlanma gerekçesi vb. bilgiler yeterli ölçüde ve belirli bir düzen içinde verilmelidir.
- Bir makalede sırasıyla özet, ana metnin bölümleri, kaynakça ve (varsa) ekler bulunmalıdır. Makalenin bir "Giriş" ve bir "Sonuç" bölümü bulunmalıdır. "Giriş" çalışmanın amacı, önemi, dönemi, kapsamı, veri metodolojisi ve planını mutlaka kapsmalıdır. Konu gerektiriyorsa literatür tartışması da bu kısımda verilebilir. "Sonuç" araştırmanın amaç ve kapsamına uygun olmalı, ana çizgileriyle ve öz olarak verilmelidir. Metinde sözü edilmeyen hususlara "Sonuç"ta yer verilmemelidir. Belli bir düzen sağlamak amacıyla ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir.
- Tablo/Şekillerin numarası ve başlığı bulunmalıdır. Tablo çiziminde dikey çizgiler kullanılmamalıdır. Yatay çizgiler ise sadece tablo içindeki alt başlıkları birbirinden ayırmak için kullanılmalıdır. Tablo/Şekil numarası üste, tam sola dayalı olarak dik yazılmalı; tablo/şekil adı ise, her sözcüğün ilk harfi büyük olacak şekilde yazılmalıdır. Kaynakça verilmesi gereken bir durum varsa tablonun altında metin içi kaynak gösterme formatında verilmelidir.
- Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir. Makale başlığı dışındaki diğer tüm başlıklar yalnız ilk harfleri büyük, 11 punto (üst 12 nk; alt 6 nk) ve sola hizalı olarak yazılmalıdır. Birinci derece başlıklar koyu karakterde; ikinci derece başlıklar, koyu olmayan; üçüncü derece başlıklar ise koyu olmayan ve italik harflerle yazılmalıdır.

1. Birinci Derece Başlık

1.1. İkinci Derece Başlık

1.1.1. Üçüncü Derece Başlık

- Kaynak göstermede kullanılan format, APA (American Psychological Association) Style 6th Edition'dır. Gerek alıntılmalarda gerekse de kaynakça kısmında yazarlar, Amerikan Psikoloji Derneği'nin yayımladığı Amerikan Psikoloji Derneği Yayım Kılavuzu'nda belirtilen yazım kurallarını ve formatını takip etmelidir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>
- Madde imli listeler dâhil edilebilir ve şöyle görünmelidir:
  - (i) İlk nokta
  - (ii) İkinci nokta
  - (iii) Ve bunun gibi

- Tablo/Şekillerin numarası ve başlığı bulunmalıdır. Tablo çiziminde dikey çizgiler kullanılmamalıdır. Yatay çizgiler ise sadece tablo içindeki alt başlıkları birbirinden ayırmak için kullanılmalıdır. Tablo/Şekil numarası üste, tam sola dayalı olarak dik yazılmalı; tablo/şekil adı ise, her sözcüğün ilk harfi büyük olacak şekilde yazılmalıdır. Kaynakça verilmesi gereken bir durum varsa tablonun altında metin içi kaynak gösterme formatında verilmelidir.

Tablo 1. Tablo Örneği

Bir Sütun Başlığı Örneği	Sütun A (t)	Sütun B (t)
Bir giriş	1	2
Bir başka giriş	3	4
Bir başka giriş	5	6

- Denklemler ve formüller Mathtype'da ya da ofis programlarının denklem araçları özelliği kullanarak yazılmalı ve sayfanın sağ tarafındaki parantez içinde art arda numaralandırılmalıdır (metinde açıkça belirtilmişse).

$$EA_{it} = \beta_0 + \beta_1 Nüf_{it} + \beta_2 Yne_{it} + \beta_3 Ptr_{it} + \beta_4 EA_{P_{it}} + \beta_5 Egt_{it} + \beta_6 Kent + \beta_7 Gsyih_{it} + u_{it} \quad (1)$$

- Metin İçi Kaynak Gösterme: Kaynak göstermede kullanılan format, APA (American Psychological Association) Style 6th Edition'dır. Gerek alıntılmalarda gerekse de kaynakça kısmında yazarlar, Amerikan Psikoloji Derneği'nin yayımladığı Amerikan Psikoloji Derneği Yayım Kılavuzu'nda belirtilen yazım kurallarını ve formatını takip etmelidir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: <http://www.apastyle.org/learn/tutorials/basics-tutorial.aspx>

Bu kısımda farklı metin içi gönderme yapma şekilleri, çalışmanın türüne ve yazar sayısına göre nasıl metin içi gönderme yapılacağı anlatılmakta, metin içi gönderme yaparken karşılaşılabilecek farklı durumlar örneklerle aktarılmaktadır.

Metin içi göndermeler en temelde iki şekilde yapılır:

Örnek:

Sağlanacak bu tasarruf ile birlikte yıllık yaklaşık olarak 7,3 milyar dolarlık bir kazanımın olacağı ifade edilmektedir (Bayrak ve Esen, 2014).

ya da

Bayrak ve Esen'e (2014) göre .....

İngilizce çalışmalarda Türkçe bir kaynağa gönderme yapılıyorsa "ve" yerine "and" ifadesi, Türkçe bir çalışmada İngilizce bir kaynağa gönderme yapılıyorsa "and" yerine "ve" ifadesi kullanılmalıdır.

Eğer makalenin genelinde bahsedilen bir durum yerine ilgili makaledeki belirli bir konuya referans vermek istenirse sayfa numarası da atıfa eklenebilir.

Örnek:

Sağlanacak bu tasarruf ile birlikte yıllık yaklaşık olarak 7,3 milyar dolarlık bir kazanımın olacağı ifade edilmektedir (Bayrak ve Esen, 2014: 65).

ya da

Bayrak ve Esen'e (2014:65) göre .....

Üç veya daha fazla yazarlı eserlere atıf yapmak için ilk yazarın soyisminden sonra diğer yazarların soyisimlerini kullanmak yerine "vd." ifadesi kullanılır.

Örnek:

Aydın vd. (2016) Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan oluşan beş Türk cumhuriyetinde enflasyonun ekonomik büyüme üzerindeki etkisini panel veri analizi ile araştırmıştır.

ya da

... etkisini panel veri analizi ile araştırılmaktadır (Aydın vd., 2016).

Bir konuyu desteklemek mahiyetinde birden fazla kaynak referans gösterilebilir. Bu durumda atıfları ";" işaretiyle ayırmak gerekir. Ayrıca aynı parantez içerisinde yapılan çoklu göndermelerde çalışmanın yayın tarihine göre sıralanmalıdır.

Örnek:

Buna rağmen devletin ekonomiye müdahale etmesi halinde bunun ekonomiye hiçbir fayda sağlamayacağı, aksine ekonominin kendi doğal kanunları içerisinde işleyen düzeni bozacağını ifade etmektedirler (Esen ve Bayrak, 2015; Aydın ve Esen, 2019; Aydın vd., 2019).

Aynı yazara ait tek yazarlı yayınlarda yayın yılı aynı olması halinde kaynakların ayırımının yapılabilmesi için tarihin yanına küçük harfler (a, b, c, ...) eklenir.

Örnek:

(Esen, 2019a; Esen, 2019b)

Tüzel yazarlı çalışmalara atıf yaparken: Yazar olarak bir grup/tüzel kişi (dernekler, şirketler, devlet kurumları ve diğer çalışma grupları gibi) ifade ediliyorsa bu gruba ilişkin ad bilgisi metin içindeki göndermede oldukça açık ve anlaşılır biçimde verilmelidir. Grup adı bazı durumlarda kısaltılabilir. Eğer grup adı uzunsa, kısaltma herkesçe anlaşılır oluyorsa veya ada yönelik zaten bilinen bir kısaltma var ise ilk kullanımda hem açık hali hem kısaltma hali kullanılıp, sonraki kullanımlarda ise sadece kısaltma kullanılabilir. Eğer grup adı kısa ise veya kısaltması herkesçe anlaşılır olmuyorsa tüm göndermelerde adın açık hali yazılır.

Örnek:

İlk gönderme

(Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2018)

İkinci ve sonraki göndermeler

(TÜİK, 2018)

Gönderme cümle içerisinde yapılıyorsa

İlk gönderme

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2018)...

İkinci ve sonraki göndermeler

TÜİK (2018)...

- İkincil Kaynaklar

Bir yazarın makalesine ulaşamıyorsa ikincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur.

“(Aktarılan kaynağın yazarının [veya yazarlarının] Soyadı, Yılı)’dan aktaran” ifadesi getirilerek atıf yapılır. Buna bağlı olarak da kaynakçada sadece ikincil kaynağa yer verilir. (Smith, 1890’dan aktaran: Esen, 2006: 1) gibi

Smith (1890) her bireyin kendi kârını arttırmaya çalışırken amacı hiç de bu olmadığı halde bütün toplumun zenginliğinin artmasına hizmet ettiğini ve bunu yaptırmanın ise piyasanın gizli eli olduğunu vurgulamaktadır (aktaran: Esen, 2006: 1).

Klasik Eserler

Yayın yılı tam olarak bilinmeyen klasik eserler için yayın yılı kısmında “çev.” kısaltması ile birlikte çeviri yılı ya da “sür.” kısaltması ile birlikte kullanılan sürümün yılı verilir.

Örnek

(Aristotle, çev. 1931)

Klasik eserin orijinal tarihi biliniyorsa o da gönderme içinde kullanılır.

Örnek (Balzac, 1836, çev. 1941)

- Kaynakça Gösterimi

(i) Türkçe kitap:

Meriç, C. (2009). Bu Ülke. İstanbul: İletişim Yayınları

(ii) Çeviri kitap:

Davison, A. (2006). Türkiye’de Sekülerizm ve Modernlik. Tuncay Birkan (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

(iii) Editörlü kitap:

Çetin, İ. (Ed.) (2010). Dil ve Edebiyat Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Nobel

(iv) Editörlü kitapta bölüm:

Esen, Ö. (2018). Enflasyon. İçinde: D. Çağrı Yıldırım & Emrah İ. Çevik (Ed.), Para Bankacılık ve Finansal Sistem (s.43-67). Bursa: Ekin Yayınevi.

(v) Makale:

Esen, Ö. (2012). Türkiye’de Döviz Kuru Belirsizliğinin İhracat Üzerine Etkisi. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 49(568), 87-97.

(vi) Çift yazarlı makale:

Bayrak, M., & Esen, Ö. (2014). Türkiye'nin Enerji Açığı Sorunu ve Çözümüne Yönelik Arayışlar. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(3), 139-158.

Çok yazarlı makale:

Esen, Ö., Aydın, C., & Aydın, R. (2016). Inflation Threshold Effect on Economic Growth in Turkey. Journal of Advanced Research in Law and Economics, 7(22), 1983-1993.

(vii) Tezler:

Esen, Ö. (2013). Sürdürülebilir Büyüme Bağlamında Türkiye'nin Enerji Açığı Sorunu: 2012-2020 Dönemi Enerji Açığı Projeksiyonu. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

(viii) İnternet tabanlı kaynaklar:

Eğilmez, M. (2017). İşsizlik Niçin Düşmüyor?. (Erişim: 01.02.2018), <http://www.mahfiyegilmez.com/2017/12/issizlik-nicin-dusmuyor.html>

TÜİK (2018). Temel İstatistikler. (Erişim: 01.02.2018), <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

- Bir yazarın makalesine ulaşamıyorsa ikincil kaynaklardan alıntı yapan bir kaynağa referans veriliyorsa asıl yararlanılan kaynağa göndermede bulunulur.
- (i) "(Aktarılan kaynağın yazarının [veya yazarlarının] Soyadı, Yıl)'dan aktaran" ifadesi getirilerek atıf yapılır. Buna bağlı olarak da kaynakçada sadece ikincil kaynağa yer verilir. (Smith, 1890'dan aktaran: Esen, 2006: 1) gibi
- (ii) Smith (1890) her bireyin kendi kârını arttırmaya çalışırken amacı hiç de bu olmadığı halde bütün toplumun zenginliğinin artmasına hizmet ettiğini ve bunu yaptırmanın ise piyasanın gizli eli olduğunu vurgulamaktadır (aktaran: Esen, 2006: 1).
- JOEEP'e yazım kurallarına uygun olarak gönderilen makaleler, daha sonraki aşamada intihal denetiminden geçirilir. Dergide intihal denetimi yapılmaktadır ve intihal denetiminde kabul edilebilir benzerlik oranı en fazla %20 olmalıdır.
- Örneklerle Kaynakça

Bayrak, M., & Esen, Ö. (2012). Bütçe açıklarının cari işlemler dengesi üzerine etkileri: İkiz açıklar hipotezinin Türkiye açısından değerlendirilmesi. Ekonomik Yaklaşım, 23(82), 23-49.

Esen, Ö., & Bayrak, M. (2015). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Geçiş Sürecindeki Türk Cumhuriyetleri Üzerine Bir Uygulama. Bilig, (73), 231-248.

Aydın, C., & Esen, Ö. (2019). Does too much government spending depress the economic development of transition economies? Evidences from dynamic panel threshold analysis. Applied Economics, 51(15), 1666- 1678.

Aydın, C., Esen, Ö., & Aydın, R. (2019). Is the ecological footprint related to the Kuznets curve a real process or rationalizing the ecological consequences of the affluence? Evidence from PSTR approach. Ecological Indicators, 98, 543-555.

Eğilmez, M. (2017). İşsizlik Niçin Düşmüyor?. (Erişim: 01.02.2018), <http://www.mahfiyegilmez.com/2017/12/issizlik-nicin-dusmuyor.html>

TÜİK (2018). Temel İstatistikler. (Erişim: 01.02.2018), <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>

Esen, Ö. (2013). Sürdürülebilir Büyüme Bağlamında Türkiye'nin Enerji Açığı Sorunu: 2012-2020 Dönemi Enerji Açığı Projeksiyonu. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Esen, Ö., Aydın, C., & Aydın, R. (2016). Inflation Threshold Effect on Economic Growth in Turkey. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 7(22), 1983-1993.

Bayrak, M., & Esen, Ö. (2014). Türkiye'nin Enerji Açığı Sorunu ve Çözümüne Yönelik Arayışlar. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(3), 139-158.

Esen, Ö. (2012). Türkiye'de Döviz Kuru Belirsizliğinin İhracat Üzerine Etkisi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 49(568), 87-97.

Esen, Ö. (2018). Enflasyon. İçinde: D. Çağrı Yıldırım & Emrah İ. Çevik (Ed.), *Para Bankacılık ve Finansal Sistem* (s.43-67). Bursa: Ekin Yayınevi.

Çetin, İ. (Ed.) (2010). *Dil ve Edebiyat Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Nobel.

Meriç, C. (2009). *Bu Ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Davison, A. (2006). *Türkiye'de Sekülerizm ve Modernlik*. Tuncay Birkan (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

YAYIN İLKELERİ

- JOEEP, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan, sosyal bilimler alanında özgün ve nitelikli çalışmaları, bilimsel bir yaklaşımla ele alarak sosyal bilimler alanlarındaki çalışmaların niteliğinin yükselmesine, yöntem ve uygulamaların gelişmesine, kuram ve uygulama alanlarındaki çalışmalar arasında iletişimin güçlenmesine ve sosyal bilimler alanındaki literatürün zenginleşmesine katkı sağlamak amacıyla yayımlanmaktadır.
- JOEEP'te, dil bilimi, din bilimleri, edebiyat, eğitim bilimleri, felsefe, güzel sanatlar, iktisat, işletme, maliye, psikoloji, siyaset bilimi, sosyoloji, tarih, uluslararası ilişkiler vb. tüm sosyal bilimlere ait özgün ve nitelikli bilimsel çalışmaları destekleyerek bilim camiasında üretilen bilgileri akademisyenlerin ve kamuoyunun istifadesine sunmak amacıyla yeni ve özgün çalışmalara yer verilmektedir.
- JOEEP'e gönderilecek çalışma, alanında bir boşluğu dolduracak özgün bir yazı olmalı ya da daha önce yayımlanmış çalışmaları değerlendiren, konuya dair yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme olmalıdır.
- JOEEP'e gönderilecek yazılar makale, çeviri ve kitap tanıtımı türünde olmalıdır. Dergimize gönderilen çeviri yazılar için, makale sahibinin yayın izni ve orijinal metin gereklidir.
- JOEEP'in yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir; ancak her sayıda derginin sayfa sayısının en fazla üçte biri kadar olmak üzere diğer dillerdeki yazılara da yer verilebilir.
- JOEEP'e gönderilmeden önce akademik çalışmalar, söz konusu dili iyi düzeyde konuşan editörler tarafından düzenlenmeli ve kontrol edilmelidir. Ayrıca bu durum belgelendirilmelidir (Türkçe hazırlanan çalışmalar hariç).
- JOEEP'e gönderilen çalışmalar daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış ve halihazırda yayımlanmak üzere sunulmamış olmalıdır. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, durum açıkça belirtilmek şartıyla dergiye gönderilebilir.
- JOEEP, Haziran ve Aralık sayısı olmak üzere yılda iki defa düzenli olarak yayımlanmaktadır.
- JOEEP'e gönderilen yazılara telif hakkı ödenmez. Yayımlanan makalelerin telif hakkı JOEEP'e aittir.
- JOEEP'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.
- JOEEP'de yer alan yazılardaki görüş ve düşünceler yazarlarının kişisel görüşleri olup derginin ve bağlı olduğu kurumların görüşlerini yansıtmaz.
- JOEEP'e gönderilen çalışmalar, TÜBİTAK ULAKBİM'in DergiPark Sistemi (UDS) üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir. Bu sisteme <http://dergipark.gov.tr/joeeep> de yer alan "Kullanıcı Sayfası/Yeni Gönderi" linkinden ulaşılabilir. Söz konusu sisteme kayıt yapıp makale gönderildikten sonra hakem süreciyle ilgili gelişmeler ve hakem değerlendirme raporları yazarlar tarafından kolaylıkla takip edilebilir.